

**KANKAANPÄÄN KAUPUNGIN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS
VALTUUSTOKAUDELTA 2021 - 2025 JA SUUNNITELMA
VALTUUSTOKAUDELLE 2025-2029**

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudelta
- 3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

- 4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 7 Suunnitelman laatijat
- 8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

Valtuustokausi on ollut monella tapaa poikkeuksellinen, niin paikallisesti, valtakunnallisesti kuin globaalistikin väestön kriisinkestävyyttä on koeteltu monin tavoin. Koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja kansallisesti toteutettu sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuun uudelleen organisointi näkyivät myös kuntalaisten arjessa. Vaikutukset olivat laaja-alaisia ja kohdentuivat myös ihmisten hyvinvointiin.

Kaupunki on asukkaansa lähiympäristö ja siellä tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ näkyy asukkaille arjessa hyvin konkreettisesti. Valtuustokaudella 2021–2025 Kankaanpäässä on otettu edistysaskeleita tehdyssä HYTE-työssä. Vaikka prosessit ovat kehittyneet lasten, nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnissa haasteet ovat edelleen ilmeisiä ja vaativat huomiota tulevaisuudessa. Indikaattoreista saatu tieto tulee hyödyntää suunnitelmallisesti kohdennettuun hyvinvointityöhön, joka tukee kuntalaisten elämänlaatua ja kunnan elinvoimaisuutta.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Valtuustokaudella korostui tarve pitkäjänteiselle ja monialaiselle yhteistyölle lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi. Haasteet, kuten koulukiusaaminen ja syrjinnän kokemukset, osoittavat, että ennaltaehkäisevä työ sekä perheiden tukeminen ovat keskeisiä keinoja suunnan muuttamiseksi.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Nuorten hyvinvointi on kehittynyt osin myönteisesti, mutta ongelmat kuten ylipaino, mielenterveyden haasteet ja turvallisuuteen liittyvät tekijät vaativat vahvempia toimia. Kunnan on panostettava erityisesti liikunnan lisäämiseen, mielenterveyspalveluihin ja turvallisuuden edistämiseen. Moniammatillinen yhteistyö voi tehokkaasti ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja parantaa nuorten elämänlaatua.

Työikäisten hyvinvointi

Työikäisten hyvinvointihaasteet liittyvät elintapoihin ja erityisesti liikkumattomuuteen. Terveyden kannalta liian vähäinen liikkuminen uhkaa aikuisväestöämme hyvinvointia niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin. Yli puolet työikäisistä liikkuu terveytensä kannalta liian vähän ja osuus on kasvussa. Työikäisten hyvinvoinnin tukemisessa on saavutettu positiivisia tuloksia liikkuva-aikuinen hankkeen osalta. Kunnan, työnantajien ja kolmannen sektorin yhteistyö on avainasemassa, jotta työikäisten hyvinvointi jatkaa paranemistaan ja työkyvyn ylläpitäminen varmistetaan.

Ikäihmisten hyvinvointi

Ikäihmisten hyvinvoinnissa on tehty merkittäviä edistysaskeleita. Erityisesti liikunta- ja yhteisöllisyystoiminnan kehittäminen on ollut keskiössä ja siinä on onnistuttu. Yhteisöllisyyden tukeminen on jatkossakin keskiössä ikäihmisten hyvinvointityössä.

Yhteenveto

Kokonaisuudessaan valtuustokaudella on saavutettu positiivisia edistysaskelia HYTE-työssä, mutta mm. lasten ja nuorten fyysisen kunnon ja mielenterveyden edistämisen osalta tarvitaan jatkossa kohdennettuja toimenpiteitä. Panostukset ennaltaehkäisyyn ja moniammatilliseen yhteistyöhön luovat perustan HYTE työn tulevaisuudelle Kankaanpäässä.

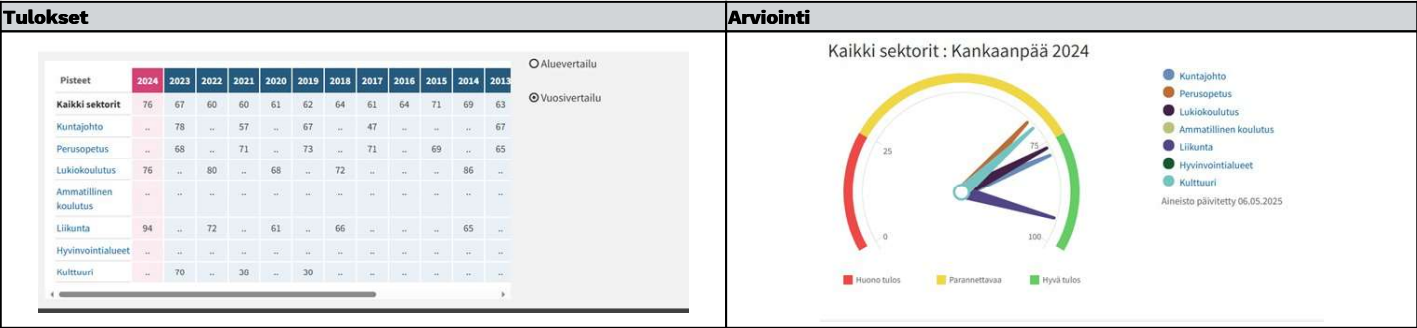
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

TEA VIISARI

TEAviisari mittaa kuntien terveyden edistämisen aktiivisuutta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää kyselyjen avulla tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (TEA). Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkeuksellisia toimintakäytäntöjä. Kunnille tiedonkeruut antavat tietoa kunnan tilanteesta suhteessa koko maahan tai vastaaviin kuntiin. Tietoja käytetään kuntien hyvinvointijohtamisen välineenä.

TEAviisarit näyttävät kaupungin terveyden edistämistyön suunnan. TEAviisareilla mitataan kuntajohdon, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, liikunnan ja kulttuurin terveyden edistämisen aktiivisuutta. Erityisesti kuntajohdon, lukiokoulutuksen ja vapaa-ajan palveluiden tulokset nostavat kaikkien sektorien keskiarvoa. Kankaanpään tulos (76) on koko maan (70) ja Satakunnan hyvinvointilueen (69) keskiarvon yläpuolella.

Pisteet	Kankaanpää	Satakunnan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	76	69	70
Kuntajohto	78	80	83
Perusopetus	68	65	64
Lukiokoulutus	76	74	69
Ammatillinen koulutus	--	62	66
Liikunta	94	64	69
Hyvinvointialueet	--	61	59
Kulttuuri	70	69	72

TEA-viisarin tulokset sektoreittain

1. Kaikki sektorit:
 - Tulos parani huomattavasti: 60 (2021) → 76 (2024).
 - Arviointi: Hyvä tulos. Kokonaisuutena terveyden edistämisen aktiivisuus on parantunut merkittävästi, mikä heijastaa kunnan laajaa panostusta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
2. Kuntajohto:
 - Tulos kasvoi: 57 (2021) → 78 (2023).
 - Arviointi: Hyvä tulos. Kuntajohto on ottanut entistä aktiivisemmän roolin terveyden edistämisen strategisessa suunnittelussa ja resurssien suuntaamisessa.
3. Perusopetus:
 - Tulos laski hieman: 71 (2021) → 68 (2023).
 - Arviointi: Parannettavaa. Vaikka tulos pysyy lähellä hyvää tasoa (75), lasku viittaa tarpeeseen vahvistaa perusopetuksen terveyttä edistäviä toimia, kuten liikuntaa ja oppilaiden hyvinvointia tukevia ohjelmia (esim. MOVE hanke/liikuntaneuvonta).
4. Lukiokoulutus:
 - Tulos laski hieman: 80 (2022) -> 76 (2024).
 - Arviointi: Hyvä tulos. Lukio on säilyttänyt vahvan aktiivisuuden tasonsa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä.
5. Liikunta:
 - Tulos nousi merkittävästi: 72 (2022) → 94 (2024).
 - Arviointi: Erinomainen tulos. Kunnan panostukset liikuntapalveluihin, kuten infrastruktuuriin ja tapahtumiin, ovat selvästi tuottaneet tulosta.
6. Kulttuuri:
 - Tulos parani huomattavasti: 38 (2021) → 70 (2023).
 - Arviointi: Parannettavaa. Vaikka kehitys on ollut huomattavaa, kulttuuripalveluiden terveyttä edistävää potentiaalia voidaan hyödyntää edelleen.

Yhteenveto onnistumisista ja kehittämiskohteista

- Onnistumiset:
- Kokonaiskehitys: Kankaanpää saavutti vuonna 2024 hyvän tason (76) kaikkien sektoreiden yhteenlasketuissa tuloksissa.
 - Kuntajohto: Johtamisen tuki ja sitoutuminen terveyden edistämiseen on ollut vahvaa, mikä on luonut pohjan onnistumisille muilla sektoreilla.
 - Liikunta: Panostukset liikuntapalveluihin nostivat tuloksen huipputasolle (94), osoittaen tehokasta toiminnan kohdentamista.
 - Kulttuuri: Suuri parannus kulttuurisektorilla osoittaa onnistunutta uudistumista ja resurssien lisäämistä.

- Kehittämiskohteet:
- Perusopetus: Lasku (71 → 68) viittaa siihen, että perusopetuksen terveyden edistämistoimia tulisi tehostaa, erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen.
 - Lukiokoulutus: Lasku (80 -> 76) viittaa siihen, että voimavaroihin liittyvät henkilömitoitukset ovat liian alhaiset suhteessa tarpeeseen: Kuraattoreiden henkilömitoitus v.2022 (80) ja vuonna 2024 (41) sekä psykologien henkilömitoitus v.2022 (80) ja vuonna 2024 ((59).

HYTE KERROIN

Kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kerroin on kannustin, jonka tavoitteena on varmistaa, että kunnat toimivat aktiivisesti asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen

jälkeen. HYTE-kerroin lasketaan viidentoista (15) prosessi-indikaattorin ja kuuden (6) tulosindikaattorin perusteella. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. HYTE-kerrointa voi käyttää hyvinvoinnin strategisena mittaristona.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Kankaanpää	yhteensä	18,4	17,6	19,4	19,8
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340			65	62	68	66
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355			235,4	222,3	240,8	253,1
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5339			83	75	82	85
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5338			47	49	54	46

Tulokset:

1. HYTE-kerroin:

- HYTE-kerroin per asukas nousi 18,4 eurosta (2021) 19,8 euroon (2024).
- HYTE-kerroin yhteensä (1 000 €) kasvoi 235,4 tuhannesta eurosta (2021) 253,1 tuhanteen euroon (2024).
- Tämä osoittaa kunnan vahvaa sitoutumista hyvinvointityöhön ja sen tuloksellisuuteen.

2. Tulosindikaattori (6 kpl).

- Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Niiden avulla mitataan **muutosta**. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta.
- Tulosindikaattorin tulos heikkeni lievästi 47:stä (2021) 46:ään (2024). Tulokset ovat parantuneet lähes kaikilla osa-alueilla mutta tehtävää riittää edelleen kun tuloksia verrataan THL:n määrittelemään tavoitetasoon.

Tulosindikaattori			
Kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla.			
Niiden avulla mitataan muutosta .			
Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta.			
Mittari	Arviointi		
1) Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (ind 286)	TULOS = 23% (28,7%) TAVOITETASO 5%		
2) Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (ind 3906)	TULOS = 24,1% (29,4%) TAVOITETASO 5%		
3) Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind 3219)	TULOS = 8,1% (7,8%) TAVOITETASO 5%		
4) Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind 234)	TULOS = 1,0% (1,3%) TAVOITETASO 0,5%		
5) Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind 306)	TULOS = 8,7% (8,8%) TAVOITETASO 5%		
6) Kautumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön (ind 3959)	TULOS = 422,5 (269,2) TAVOITETASO 230		

3. Prosessi-indikaattorit (15 kpl).

- Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Niiden avulla mitataan **nykytilannetta**. Indikaattoreita on kohtuullisen monta, jotta toimintaa voidaan tarkastella laaja-alaisesti.
- Indikaattorit kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle.

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Kankaanpää	yhteensä	83	75	82	85

- Prosessi-indikaattoreiden keskiarvossa on lievää kehitystä valtuustokauden aikana (83 vuonna 2021, 85 vuonna 2024). Tulospäätös osoittaa, että kunta on kehittänyt toimintatapoja HYTE-työssä.

3.1 Liikunta (5 kpl)

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille info ind. 5327	Kankaanpää	yhteensä	100	100	100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä info ind. 5328			100	100	100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen info ind. 5321			100	100	100	100
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa info ind. 5323			100	100	100	100
Liikunnan edistämistä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin info ind. 5320			100	0	0	100

3.2 Kuntajohto (5 kpl)

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja info ind. 5335	Kankaanpää	yhteensä	100	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista info ind. 5331			100	100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen info ind. 5330			0	0	100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä info ind. 5333			100	100	100	100
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista info ind. 5336			100	100	100	100

3.3 Perusopetus (4 kpl)

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä info ind. 5317	Kankaanpää	yhteensä	95	95	27	27
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit info ind. 5316			34	34	61	61
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus info ind. 5309			100	100	97	97
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa info ind. 5313			100	100	95	95

Tarkennus kohta kouluruokailu (IND 5317)

Peruskoulun osalta nähdään valtakunnallinen romahdus kouluruokailusuosituksen noudattamiseen liittyvässä pisteytyksessä ja kyseisen indikaattorin merkittävä lasku ei siis kuvaa erityisesti kankaanpään tilannetta vaan kyseisen indikaattorin tulkintaa tiedonkerääjän taholta.

- Suosituksen mukaan sopiva aika lounaan syömiselle on noin kello 11–12. Vähimmäisaika ateriointiin on 30 minuuttia. Jos kysymykseen suosituksen noudattamisesta oli vastattu ”Kyllä” ja ensimmäinen lounas tarjottiin noin kello 10.45 tai myöhemmin ja ruokailuun oli varattu aikaa yli 25 minuuttia, katsottiin suosituksen toteutuvan. Muussa tapauksessa koulun vastaus kysymykseen ei täyttänyt Kyllä-vastauksen kriteereitä.

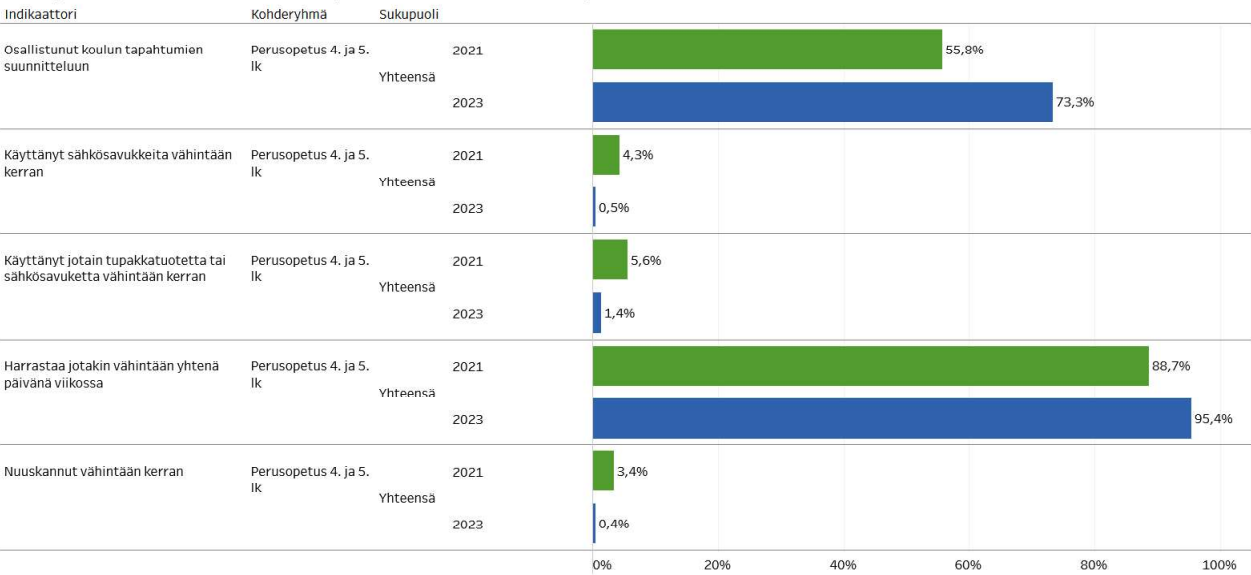
3.4 Kulttuuri (1 kpl)

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Kankaanpää	yhteensä	0	0	0	0

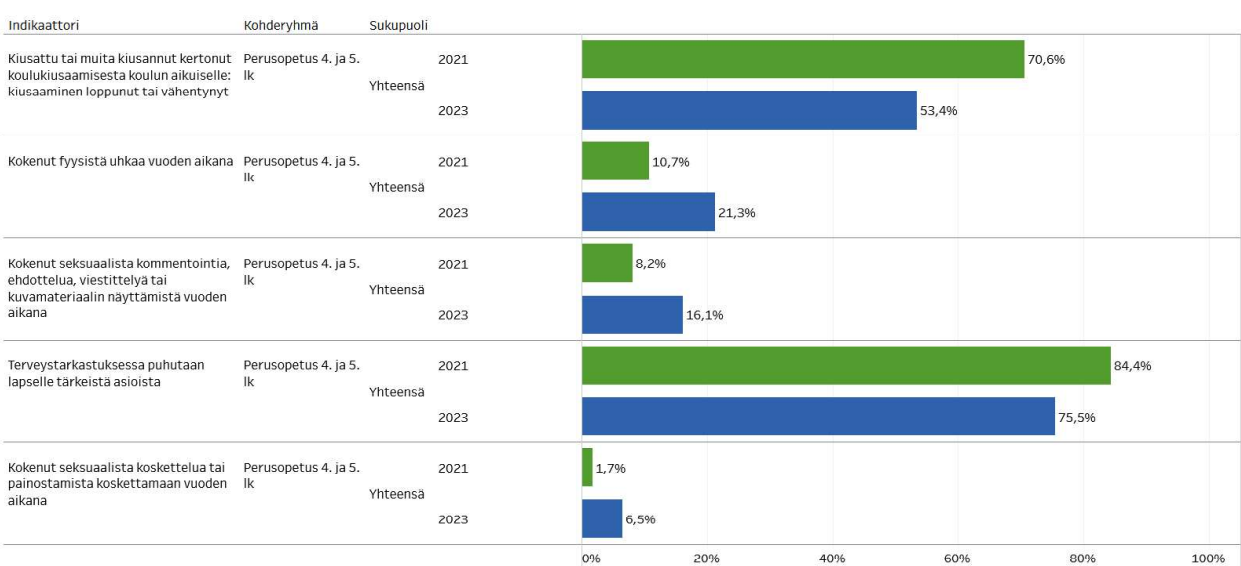
4. KOULUTERVEYSKYSelyn tulokset

Perusopetus 4-5 lk

Viisi myönteisintä tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Kankaanpää

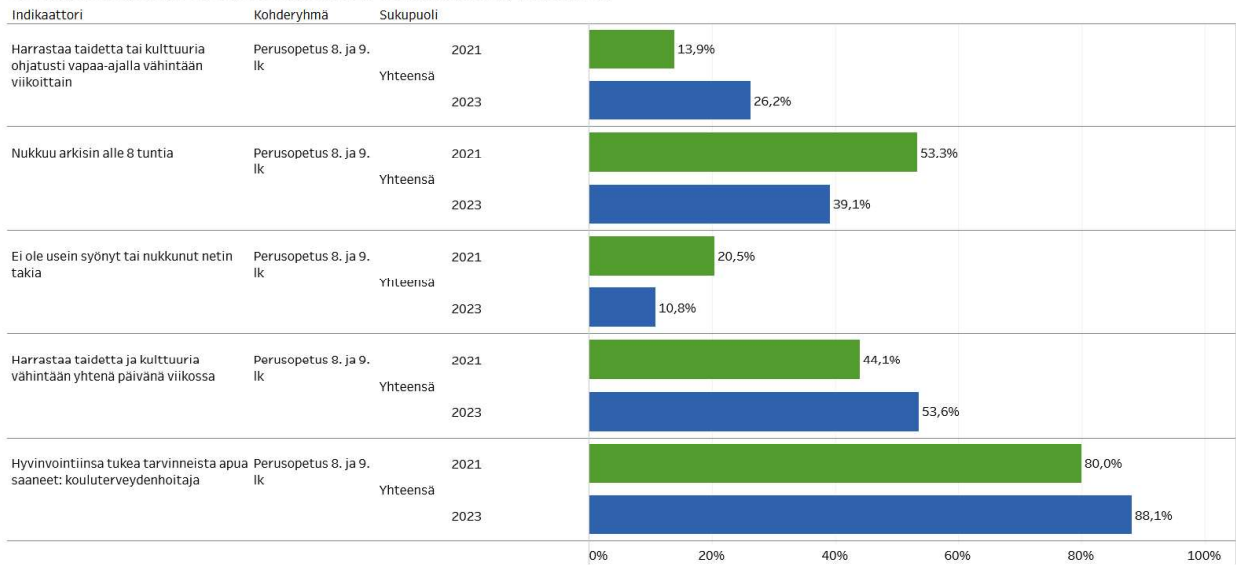

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Kankaanpää

Perusopetus, 8-9 lk

Viisi myönteisintä tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Kankaanpää

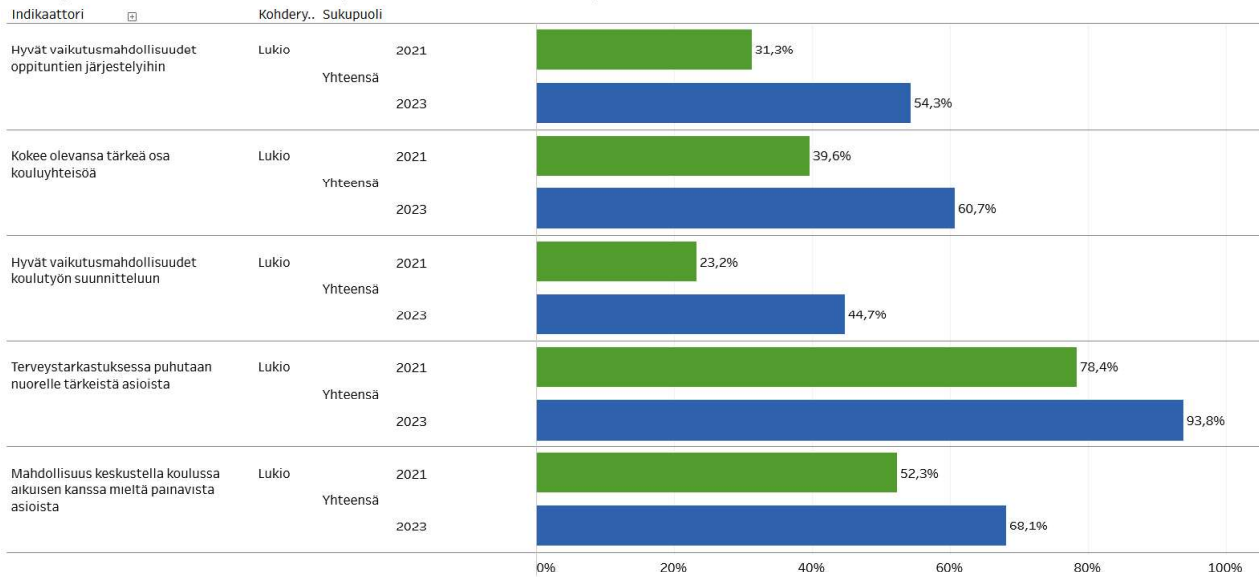

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Kankaanpää

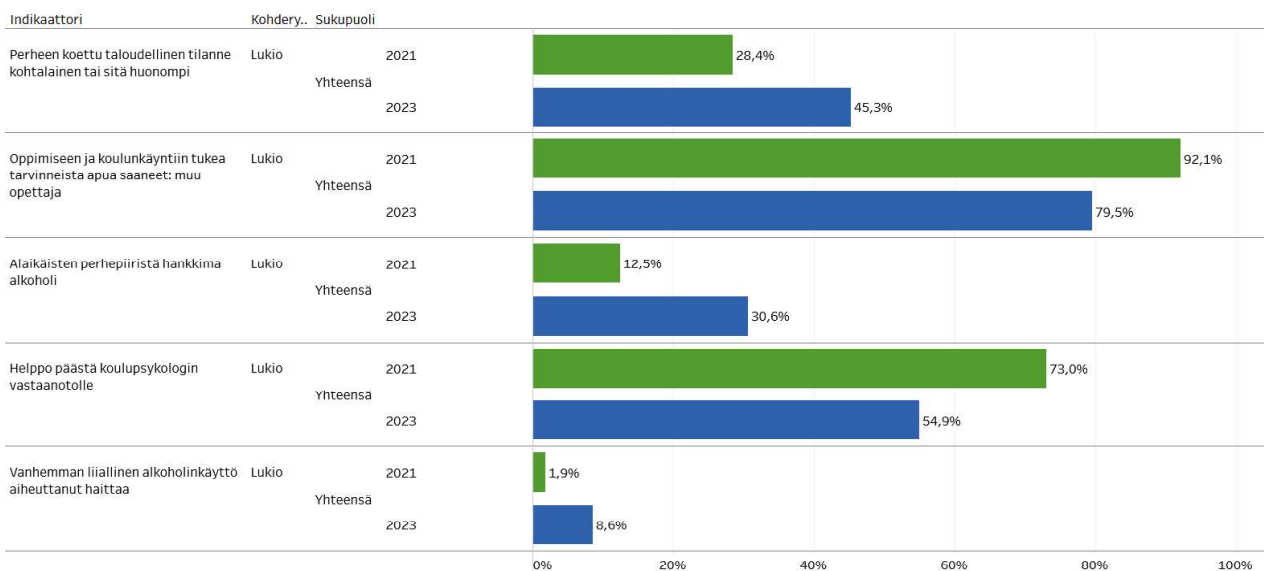

LUKIO

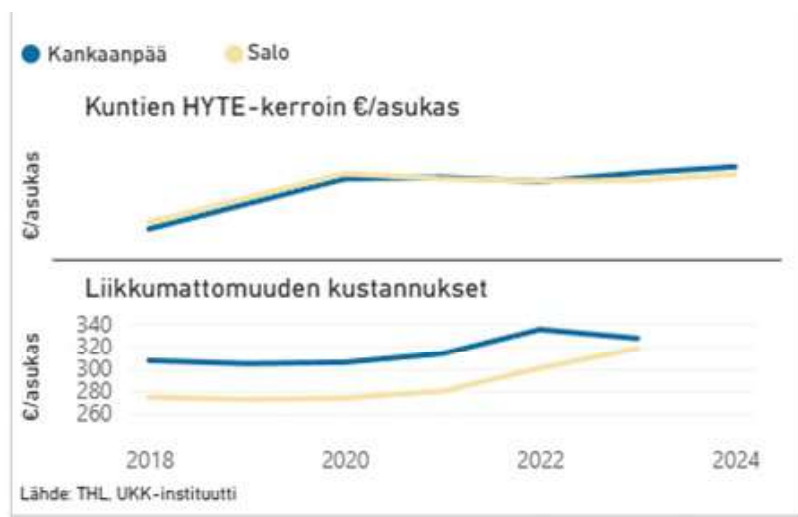
Viisi myönteisintä tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Kankaanpää

Viisi huolestuttavinta tulosta suhteessa aiempaan tiedonkeruuseen, Kankaanpää

5. LIIKKUMATTOMUUDEN KUSTANNUKSET €/ASUKAS

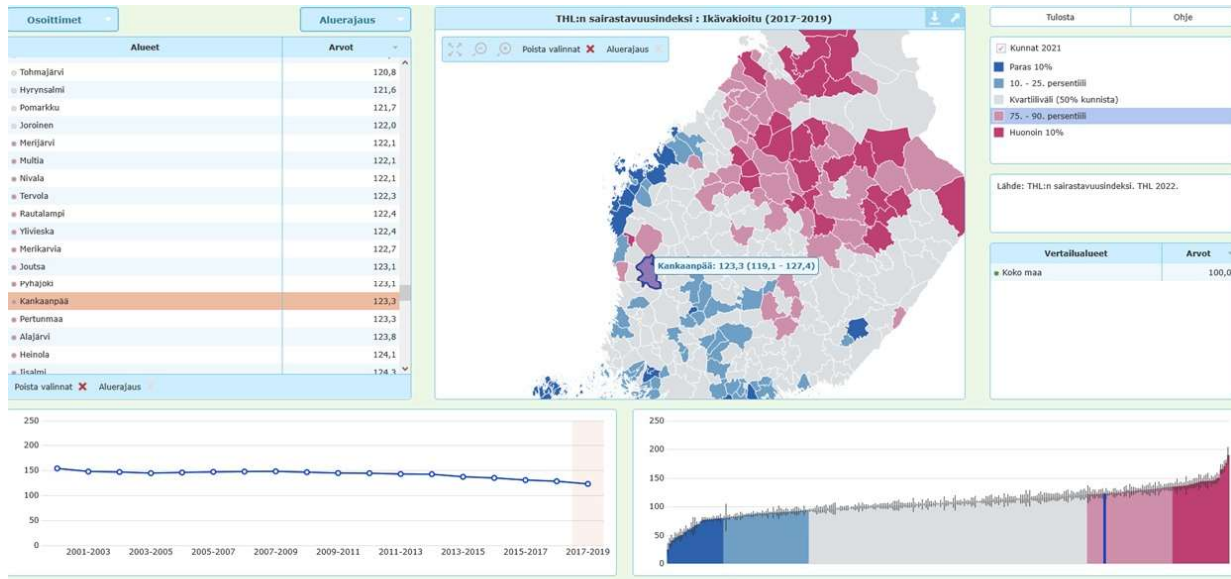
Liikkumattomuuden kustannukset vuonna 2023.

- o Kankaanpäässä 327, 17 €/asukas
- o Satakunnan alueella 314 €.

Liikkumattomuuden yhteiskunnalliset vaikutukset

- Terveystieteiden kustannukset kasvavat, kun kroonisten sairauksien hoitotarve lisääntyy.
- Työkyvyttömyys ja sairauspoissaolot lisääntyvät, mikä heikentää tuottavuutta.
- Ikääntyneiden toimintakyky heikkenee, mikä lisää hoivan ja palveluiden tarvetta.

5. SAIRASTAVUUSINDEKSI (viimeisin tieto vuodelta 2019)

Sairastavuusindeksi ilmaisee kunnan väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Se koostuu kymmenestä erillisestä sairausrhytmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Sairastavuusindeksin valossa Kankaanpäässä sairastavuus on korkeampaa (123,3) suhteessa koko maan tasoon (100) ja myös Satakunnan hyvinvointialueen tasoon (105,7). Kankaanpäässä sairastavuusindeksi on 123,3 joka tuloksena on toiseksi heikoin (2) arviointiasteikolla 1-5.

Indeksissä ovat mukana syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet. Sairastavuusindeksi muodostetaan näiden osaindeksien painotettuna summana. Osaindeksejä tarkasteltaessa Kankaanpään osalta korkeimmat arvot saavat tuki- ja liikuntaeliindeksi (163) ja aivoverisuonitautiindeksi (135,7).

Indeksilukua tulkitaan suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100 tietokannassa saatavilla olevan aikasarjan viimeisimpänä vuonna. Mitä suuremman arvon kunta saa, sitä yleisempää on sairastavuus kunnassa. Koko Suomen kuntien vaihteluväli on 68-161.

Liikkumattomuuden yhteys sairastavuuteen

Sydän- ja verisuonisairaudet

- Liikkumattomuus lisää kohonneen verenpaineen, sepelvaltimotaudin ja aivohalvauksen riskiä.
- Fyysisen aktiivisuuden puute vaikuttaa kolesterolitasoihin ja verenkiertojärjestelmän toimintaan, mikä voi johtaa sydänkohtauksiin.

Tyypin 2 diabetes

- Liikkumattomuus altistaa insuliiniresistenssille, joka on tyypin 2 diabeteksen keskeinen riskitekijä.
- Säännöllinen liikunta auttaa säätelemään verensokeria ja parantamaan aineenvaihduntaa.

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet

- Pitkäaikainen istuminen ja vähäinen liikunta heikentävät lihaskuntoa ja nivelten liikkuvuutta, mikä lisää selkäkivun, nivelrikon ja osteoporoosin riskiä.
- Liikunnan puute vähentää luuston vahvuutta, lisäten murtumariskiä erityisesti iäkkäillä ihmisillä.

Ylipaino ja lihavuus

- Liikkumattomuus on yksi keskeisimmistä ylipainon ja lihavuuden syistä.

- Ylipaino lisää sydän- ja verisuonitautien, tyypin 2 diabeteksen ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien riskiä.

Mielenterveysongelmat

- Liikunnan puute voi johtaa masennukseen, ahdistuneisuuteen ja stressiin, sillä liikunta tukee endorfiinien ja muiden hyvinvointia edistävien hormonien eritystä.
- Liikunta on tutkitusti tehokas keino lievittää mielenterveysongelmia ja parantaa unen laatua.

Syöpäsairaudet

- Liikkumattomuus lisää tiettyjen syöpien, kuten paksusuolen, rinta- ja kohdunrungon syöpien, riskiä.
- Fyysisen aktiivisuuden on todettu vähentävän tulehdustekijöitä ja hormonitasapainoon liittyviä riskejä, jotka altistavat syöväälle.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

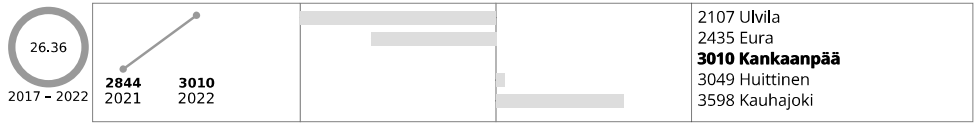
Valtuustokaudella 2021–2025 Kankaanpään HYTE-työssä saavutettiin merkittäviä edistysaskkeleita. Tulokset kuitenkin osoittavat, että tehtävää riittää edelleen kaikissa ikäryhmissä. Kunnan tulee hyödyntää käytettävissä olevien indikaattoreiden (kouluterveyskysely, sotkanet, teaviisari) tuottamaa tietoa ja käynnistää toimenpiteitä kohdennettuun hyvinvointityöhön jotka vahvistavat kuntalaisten elämänlaatua ja kunnan elinvoimaisuutta. Säännöllinen liikunta on yksi tehokkaimmista keinoista ehkäistä kroonisia sairauksia ja parantaa väestön hyvinvointia.

TALOUS JA ELINVOIMA

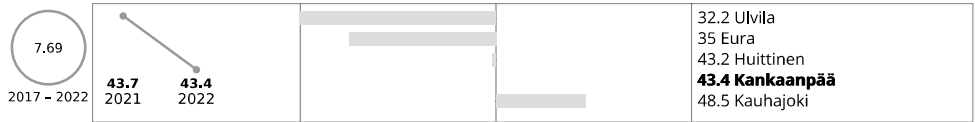
Talous

Tulot

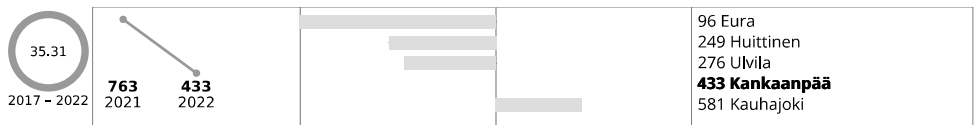
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

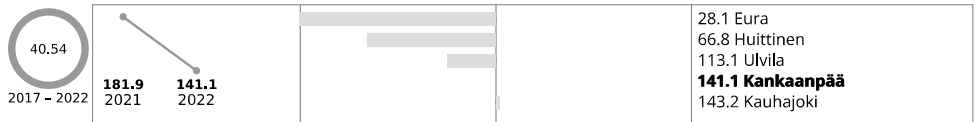
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

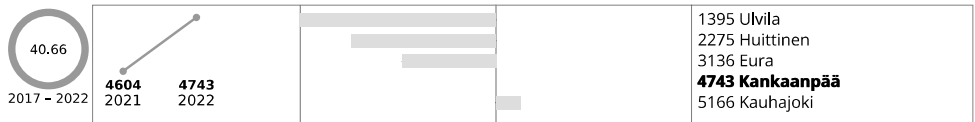
Vuosikate, euroa / asukas

Vuosikate, % poistoista

Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Verotulot, euroa / asukas

Elinvoima

Väestö

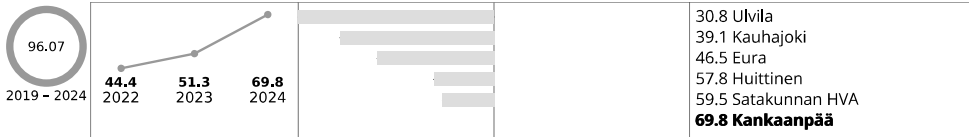
Väestö 31.12.

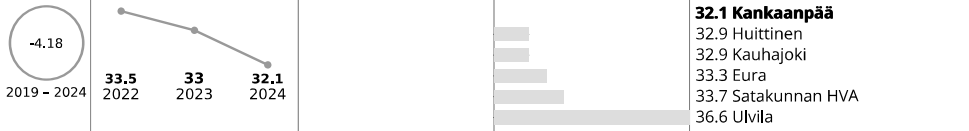
Huoltosuhte, demografinen

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

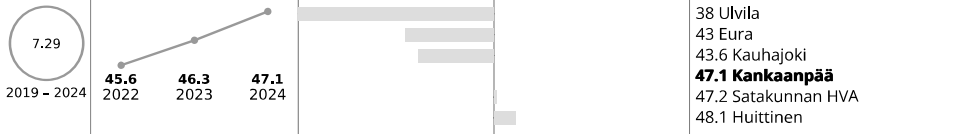
Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

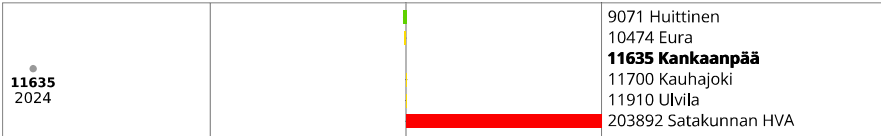
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

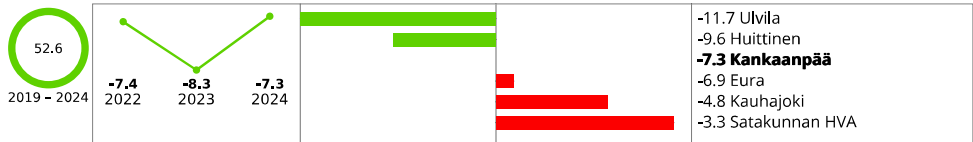
Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030

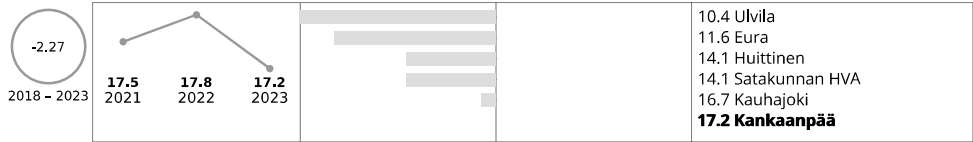

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

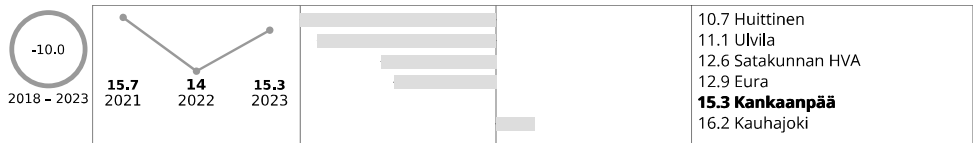

Elinvoima

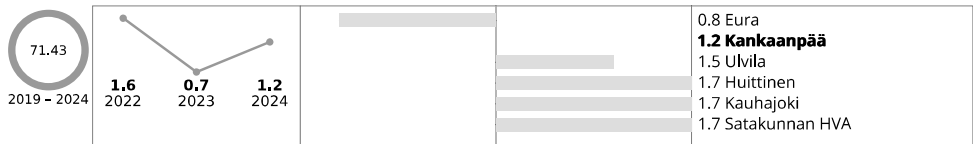
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

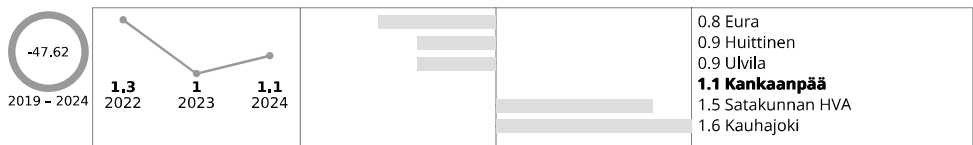
Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

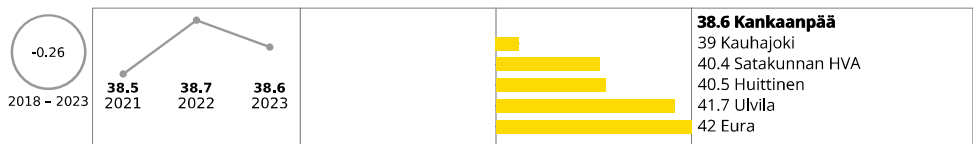
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Työlliset, % väestöstä

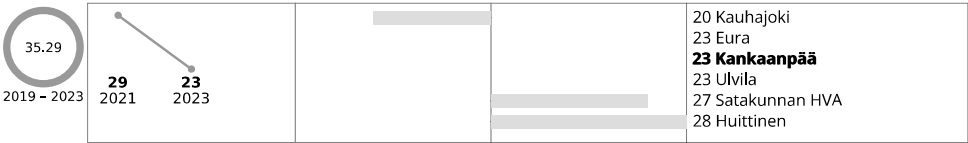

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

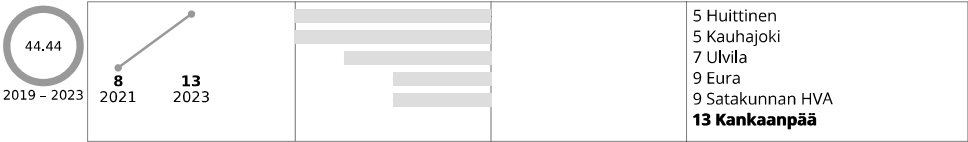
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

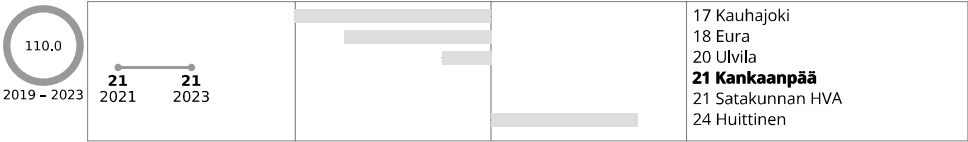
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

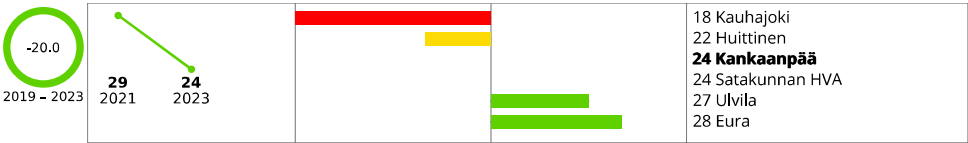
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

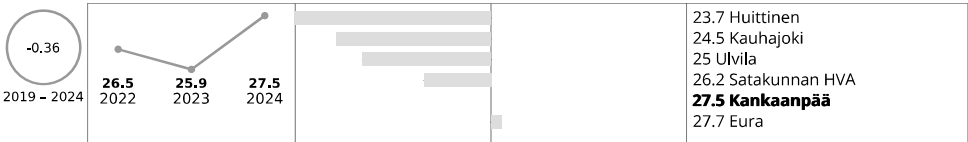

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

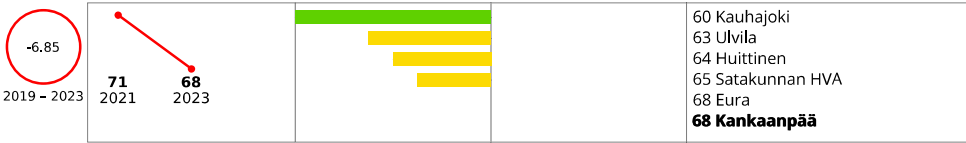
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

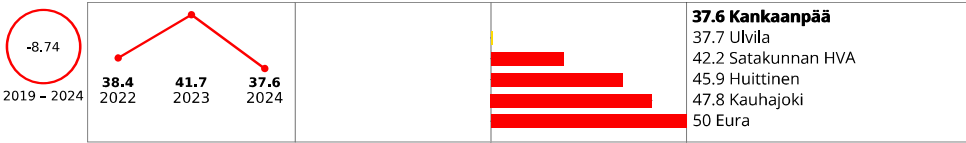
Kunnan palvelut

Koulu

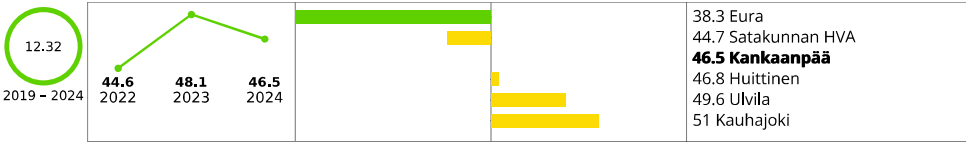
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

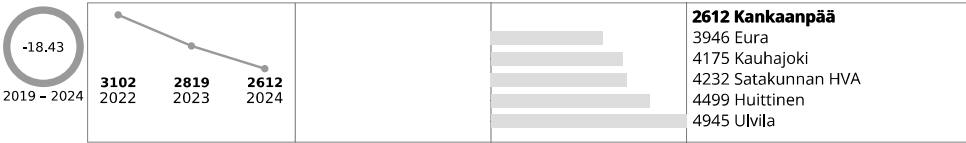

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

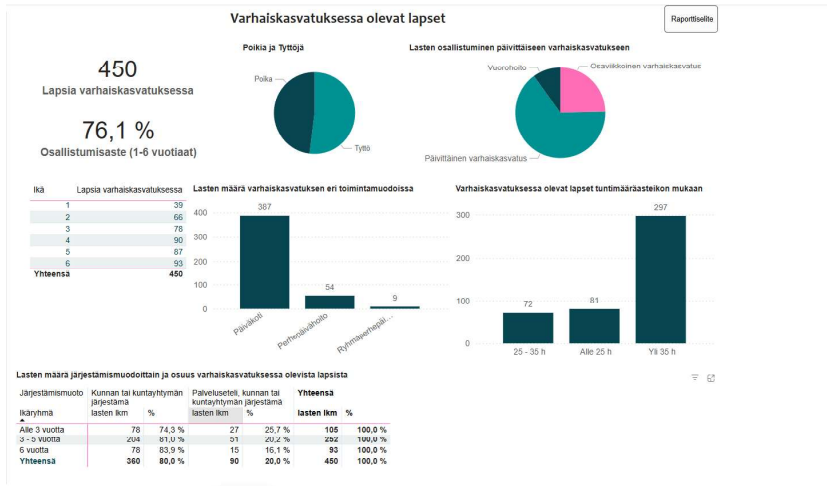

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

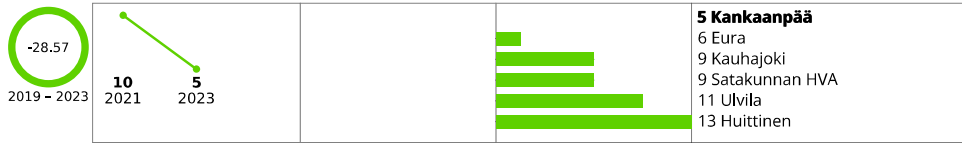

NUORET JA NUORET AIKUISET

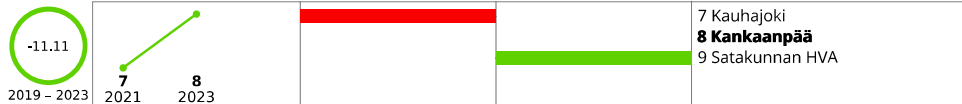
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

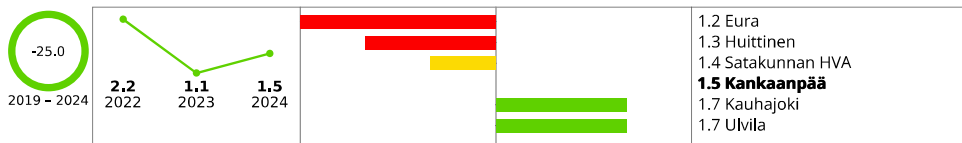
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

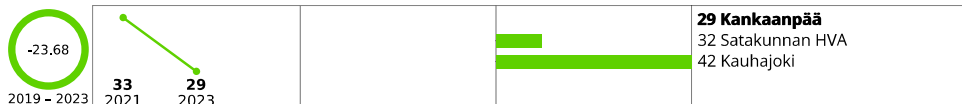
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

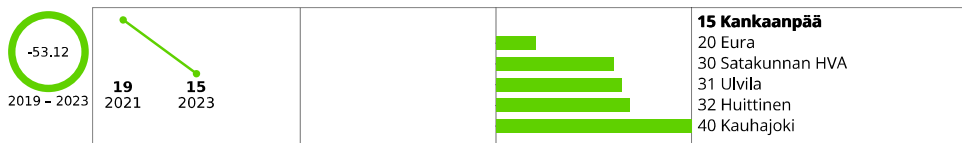
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

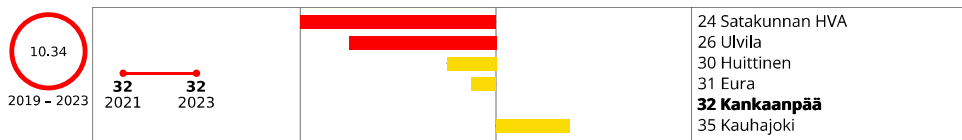
Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

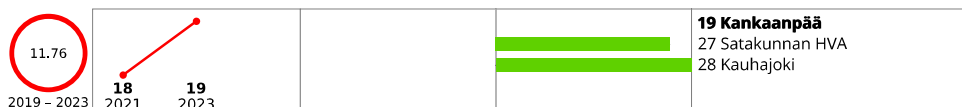
Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

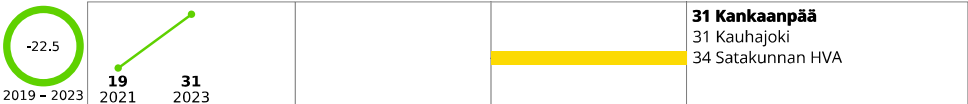
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

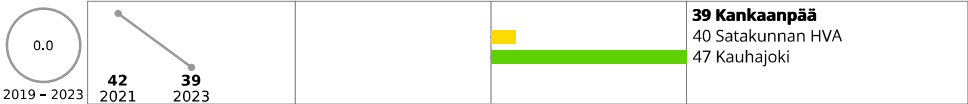
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei syö koululounasta päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

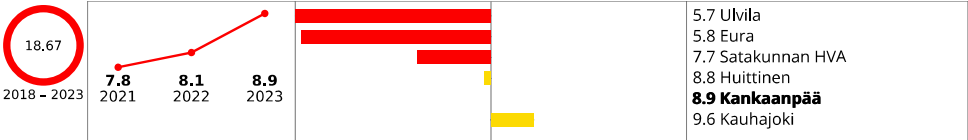

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

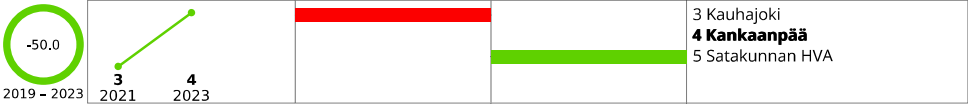

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

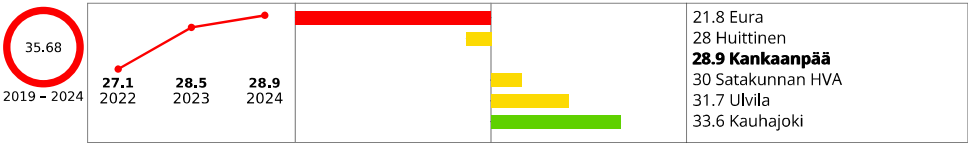

TYÖIKÄISET

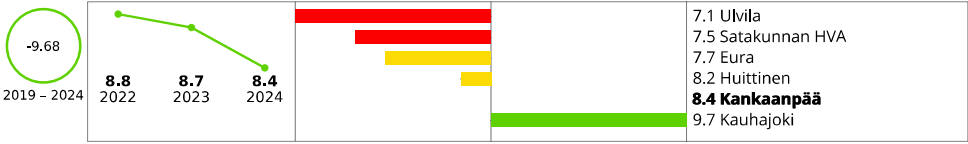
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

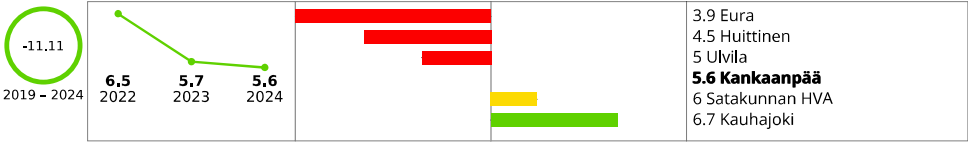
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

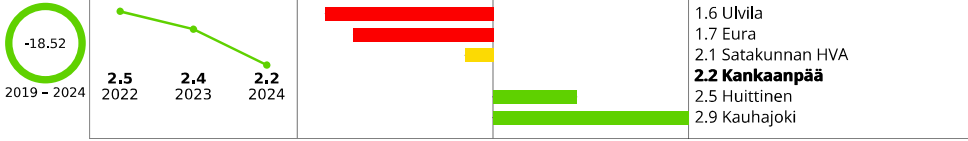

IKÄIHMISET

Hyvinvointi

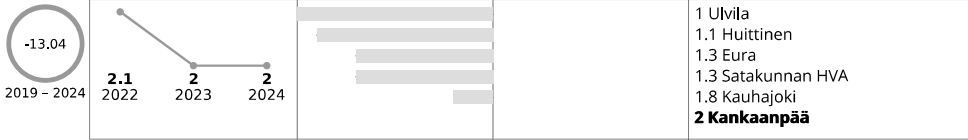
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

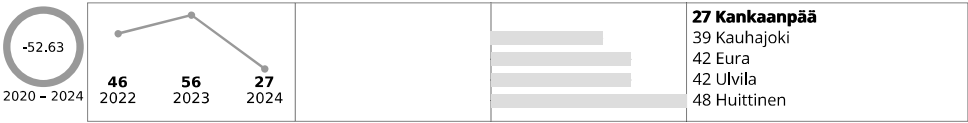
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

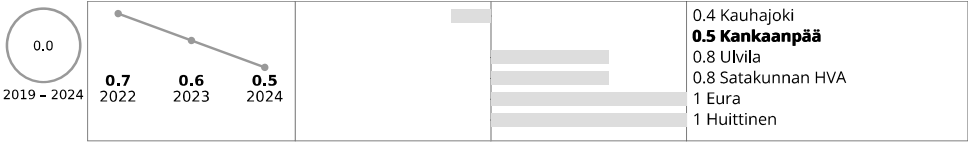
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

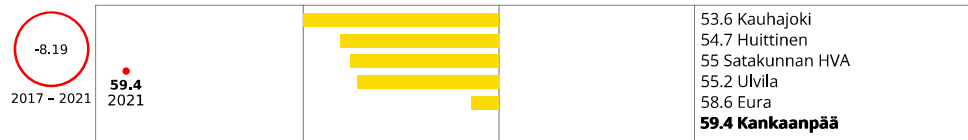

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Hyvinvointi

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

The infographic displays the change in the number of employees in the manufacturing sector from 2019 to 2024. The line chart shows a decrease from 8.2 in 2022 to 10.3 in 2024, with a value of -4.63 indicated in a circle. The horizontal bar chart shows the number of employees in various municipalities, with Kankaanpää having the highest number at 10.3.

Vuosi	Henkilöstö
2019 - 2024	-4.63
2022	8.2
2023	8.6
2024	10.3

Kunta	Henkilöstö
7 Huittinen	7.5
7.5 Ulvila	7.5
8.8 Kauhajoki	8.8
9 Eura	9.0
10.1 Satakunnan HVA	10.1
10.3 Kankaanpää	10.3

-63,09
2019 – 2024

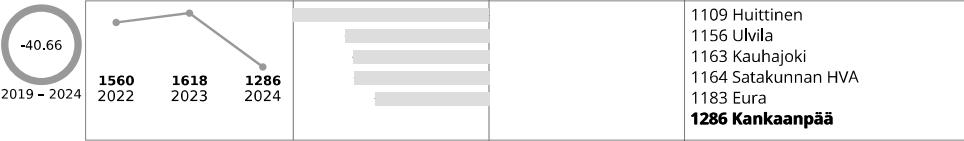
Vuosi	Henkilöstö
2022	33,9
2023	29,4
2024	31,3

Kunta	Henkilöstö
Kauhajoki	16,1
Satakunnan HVA	19,5
Huittinen	19,8
Ulvila	22,2
Eura	25,1
Kankaanpää	31,3

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudelta

1) Esteetön, turvallinen ja hyvinvointia edistävä asuin- ja elinympäristö

Fyysinen elinympäristö / Kaupungin rakennettu ympäristö

Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö syntyy huolellisen maankäytön suunnittelun avulla. Sen pohjalta laaditaan rakennus-, katu- ja ympäristösuunnitelmat, joiden toteutus ja kunnossapito varmistavat toimivan kaupunkiympäristön. Rakennettu ympäristö – sen rakenteet, tilat ja viihtyisyys – vaikuttaa merkittävästi ihmisten hyvinvointiin.

Ympäristön vaikutus hyvinvointiin

Elinympäristömme vaikuttaa merkittävästi terveyteen ja hyvinvointiin. Pitkittynyt kiire, vähäinen liikunta, ilmansaasteet ja melu kuormittavat ihmistä ja voivat heikentää terveyttä. Sen sijaan metsät ja muut laadukkaat luontoympäristöt tukevat hyvinvointia vähentämällä stressiä ja kannustamalla liikkumaan.

Luonnon monimuotoisuus on tärkeää niin ihmiselle kuin ekosysteemeille. Metsien virkistyskäyttöä tukevat sekä hoidetut että hoitamattomat alueet, monipuoliset metsätyypit sekä hyvä kulkukelpoisuus. Kaupunkiluonto tarjoaa monia terveyttä ja ympäristöä tukevia hyötyjä: se sitoo hiiltä, tarjoaa elintilaa lajeille, viilentää helteillä, vähentää ilman epäpuhtauksia ja pidättää sadevettä torjuen tulvien riskiä.

Monipuolinen kasvillisuus suojaa myös luontokadolta, mikä turvaa luonnon monimuotoisuuden lisäksi talouden ja ruokaturvan perustaa. Huolellisella kaupunkisuunnittelulla voidaan varmistaa, että nykyiset ja tulevat sukupolvet elävät terveellisessä ja kestävässä ympäristössä.

Liikenneturvallisuus ja kevyen liikenteen kulkumahdollisuuksien parantaminen

Kankaanpään liikenneturvallisuussuunnitelma laadittiin vuonna 2017 osana Pohjois-Satakunnan seudun liikenneturvallisuussuunnitelmaa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, kuntien, Liikenneturvan ja Poliisin yhteistyönä.

Liikenneturvallisuustyötä on tämän jälkeen jatkettu monialaisten Kankaanpään liikenneturvallisuusryhmän (LIITU-ryhmä) koordinoimana. Pohjois-Satakunnan alueellinen liikenneturvallisuusryhmä (Liitu -ryhmä) on kokoontunut ELY-keskuksen koolle kutumana. LIITU-ryhmät ovat kokoontuneet vuosittain kaksi kertaa vuodessa.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Viiden tähden liikenneturvallinen kuntakyselyssä vuonna 2024 Kankaanpää sai 3,5 tähteä (pisteluku 30,10) ja oli kyselyyn vastanneista Satakunnan kunnista kuudenneksi paras. Kuntakyselyn arviointia on muutettu edellisestä kyselystä, jolloin Kankaanpää sai 4 tähteä (pisteluku 3,6).

Kankaanpään asukasmäärän suhteutettu henkilövahinko-onnettomuuksien määrä on 2015–2024 ollut koko Suomeen verrattuna korkea, mutta vuonna 2023 onnettomuuksien määrä on taittunut ja 2024 päästiin alle Suomen ja Satakunnan tilastoitujen onnettomuusmäärien.

Kevyen liikenteen turvallisuuden parantamiseen ja liikkumisen esteettömyyteen on viime vuosina kiinnitetty erityistä huomiota sekä kaupungin rakennushankkeissa ja liikennejärjestelyissä että katusuunnittelussa ja -rakentamisessa. Liikenneturvallisuutta parantavia hankkeita on

tarkastelujaksolla ollut useita.

Vuonna 2022 on laadittu Kankaanpään keskustaajamaa ja keskusta-aluetta koskeva kehittämissuunnitelma: Pyöräliikenteen tavoiteverkko & keskustan liikenteellinen kehittämissuunnitelma. 2022 on laadittu lisäksi Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma - Kankaanpää kävelee ja pyöräilee. Vuonna 2023 on laadittu Koulujen liikenneturvallisuus –selvitys, jonka perusteella on aloitettu koulujen saattoliikenteeseen liittyviä hankkeita Keskustan koulun ja Koulukeskuksen osalta.

Kaupungin omistamat rakennukset ja toimitilat

Kaupunki on luopunut toiminnalle tarpeettomista kiinteistöistä säästääkseen resursseja. Turhat rakennukset on myyty, ja huonokuntoiset purettu. Käytössä olevien tilojen käyttöaste on korkea. Valtuustokauden aikana on toteutettu useita peruskorjaus- ja laajennushankkeita.

Perusparannuksissa huomioidaan paitsi tilaratkaisut myös elinkaarikustannukset, energiatehokkuus, terveellinen sisäilma ja esteettömyys. Rakennusten kuntoa seurataan järjestelmällisesti: niihin tehdään kuntoarvioita ja laajempia kuntotutkimuksia, jotta korjaussuunnittelulle saadaan luotettavat lähtötiedot. Ennakoiva kiinteistönhoito, säännöllinen seuranta ja oikea-aikaiset korjaukset vähentävät vaurioriskejä ja takaavat käyttäjille terveelliset ja turvalliset tilat.

Mahdollisia sisäilmaongelmia varten kaupungilla on monialainen sisäilmastotyöryhmä, joka kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa tai useammin tarpeen mukaan.

Viihtyisä, virikkeellinen ja terveellinen kaupunkiympäristö

Keskustaajamassa on noin 27 hehtaaria hoidettuja puistoalueita. Lisäksi viihtyisyyttä tuovat katuviheralueet, kaupunkipuistojen istutukset sekä yleisille alueille sijoitetut kukkaistutuslaatikot.

Kaupunkiympäristöä rikastuttavat myös Taidekehän taideteokset, joita on toteutettu vuodesta 2016 alkaen prosenttitaidehankkeina. Näiden avulla on kartutettu kokoelmaa yhteistyössä Taiteen edistämiskeskuksen kanssa.

Myös harrastusmahdollisuuksiin on panostettu. Keskustassa on aidattu ja valaistu koirapuisto sekä Ruokojärven rannalla sijaitseva koirauimaranta.

Leikkialueet

Kaupungin vastuulla on useita leikkipuistoja sekä päiväkotien ja koulujen yhteydessä olevia leikkialueita. Uusia leikkivälineitä on hankittu määrärahojen mukaisesti, ja vuonna 2024 on aloitettu Vuohiniityn perhepuiston kehittäminen, johon on saatu myös avustusta.

Kaupunki huolehtii omistamiensa leikkivälineiden kunnossapidosta ja säännöllisestä huollosta. Välineiden, varusteiden ja putoamisalustojen kunto tarkistetaan käyttömäärän mukaan, ja huonokuntoiset välineet poistetaan käytöstä, kunnes ne on korjattu, uusittu tai vaihdettu. Uusien leikkikenttien turvallisuus otetaan huomioon jo suunnitteluvaiheessa – esimerkiksi sijainnissa, kulkuyhteyksissä, valaistuksessa sekä välineiden valinnassa ja sijoittelussa.

Kaikki leikkivälineet täyttävät eurooppalaiset turvallisuusstandardit. Leikkikentät kuuluvat kuluttajaturvallisuuslainsäädännön piiriin, ja niiden valvonta on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) vastuulla. Tarkastelujaksolla viranomaistarkastuksia ei ole tehty, vaan valvonta on toteutettu omavalvontana.

Ilmasto ja energiatehokkuus

Kankaanpään ilmanlaatua ei mitata säännöllisesti, mutta sitä voidaan pitää yleisesti hyvänä. Merkittävää saastumista ei ole havaittu. Suurin ongelma liittyy keväisin katujen pölyämiseen ennen puhdistusta. Tätä on pyritty vähentämään aloittamalla harjaus mahdollisimman aikaisin ja käyttämällä tehokkaita puhdistusmenetelmiä.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi Kankaanpäässä on laadittu ilmasto-ohjelma vuosille 2017–2025 sekä liittynyt kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS 2017–2025). Työtä koordinoi monialainen ilmastotyöryhmä. Vuoden 2024 loppuun mennessä kaupungin energiankulutusta on vähennetty yhteensä 2 379,9 MWh. Sopimuskauden tavoite on 3 000 MWh, joten saavutettavaa on vielä 620,2 MWh ennen vuoden 2025 loppua.

Rakennusten peruskorjauksissa on lisätty uusiutuvien energialähteiden käyttöä, esimerkiksi aurinkosähköä. Lisäksi kaikki kaupungin omistamat toimitilarakennukset keskustassa ja Honkajoen keskustaajamassa on liitetty Vatajankoski Oy:n kaukolämpöverkkoon.

Liikennemelu

Liikennemelua esiintyy erityisesti valtatie 23:n ja kantatie 44:n varsilla, ja meluvyöhykkeet on merkitty osayleiskaavakarttaan.

Rakenteellisia meluntorjuntatoimia ei ole toteutettu. Laviantieellä (kantatie 44) melua on kuitenkin pyritty vähentämään asettamalla 60 km/h nopeusrajoitus Asemakadun/Vuohiniityntien ja Tapalankadun väliselle osuudelle. Lisäksi kaavamääräyksissä melu otetaan tarvittaessa huomioon.

Kaupunkisuunnittelu

Kaupunkisuunnittelu on kaupungin maankäytön, rakennusten sijoituksen ja toimintojen suunnittelua. Se liittyy kaupungin kehittämiseen, suojeluun ja säilyttämiseen, ja suunnitelmilla pyritään sosiaalisiin ja taloudellisiin päämääriin. Kaavoituksen ohella kaupunkisuunnittelussa on otettava huomioon myös ekologiset ja esteettiset seikat sekä rakennussuojelu.

Maankäytön suunnittelussa pyritään avoimuuteen. Hankkeista tiedotetaan jo suunnittelun käynnistyessä; jokaisesta kaavasta laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). Osallisille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun sen eri vaiheissa

2) Terveelliset elintavat kansansairauksien ehkäisemiseksi

Valtuustokauden keskeisenä strategisena tavoitteena oli väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen liikunnan, ravitsemuksen ja ennaltaehkäisevän työn kautta. Painopisteet kohdistuivat eri ikäryhmien tukemiseen sekä liikuntaolosuhteiden ja terveellisten elintapojen parantamiseen.

1. Liikuntapalveluiden kehittäminen ja saavutettavuus

- Liikuntakeskuksen peruskorjaushankkeen valmistuminen loi paremmat edellytykset liikunnan harrastamiselle. Kävijämäärät kasvoivat 20–30 %, mikä kertoo tilojen suosiosta.
- Ulkoalueiden kehittäminen, kuten kuntopolut ja lähiliikuntapaikat, paransi matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia eri ikäryhmille.
- Liikuntatilojen ylläpito ja aukiolo seitsemänä päivänä viikossa on mahdollistanut monipuolisen käytön eri käyttäjäryhmille, kuten kouluille, seuroille ja yhdistyksille.

2. Lasten ja nuorten liikunnan lisääminen

- MOVEI-mittausten mukaan lähes puolet 5.-luokkalaisista (45 %) ja 8.-luokkalaisista (38 %) kamppailee edelleen heikon fyysisen toimintakyvyn kanssa. Erityisesti huolenaiheena on 5 luokkalaisten heikkokuntoisten määrän nousu 40,6% -> 46.5%. Tämä korostaa tarvetta vahvistaa liikunnan osuutta kouluarjessa ja vapaa-ajalla.
- Kaupunki on osallistunut Harrastamisen Suomen malliin, joka tarjoaa maksuttomia liikuntamahdollisuuksia koulupäivien yhteydessä ja ehkäisee liikunnan vähenemistä yläkouluvaiheessa.
- Kouluterveyskyselyt osoittavat, että osalla lapsista ja nuorista liikunnan määrä on edelleen liian vähäinen, joten jatkossa on tärkeää kohdentaa toimenpiteitä erityisesti liikuntaa harrastamattomiin.

3. Aikuisten liikunta ja työikäisten hyvinvointi

- Liikkuva aikuinen -hanke on edistänyt työikäisten fyysistä aktiivisuutta työpaikoilla ja vapaa-ajalla.
- Työikäisten liikunta-aktiivisuus on kasvanut, mutta terveysliikunnan roolia tulee edelleen vahvistaa erityisesti istumatyötä tekevien ja vähän liikkuvien osalta.
- Kaupunki on järjestänyt kuntotestautapahtumia ja liikuntakampanjoita, jotka ovat lisänneet tietoisuutta liikunnan merkityksestä terveydelle.

4. Ikäihmisten liikunnan edistäminen

- Voimaa vanhuuteen -hanke on tarjonnut iäkkäille suunnattuja liikuntaryhmiä ja lisännyt ennaltaehkäisevää toimintaa kaatumisten ehkäisemiseksi.
- Ikäihmisten säännöllisen liikunnan määrä on kasvanut, mutta erityisesti kaikkein vähiten liikkuvien osallistumista on tärkeää jatkossa tukea paremmin.

Valtuustokaudella on onnistuttu lisäämään liikuntapaikkojen saavutettavuutta ja kehittämään kohdennettuja liikuntapalveluita eri ikäryhmille. Kävijämäärien kasvu kertoo siitä, että kuntalaiset ovat hyödyntäneet liikuntapalveluja aiempaa enemmän.

Jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin kehittämiskohteisiin:

- Lasten ja nuorten liikunnan väheneminen peruskouluiässä edellyttää uusia toimintamalleja, kuten koulupäivän aikaisen liikunnan vahvistamista ja liikuntaneuvonnan lisäämistä.
- Työikäisten liikuntamahdollisuuksien kehittäminen työpaikoilla ja vapaa-ajalla, jotta liikunta olisi osa arkea myös kiireisessä elämäntilanteessa.
- Ikäihmisten liikuntapalveluiden jatkokehittäminen erityisesti vähän liikkuvien ja toimintakyvyltään heikentyneiden osalta.

Kankaanpään liikuntapalvelut jatkavat aktiivista työtä asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi yhteistyössä koulujen, seurojen ja muiden toimijoiden kanssa.

2.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Lasten ja nuorten hyvinvointimittarit osoittavat, että monilla osa-alueilla on tapahtunut osittain positiivista mutta myös negatiivista kehitystä valtuustokauden aikana. Erityisesti fyysinen toimintakyky ja terveelliset ravitsemuskäytäntöjen edistäminen vaativat edelleen tehostettuja jatkotoimenpiteitä. Positiivista kehitystä on havaittavissa kuitenkin liikunnan määrän kasvussa tietyissä ikäryhmissä ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden ylipainon vähenemisessä.

Fyysisen toimintakyky

MOVE! on kansallinen mittausjärjestelmä, jonka avulla arvioidaan 5. ja 8. luokan oppilaiden fyysistä toimintakykyä. Mittauksen tulokset ilmaistaan prosenttiosuutena oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on arvioitu heikoksi.

MOVE tulokset (ind 5477, 5478)

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5477	Kankaanpää	yhteensä	40,6	44,6	48,1	46,5
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5478			59,8	38,4	41,7	37,6

Havainnot 5.lka

- Nouseva trendi: Vuosina 2021–2023 heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien osuus kasvoi tasaisesti, yhteensä +7,5 prosenttiyksikköä.
- Lievä parannus 2024: Vuonna 2024 nähtiin hienoinen käänne parempaan (-1,6 %-yks.), mutta taso jäi selvästi korkeammaksi kuin vuoden 2021 lähtötaso.
- Huolenaihe: Kokonaiskehitys osoittaa, että lähes joka toinen 5. luokkalainen on mitattu heikoksi fyysiseltä toimintakyvyltään vuonna 2024.

Havainnot 8 lka

- Merkittävä parannus 2022: Heikon toimintakyvyn omaavien osuus laski vuonna 2022 (-21,4 prosenttiyksikköä).
- Pientä vaihtelua sen jälkeen: Vuosina 2023 ja 2024 tulokset vaihtelivat hieman mutta pysyivät huomattavasti paremmalla tasolla kuin vuoden 2021 lähtötaso.
- Selkeä myönteinen kehitys: Vuonna 2024 heikoksi mitattujen osuus oli 22,2 prosenttiyksikköä alempi kuin valtuustokauden alussa.

Yhteenveto ja johtopäätökset

- Eroava kehityskulku: 5. luokan oppilailla fyysinen toimintakyky on heikentynyt valtuustokaudella, kun taas 8. luokkalaisilla se on parantunut merkittävästi.
- Kohderyhmäkohtainen painotus: Tulosten perusteella toimenpiteitä tulisi erityisesti kohdistaa alakoulun ylempiin luokkiin (5. lk), missä kehitys on ollut huolestuttavaa.
- Toimenpiteiden vaikutus?: 8. luokan tulosten nopea parantuminen 2022 viittaa siihen, että mahdollisesti käyttöön otetut tukitoimet tai muut tekijät ovat olleet vaikuttavia – näiden vaikutusmekanismien arviointi voisi auttaa siirtämään oppia myös alakoulun puolelle.

Liikunnan määrä

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 4. ja 5. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	46,8%	46,8%
			Koko maa	42,8%	43,0%
			Satakunnan hyvinvointialue	41,3%	41,3%
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	22,2%	28,3%
			Koko maa	24,3%	25,4%
			Satakunnan hyvinvointialue	22,4%	26,3%

Havainnot 4 ja 5 lka:

- Kankaanpäässä ei muutosta: Osuus pysynyt täsmälleen samana (46,8 %) vuosina 2021 ja 2023.
- Koko maassa hienoista kasvua: Liikkuvien osuus noussut 0,2 prosenttiyksikköä.
- Satakunnassa ei muutosta: Prosenttiosuus pysynyt samana (41,3 %).

Johtopäätös: Kankaanpää on selkeästi koko maan ja Satakunnan keskiarvon yläpuolella molempina vuosina. Pienten alueellisten erojen lisäksi ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Havainnot: 8 ja 9 lka:

- Kankaanpäässä selvä nousu: Liikkuvien osuus kasvoi 6,1 prosenttiyksikköä (22,2 % → 28,3 %).
- Koko maassa maltillinen kasvu: Nousua 1,1 prosenttiyksikköä.
- Satakunnassa myös nousua: Kasvua 3,9 prosenttiyksikköä.

Johtopäätös: Kehitys 8.–9. luokkalaisilla on selvästi myönteinen. Kankaanpäässä kasvu on ollut suurempaa kuin valtakunnallisesti tai Satakunnan alueella keskimäärin.

Ruokailutottumukset

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä

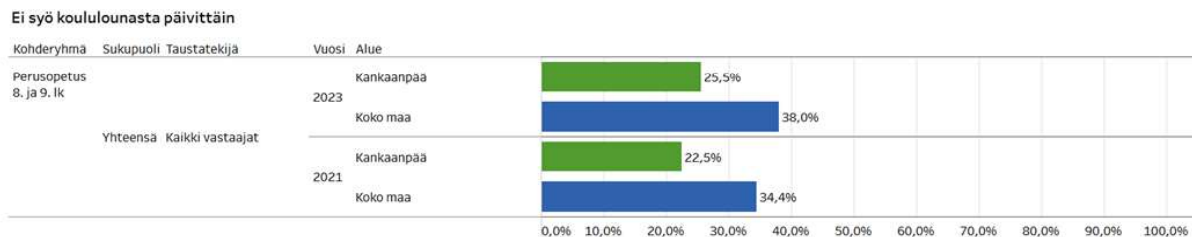
Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 4. ja 5. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	36,0%	38,1%
			Koko maa	27,3%	29,7%
			Satakunnan hyvinvointialue	28,2%	31,5%
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	45,6%	41,2%
			Koko maa	41,8%	42,1%
			Satakunnan hyvinvointialue	44,1%	44,4%

Aamiainen/havainnot:

- 4.–5. luokkalaiset:
 - Kankaanpäässä aamiaisen syömättömyys hieman lisääntyi (+2,1 %-yks).
 - Koko maassa ja Satakunnassa vastaava muutos oli maltillinen.
 - Kankaanpäässä tilanne huomattavasti heikompi kuin maan keskiarvo (38,1 % vs. 29,7 % vuonna 2023).
- 8.–9. luokkalaiset:
 - Kankaanpäässä aamiaisen syömättömyys väheni (-4,4 %-yks), mikä on myönteinen kehitys.

- Maan ja alueen keskiarvot pysyivät lähes ennallaan.
- Silti noin joka neljäs nuori Kankaanpäässä ei syö aamiaista arkipäivisin (41,2 %).

Koululounas/havainnot

- Kankaanpäässä lievää heikkenemistä: Kouluaterian väliin jättävien osuus nousi 3 %-yks.
- Koko maassa vastaava kasvu oli myös havaittavissa (+3,6 %-yks).
- Silti Kankaanpäässä tilanne selkeästi parempi kuin valtakunnallisesti: vuonna 2023 lähes joka neljäs ei syö koululounasta joka päivä (Kankaanpää 25,5 % vs. koko maa 38 %).

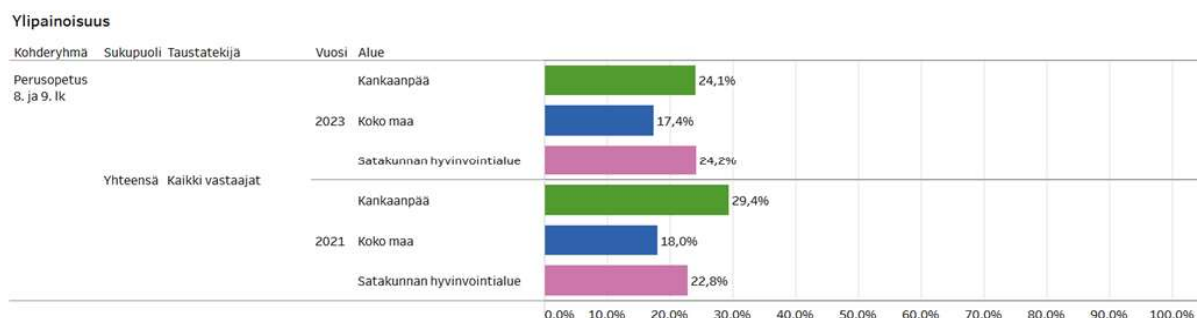
Yhteenvedo ja johtopäätökset

- Aamupala:
 - Ongelmana etenkin alakoulussa: yli kolmasosa 4.–5. luokkalaisista ei syö aamupalaa joka arkipäivä.
 - Yläkoulussa Kankaanpään suunta oli positiivinen, mutta osuus pysyy edelleen korkeana.
- Koululounas:
 - Tilanne hieman heikentynyt, mutta Kankaanpäässä syödään koululounasta selvästi useammin kuin koko maassa.

Toimenpide-ehdotuksia:

- Aamupalan tärkeyden korostaminen erityisesti alakoulussa, esimerkiksi koulun ja kotien yhteistyönä.
- Seuranta ja tukitoimet yläkoulussa koululounaan houkuttelevuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi.
- Ruokailutottumusten kehittäminen kokonaisvaltaisena hyvinvointistrategian osana, yhdessä liikuntatottumusten kanssa.

Ylipaino

Kankaanpää:

- Vuonna 2021 lähes kolmasosa (29,4 %) 8.–9. luokkalaisista oli ylipainoisia.
- Vuonna 2023 osuus laski 24,1 %:iin, mikä on merkittävä parannus (–5,3 %-yks).
- Siitä huolimatta ylipainoisuus on edelleen selvästi yleisempää kuin koko maassa.

Satakunnan hyvinvointialue:

- Osuus nousi hieman 22,8 % → 24,2 % (+1,4 %-yks).
- Vastaava kuin Kankaanpäässä vuonna 2023.

Koko maa:

- Lievä lasku havaittavissa 18,0 % → 17,4 %.

- Erot alueiden välillä ovat merkittäviä: Kankaanpäässä ylipainoisuus on yli 6 %-yks yleisempää kuin koko maassa.

Yhteenveto ja johtopäätökset

- Myönteistä kehitystä Kankaanpäässä, mutta ylipainoisuuden taso pysyy korkeana verrattuna valtakunnalliseen tasoon.
- Satakunnan alueella kehitys on päinvastainen – ylipaino on hieman yleistynyt.
- Alueellisten erojen perusteella tarvitaan kohdennettuja toimia terveellisten elintapojen ja liikunnan lisäämiseksi, etenkin niillä alueilla, joilla ylipaino on keskimääräistä yleisempää.

Toimenpide-ehdotuksia:

- Lisätä ravitsemus- ja liikuntakasvatusta kouluyhteisöissä.
- Yhdistää ruokailutottumuksista ja liikkumisesta saadut tiedot kokonaisvaltaiseksi hyvinvointistrategiaksi.
- Kehittää tukiohjelmia ja yhteisöllistä toimintaa, jotka edistävät terveyttä ja vähentävät ylipainoisuutta nuorten keskuudessa.

Yhteenveto:

Valtuustokaudella toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäneet vastaamaan kaikkiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteisiin. Vaikka tietyillä osa-alueilla on tapahtunut parannusta, kokonaiskuva osoittaa tarvetta vahvemmille toimille. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet valtuustokaudella osoittavat, että pitkäjänteinen ja monialainen yhteistyö on välttämätöntä. Toimenpiteiden painopistettä tulee siirtää yhä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja perheiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Vahvat ja yhtenäiset toimet voivat auttaa muuttamaan nykyistä kehityssuuntaa ja varmistamaan lasten ja nuorten hyvän tulevaisuuden Kankaanpäässä.

✓ Positiivista kehitystä:

- 8. luokkalaisten toimintakyky ja liikunta parantuneet.
- Ylipainoisuus vähentynyt yläluokilla.
- Koululounaan syömisen osuus parempi kuin muualla.

⚠ Huolenaiheita:

- 5. luokkalaisten fyysinen toimintakyky heikentynyt.
- Aamupalan syömättömyys yleistä etenkin alakoulussa.
- Ylipaino edelleen yleisempää kuin valtakunnallisesti.

✓ Toimenpide-ehdotukset:

- Kohdennetut liikunta- ja ravitsemuskasvatuksen toimet alakouluihin.
- Ruokailutottumusten tukeminen aamu- ja koululounaan osalta.
- Jatkuva seuranta sekä yhteistyö kotien ja oppilashuollon kanssa.

2.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

Ruokailutottumukset

Ei syö aamupalaa joka arkiamu					
Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	28,2%	30,8%
		Yhteensä	Koko maa	34,7%	37,0%
			Satakunnan hyvinvointialue	30,7%	36,2%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	46,6%	50,5%
		Yhteensä	Koko maa	51,4%	52,6%
			Satakunnan hyvinvointialue	52,3%	52,5%

Ei syö koululounasta päivittäin

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	19,1%	15,4%
		Yhteensä	Koko maa	30,0%	31,4%
			Satakunnan hyvinvointialue	24,5%	29,6%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	18,9%	30,5%
		Yhteensä	Koko maa	38,1%	38,8%
			Satakunnan hyvinvointialue	34,3%	33,6%

Liikunta

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	15,3%	15,5%
		Yhteensä	Koko maa	17,5%	19,5%
			Satakunnan hyvinvointialue	17,3%	20,0%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	13,5%	16,3%
		Yhteensä	Koko maa	15,4%	17,4%
			Satakunnan hyvinvointialue	14,1%	17,2%

Painonhallinta

Ylipainoisuus

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	23,3%	29,2%
		Yhteensä	Koko maa	17,1%	17,1%
			Satakunnan hyvinvointialue	20,8%	23,5%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat		Kankaanpää	33,3%	28,8%
		Yhteensä	Koko maa	26,6%	26,9%
			Satakunnan hyvinvointialue	30,8%	32,4%

Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointia tarkasteltaessa voidaan havaita seuraavia merkittäviä muutoksia:

- Ruokailutottumukset: Lukio-opiskelijoilla aamupalan jättää syömättä 30%, mutta ammatillisissa oppilaitoksissa peräti 50%. Koululounaan jättää syömättä lukiolaisita 15,4% jossa kehitys on mennyt parempaan suuntaan tarkastelujakson aikana. Sen sijaan ammatillisissa oppilaitoksissa peräti 30,5% jättää koululounaan väliin. Syömättömien osuus on kasvanut tarkastelujakson aikana noin 12%.
- Liikunta ja ylipaino: Ylipainon määrä on kasvanut lukio-opiskelijoilla (6%), mutta vähentynyt ammatillisissa oppilaitoksissa (4,5%). Liikunnan harrastaminen (vähintään 1 h päivässä liikkuvat) on pysynyt ennallaan lukio-opiskelijoilla mutta lisääntynyt jonkin verran (2,8%) ammatillisissa oppilaitoksissa. Liikunta-aktiivisuus on vähäisempää vrt. koko maan ja HVA:n tuloksiin.

Yhteenveto:

Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointi on kehittynyt osin myönteisesti, mutta tietyillä alueilla, kuten ruokailutottumusten ja ylipainon osalta tarvitaan vahvempia toimia. Panostukset ennaltaehkäisevään toimintaan (esim terveellisten elämäntapojen viestiminen) voi merkittävästi parantaa nuorten hyvinvointia. Vahva ja moniammatillinen yhteistyö on avain tavoitteiden saavuttamiseen.

2.3 Työikäiset

Liian vähäinen liikkuminen aiheuttaa kunnille kymmenien, jopa satojen miljoonien eurojen kustannukset vuosittain. Kankaanpäässä liikkumattomuuden kustannukset ovat noin 335€/asukas.

Kankaanpään kaupunki päätyi hakemaan hankerahoitusta vuonna 2023, ja sen turvin käynnistettiin kuntalaisten elintapoja tukeva palvelu, liikuntaneuvonta. Tavoitteena oli henkilökohtaisten neuvontakäyntien avulla innostaa asiakkaita liikunnalliseen elämäntapaan. Työstä on vastannut liikuntapalvelut yt. rakennettujen kumppanuuksien kanssa jossa liikuntapalvelut ovat jalkautuneet apteekkeihin, työterveyshuoltoon jne. Liikuntaneuvonnan asiakkaita on tällä hetkellä työikäisistä noin 100 henkilöä.

Palvelu on saanut positiivisen vastaanoton sekä asiakkailta, että terveydenhuollosta joskin yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on vielä alkumetreillä. Uusi toiminta motivoi myös omaa henkilöstöä, joka pääsi kehittämään aivan uudenlaista konseptia. Liikuntapalvelut kehittää toimintaa edelleen ja miettii onko tulevaisuudessa mahdollista ottaa ns. BMI 40 -kortti käyttöön, jossa palvelut suunnataan erityisesti sairaalloisen lihaville työikäisille kuntalaisille. Lapsille kortti myönnetään, jos ISO-BMI on yli 30. Kortin kertamaksulla olisi mahdollisuus käyttää kunnan liikuntapalveluja rajattomasti vuoden ajan.

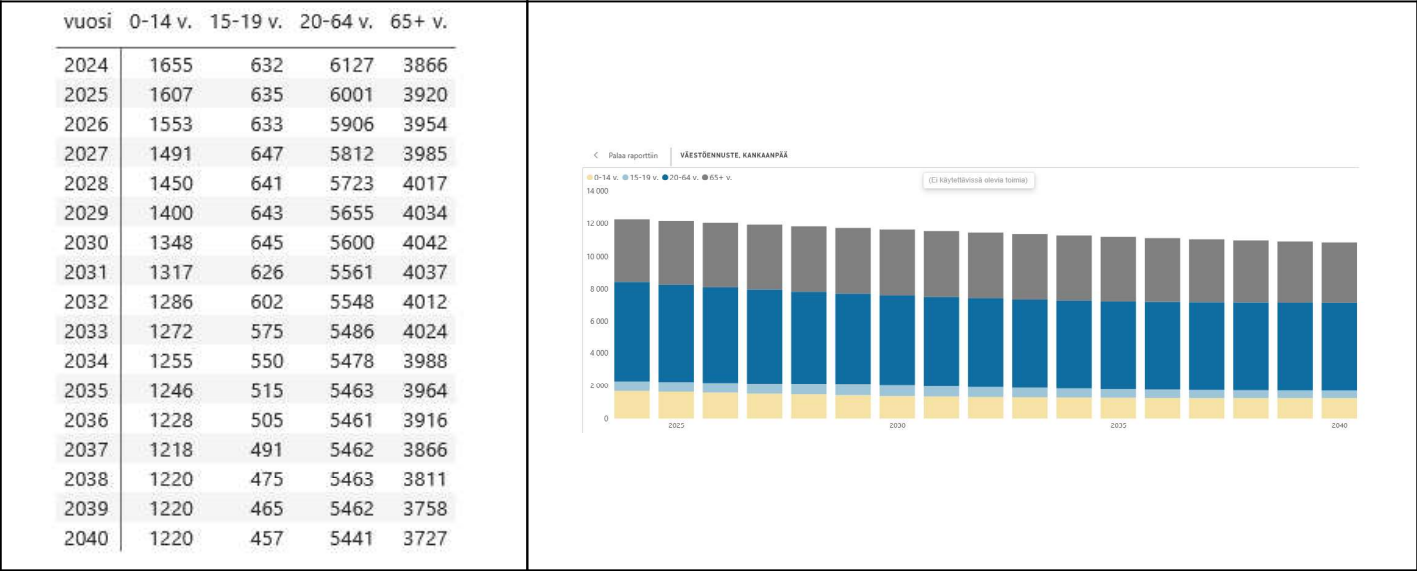
Tulokset: Liikuntaneuvonta on onnistunut lisäämään työikäisten osallistumista, ja palveluiden käyttö on kasvanut merkittävästi. Tämä osoittaa, että liikuntaan kannustavat toimenpiteet toimivat ja niitä kannattaa laajentaa.

Vaikutukset: Liikunnan lisääminen vaikuttaa positiivisesti niin fyysiseen kuin henkiseen hyvinvointiin, mikä näkyy myös sairauspoissaolojen vähenemisenä pitkällä aikavälillä.

Haasteet: Toiminnan jatkuvuus on riippuvainen rahoituksesta ja hankkeiden jatkosta, mikä tuo epävarmuutta pitkäjänteiseen suunnitteluun.

Valtuustokauden toimenpiteet ovat tuottaneet selkeitä tuloksia liikunnan edistämisessä ja tavoitteena on varmistetaan liikuntaneuvonnan rahoituksen jatkuvuus ja palvelun laajentaminen.

2.4 Ikäihmiset

Ikääntyneiden osuus Kankaanpään väestöstä (30,1 %) on huomattavasti suurempi kuin valtakunnallinen keskiarvo (23,3 %) ja myös Satakunnan alueellinen taso (28,5 %). Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan, mikä lisää palvelutarvetta erityisesti 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta. Tämä korostaa ennaltaehkäisevien, toimintakykyä tukevien ja yhteisöllisyyttä edistävien palveluiden merkitystä.

Ikäihmisten hyvinvoinnin painopistealueet:

- 1. Toimintakyvyn tukeminen: Tarjota ikäihmisille monipuolisia liikunta- ja virkistystoimintoja.
- 2. Yhteisöllisyyden vahvistaminen: Lisätä ikäihmisten osallistumismahdollisuuksia ja ehkäistä yksinäisyyttä.
- 3. Ikäystävällisen ympäristön kehittäminen: Kuulla ikäihmisiä ja huomioida heidän tarpeensa palveluissa ja infrastruktuurissa.

Onnistumiset ja vaikutukset

- o Kunnan seniorit -ryhmän käynnistäminen, Ikiliikkujaviikko, tapahtumat ja kampanjat kuten mm. Vie vanhus ulos ja Unelmien liikuntapäivät ovat edistäneet liikunnallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Monikanavainen viestinnän käyttö lisäsi tietoisuutta kaupungin palveluista ja tapahtumista joka tavoitti myös ikäihmisten läheisiä, jotka toimivat usein tiedonvälittäjinä. Osallistuminen ikäinstituutin koulutuksiin on kehittänyt henkilöstön osaamista ikäihmisten tarpeet huomioiden.
- o Ikäihmisten osallistaminen liikuntapaikkarakentamisen suunnitteluun johti senioripuiston rakentamiseen, mikä tarjoaa monipuoliset ulkoliikuntamahdollisuudet ulkokuntosalilaitteineen ja bocciakenttineen.

Haasteet ja kehittämiskohteet

- o Ikäihmisten osallistumisaktiivisuuden ylläpitäminen
- o Yksinäisyyden torjunta: Vaikka yhteisölliset tapahtumat ovat onnistuneet, tavoittamatta on edelleen osa ikäihmisistä, erityisesti syrjäseuduilla asuvat ja heikommissa kunnossa olevat.
- o Palvelutarpeen kasvu: Ikääntyvän väestön lisääntyvät tarpeet edellyttävät pitkäjänteistä suunnittelua palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseksi.

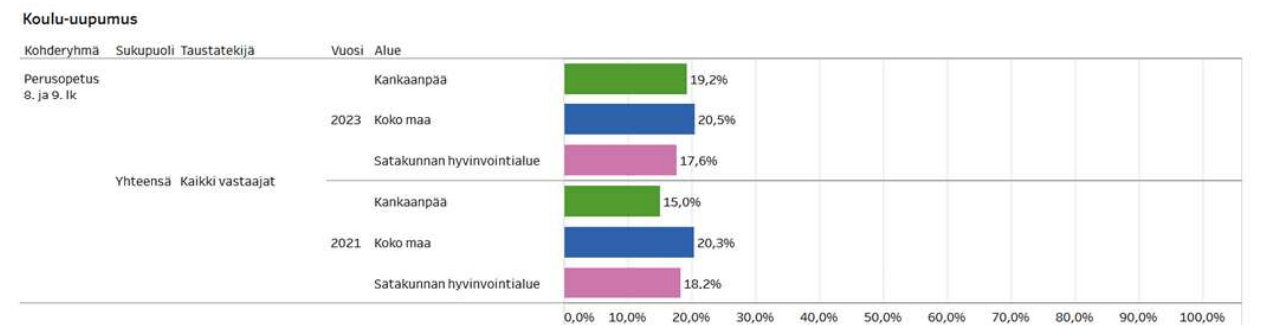
Valtuustokaudella on saavutettu merkittäviä edistysaskeleita ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisessä, erityisesti liikunta- ja yhteisöllisyystoiminnan osalta. Hakeutuminen uudelleen Voimaa vanhuuteen -hankkeeseen mahdollistaa toimenpiteiden jatkamisen ja laajentamisen. Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen on tärkeä osa kaupungin strategiaa ja vaikuttaa merkittävästi Kankaanpään vetovoimaisuuteen ikäystävällisenä kuntana.

3) Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Osallisuus on tunne, joka syntyy, kun ihminen kokee kuuluvansa johonkin. Osallisuus ilmenee esimerkiksi luottamuksena, yhdenvertaisuutena, arvostuksena ja mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään. Johonkin kuulumisen tunteen löytää usein itselle tärkeän ja merkityksellisen yhteisön toimintaan osallistumisesta. Tällainen yhteisö voi löytyä vaikkapa työn, harrastuksen, asuinpaikan tai järjestötoiminnan kautta. Osallisuutta kokeva ihminen pystyy vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Osallisuus lisää hyvinvointia ja syrjäytyminen on osallisuuden ulkopuolelle jäämistä.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Lasten ja nuorten hyvinvointimittarit osoittavat, että monilla osa-alueilla on tapahtunut negatiivista kehitystä valtuustokauden aikana. Erityisesti syrjinnän ja seksuaalisen häirinnän kokemukset sekä koulu-uupumus vaativat jatkotoimenpiteitä.

Keskusteluvaikkeitä vanhempien kanssa

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 4. ja 5. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	2,2%	3,7%
			Koko maa	2,6%	2,9%
			Satakunnan hyvinvointialue	2,0%	2,7%
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	7,7%	6,5%
			Koko maa	7,9%	7,6%
			Satakunnan hyvinvointialue	7,6%	7,6%

Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 4. ja 5. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	56,5%	52,1%
			Koko maa	60,1%	59,5%
			Satakunnan hyvinvointialue	60,6%	59,9%
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	40,9%	41,8%
			Koko maa	42,2%	42,8%
			Satakunnan hyvinvointialue	43,6%	46,1%

Mielen hyvinvointi:

- Koulu-uupumus: Kasvu 8. ja 9. luokilla (+4,2 %) viittaa lisääntyneeseen henkiseen kuormitukseen. Tämä ilmiö on yhtenevä valtakunnallisten trendien kanssa, mutta edellyttää paikallista puuttumista.
- Vanhempien tuki: Keskustelukulttuurin heikentyminen perheissä vaikuttaa negatiivisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. Vanhempien tukeminen kasvatustehtävässään on keskeistä.

Syrjinnän kokemukset

Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	26,2%	38,1%
			Koko maa	28,6%	33,1%
			Satakunnan hyvinvointialue	29,6%	35,1%

Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	3,6%	8,4%
			Koko maa	5,5%	5,9%
			Satakunnan hyvinvointialue	6,2%	5,5%

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 4. ja 5. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	8,9%	12,1%
			Koko maa	7,9%	8,6%
			Satakunnan hyvinvointialue	8,7%	9,8%
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	8,2%	10,2%
			Koko maa	6,0%	7,9%
			Satakunnan hyvinvointialue	7,4%	8,1%

- Syrjinnän kokemukset: 8. ja 9. luokilla syrjinnän kokemus kasvoi merkittävästi (26,2 % → 38,1 %). Tämä on huolestuttavaa ja vaatii aktiivisia toimia.
- Seksuaalinen häirintä: Häirintä on lisääntynyt yläkoululaisilla (+4,8 %), mikä korostaa turvallisemman kouluyhteisön rakentamisen tarvetta.
- Koulukiusaaminen: Kiusaamisen lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä osoittaa, että kiusaamiseen puuttuvat ohjelmat ja menetelmät eivät ole olleet riittävän vaikuttavia.

Yhteenveto ja toimenpideehdotukset:

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet valtuustokaudella osoittavat, että pitkäjänteinen ja monialainen yhteistyö on välttämätöntä. Monialaisen yhteistyön haasteena on ollut hyvinvointialueuudistus, joka on näkynyt yhteistyössä erityisesti hyvinvointialueiden käynnistymisvaiheessa. Sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa on toteutettu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen tähtääviä hankkeita, joissa on mm. kehitetty toimintamalleja osallisuuden ja mielenterveyden vahvistamiseen sekä vahvistettu työntekijöiden osaamista.

Toimenpiteiden painopistettä tulee siirtää yhä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja perheiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Vahvat ja yhtenäiset toimet voivat auttaa muuttamaan nykyistä kehityssuuntaa ja varmistamaan lasten ja nuorten hyvän tulevaisuuden Kankaanpäässä.

- Panostetaan vanhemmuuden tukemiseen esimerkiksi vanhempainiltojen ja verkkokoulutusten avulla.
- Laajennetaan koulukiusaamisen vastaisia ohjelmia.
- Varmistetaan, että kouluissa on riittävästi osaamista seksuaalisen häirinnän ja syrjinnän tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi.
- Luodaan matalan kynnyksen keskustelualustoja syrjäytymisen riskissä oleville nuorille.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Sosiaaliset suhteet

Ei yhtään läheistä ystävää

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	9,9%	5,1%
			Koko maa	8,0%	9,0%
			Satakunnan hyvinvointialue	6,9%	9,1%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	6,8%	8,4%
			Koko maa	8,6%	9,1%
			Satakunnan hyvinvointialue	10,2%	8,8%

- Ystävyyssuhteet: Myönteistä on, että lukiossa niiden opiskelijoiden osuus, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää on vähentynyt. Ammatillisessa oppilaitoksessa puolestaan niiden opiskelijoiden osuus, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää, on kasvanut.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	0,0%	0,9%
			Koko maa	1,1%	1,7%
			Satakunnan hyvinvointialue	1,0%	2,1%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	2,7%	4,1%
			Koko maa	2,9%	4,0%
			Satakunnan hyvinvointialue	3,8%	4,7%

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	10,0%	9,6%
			Koko maa	10,1%	10,3%
			Satakunnan hyvinvointialue	9,8%	10,5%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	14,1%	13,6%
			Koko maa	15,2%	14,1%
			Satakunnan hyvinvointialue	17,3%	12,2%

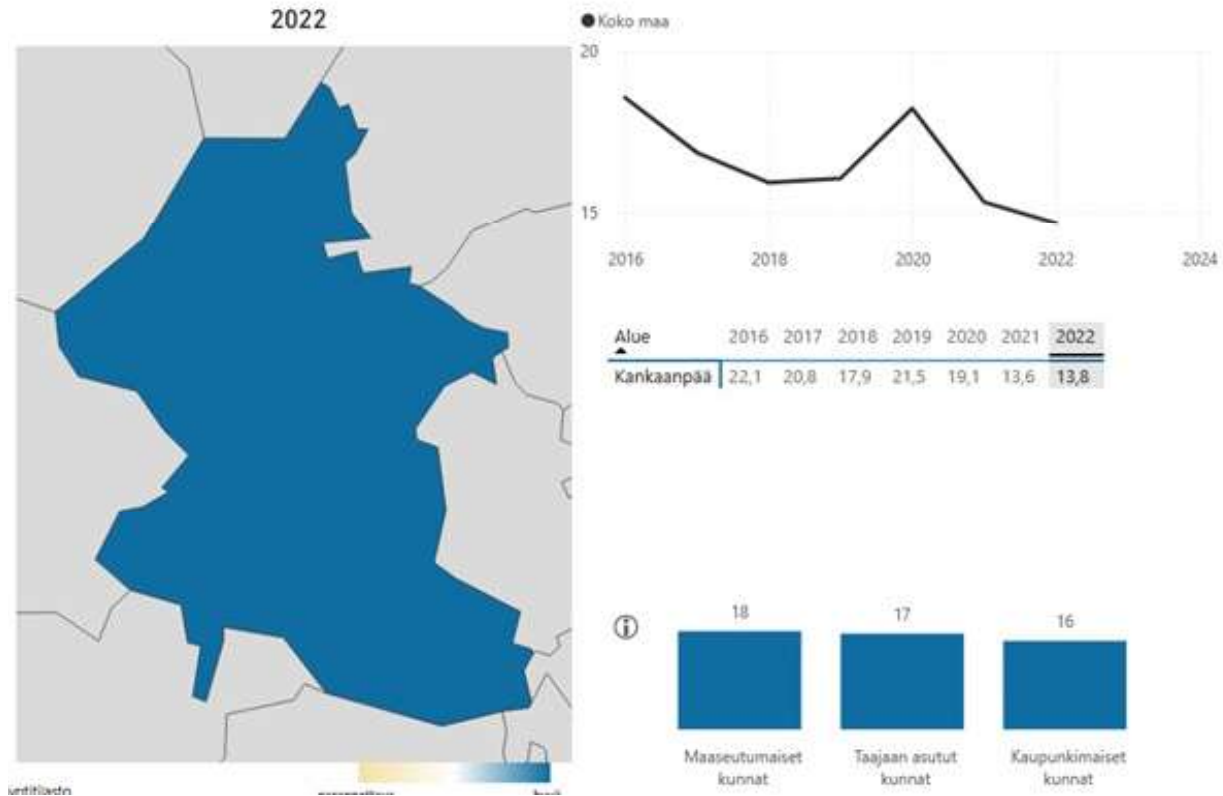
- Koulukiusaaminen ja fyysinen uhka: Koulukiusaaminen on lievässä nousussa mutta ei hälyttävä. Fyysien uhkan kokemus on säilynyt jokseenkin samalla tasolla (10-14%).

Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana

Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Lukio	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	0,0%	0,9%
			Koko maa	1,8%	1,9%
			Satakunnan hyvinvointialue	1,1%	1,7%
Ammatillinen oppilaitos	Kaikki vastaajat	Yhteensä	Kankaanpää	8,1%	2,2%
			Koko maa	3,3%	4,2%
			Satakunnan hyvinvointialue	4,1%	4,0%

- Seksuaalinen häirintä: Häirintä lisääntynyt lievästi lukio opiksekelijoilla, mutta selkeästi maan ja HVA:n ka alapuolella. Ammatillisissa oppilaitoksissa on tehty oikeita toimenpiteitä kun häirintä on laskenut ollen nyt 2,2%.

Syrjäytymisriskissä olevat 18-24-vuotiaat, %

Syrjäytymisriskissä olevat henkilöt ovat vähentyneet huomattavasti vuodesta 2016 (22,1%) vuoteen 2022 (13,8%). Kehityssuunta on hyvä joka osoittaa että pääosalla nuorista on selkeä suunta ja tavoitteet tulevaisuudelle.

Nuorisopalvelut 2021 –2025

Nuorisotoimen tehtävänä on nuorisopalveluiden tuottaminen, tukeminen ja kehittäminen sekä toiminta nuorten syrjäytyminen ehkäisemiseksi yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Erityisnuorisotyön tehtävänä on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä vaikuttamalla saatavuuteen, tietoihin ja asenteisiin, käyttötapoihin sekä ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin.

Keväällä 2021 korona tilanteen jatkuessa nuorisotilat olivat suljettuna, jolloin toimintaa jouduttiin jatkamaan sosiaalisen median kautta. Nuorisotila muutti keskustaan entisiin Petäjä-Opiston tiloihin Keltaiselle talolle. Kesäkuussa toteutettiin lasten- ja nuorten kesäleirit. Tiivistettiin kouluyhteistyötä entisestään kevään aikana mm. toteuttamalla koulusosionomin kanssa yhteisiä ryhmiä Pohjanlinnan koulun oppilaille. Myös poliisin ja sosiaalitoimen/lastensuojelun kanssa tehtävä yhteistyö lisääntyi merkittävästi. Etsivässä nuorisotyössä työskenneltiin Kankaanpään lisäksi viidessä lähikunnassa. Koulujen, TE-toimiston, Työpajan, aikuissosiaalityön, lastensuojelun, poliisin ja muiden eri verkostojen kanssa etsivä nuorisotyö teki yhteistyötä tiiviisti. Puolustusvoimien kutsuntoihin osallistuttiin. Kevätkausi 2021 osoitti, että myös etsivässä nuorisotyössä korona tilanne lisäsi selkeästi nuorten ja viranomaistahojen tekemiä yhteydenottoja.

Honkajoen aukesi nuorisotila entiselle kunnantalolle kesäkuun 2022 alussa. Nuorisotiloilla järjestetään erilaista vapaa-ajantoimintaa sekä teemapäiviä. Keskustan tiloja käyttävät myös aamupäivisin eläkeläisryhmät, viikonloppuisin yhdistykset. Sosiaalinen media on edelleen vahvasti käytössä virtuaalisena nuorisotilana, jonka kautta nuorilla, jotka eivät tule nuorisotilalle on mahdollisuus keskustella sekä tavata toisiaan ja työntekijöitä.

Nuorisopalveluilta on edustus myös Oppilashuollon ohjausryhmässä sekä Ehkäisevän päihdetyön työryhmässä. Lisäksi nuorisotyöntekijä toimii ehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilönä Kankaanpäässä. Ehkäisevän päihdetyön tehtävänä on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä vaikuttamalla saatavuuteen, tietoihin ja asenteisiin, käyttötapoihin sekä ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin.

Kankaanpään keskustan ja Honkajoen nuorisotilat ovat jatkaneet toimintaansa normaaliin tapaan läpi vuoden 2023. Sosiaalinen media on edelleen vahvasti käytössä virtuaalisena nuorisotilana, jonka kautta nuorilla, jotka eivät tule nuorisotilalle on mahdollisuus keskustella sekä tavata toisiaan ja työntekijöitä. Yhteistyöverkostot kokoontuivat säännöllisesti.

Nuorisotilojen käyttäjämäärä olivat vuonna 2024 Kankaanpään keskustan nuorisotilassa 9815 ja Honkajoen nuorisotilassa 2741. Sekä nuorisotilojen aukiolopäivät Kankaanpään keskustan nuorisotila 175 päivää ja Honkajoen nuorisotila 105 päivää. Lasten- ja nuorten leirejä järjestettiin kesällä viisi: Järjestimme retkiä huvipuistoon, yökahvila toimintaa, koulujen tutustumiskäyntejä, discoja, sekä koulupysäkkejä ylä- ja ala-kouluilla.

Ehkäisevän päihdetyön tehtävänä on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä vaikuttamalla saatavuuteen, tietoihin ja asenteisiin, käyttötapoihin sekä ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin. Erityisen tärkeää on moniammatillinen verkostoyhteistyö eri viranomaistahojen kesken sekä koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Ehkäisevä päihdetyö jatkuu aikaisempien vuosien tapaan.

Etsivä nuorisotyö jatkunut Kankaanpään lisäksi viidellä seutu kunnilla. OKM:n avustusta haettu ja edellisestä avustuksesta tehty raportti Aviin

sekä lähetetty kunta kohtaiset omat raportit.

Yhteistyöverkostot kokoontuvat säännöllisesti mm. Satakunnan nuorisotoimien sekä etsivän nuorisotyön esimiehet sekä työntekijät. Nuorisopalveluilta on edustus myös oppilashuollon ohjausryhmässä, Ehkäisevän päihdetyön työryhmässä ja viikossa kouluyhteistyönä Hyvä koulupolku –ryhmässä. Lisäksi muissa toimintaan kuuluvissa muissa kehittämis- ja yhteistyö verkostoissa.

Nuorisovaltuuston tehtävä on toimia kaupunkinsa nuorten edunvalvojana ja toimikausi on kaksi vuotta. Nuorisovaltuuston aloitteesta on hankittu v.2023 koriskenttä keskusta nuorisotilan pihaan ja v.2024 kuntoilulaitteet Honkajoen tilan piha-alueelle.

Nuorisopalveluiden toiminnan johtopäätökset

Koronapandemiasta huolimatta nuorisopalvelut onnistuivat ylläpitämään toimintaansa ja palveluita sosiaalisen median kautta ja mukauttamalla toimintatapoja. Toiminta on palannut normaaliksi vaihteittain, ja uusia toimintamuotoja, kuten virtuaalinen nuorisotila, on vakiinnutettu osaksi toimintaa. Nuorisopalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä mm. koulujen, sosiaalitoimen, poliisin, TE-toimiston ja puolustusvoimien kanssa. Yhteistyöverkostot kokoontuvat säännöllisesti, mikä edistää nuorten kokonaisvaltaista tukemista ja syrjäytymisen ehkäisyä. Korona lisäsi yhteydenottoja etsivään nuorisotyöhön. Palvelu kattaa Kankaanpään lisäksi useita seutukuntia, ja etsivä työ on vakiintunut olennainen osa nuorisopalveluja.

Henkilöstöväje on vaikuttanut mm. nuorisotilojen aukioloaikoihin. Tämä korostaa riittävien resurssien merkitystä. Kun on tarvittava määrä työntekijöitä, pystymme tarjoamaan lisää aukioloja ja liikkuvaa toimintaa. Toimintaa järjestetään sekä Kankaanpään että Honkajoen nuorisotiloissa, joihin liittyy teemapäiviä, kerhoja, leirejä ja retkiä. Kävijämääriä seurataan tarkasti ja toiminta on monipuolista.

Nuorisopalveluiden työntekijöillä on keskeinen rooli päihdekasvatuksessa ja moniammatillisessa verkostoyhteistyössä. Työntekijät ovat kouluttautuneet aiheeseen ja osallistuvat maakunnallisiin työryhmiin, sekä yhteistyössä koulunuorisotyöntekijän kanssa pidetään päihdeaiheisia tunteja yläkouluikäisille.

Nuorisovaltuustolla on aktiivinen rooli ja sen aloitteet (esim. koriskenttä, kuntoilulaitteet) johtavat konkreettisiin toimiin. Nuorilla on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon ja saavat vaikutusmahdollisuuksia.

Nuorisopalveluiden toimenpide-ehdotukset

Nuorisopalvelujen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tulee varmistaa riittävä määrä henkilöitä nuorisotilatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön. Lisätään nuorisopalveluiden käyntejä kouluissa ja välitunneilla, jotta tavoitetaan myös niitä nuoria, jotka eivät nuorisotiloilla säännöllisesti käy. Virtuaalinen nuorisotila on ollut onnistunut ratkaisu ja sen lisäksi pitäisi kehittää mahdollista liikkuvaa nuorisotyötä.

Ehkäisevän päihdetyön osalta verkostotyötä kehitetään edelleen. Eri toimijoiden roolit ja vastuut olisi hyvä käydä läpi hyvinvointialueen työntekijöiden kanssa yhteistyössä.

Nuorisovaltuuston vaikutusmahdollisuuksia voidaan entisestään lisätä antamalla enemmän vastuuta.

Työikäiset

Työikäisten hyvinvoinnin osalta valtuustokauden aikana on havaittu sekä positiivisia että negatiivisia kehityskulkuja. Työttömien määrä on noussut 3,3%. Vuonna 2022 työttömyysaste oli 8,8 % ja vuonna 2024 12,1 %. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saavien työikäisten määrä on kasvanut 4,3 % vuosien 2021–2023 aikana, mikä osoittaa mielenterveyden haasteiden lisääntymistä. Mielenterveyden haasteet kuitenkin edellyttävät pitkäjänteistä panostusta, jotta negatiiviset kehitystrendit saadaan käännettyä positiiviseen suuntaan. Vahva yhteistyö kunnan, työnantajien ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä on jatkossakin ratkaisevaa työikäisten hyvinvoinnin tukemisessa.

Ikäihmiset

Ikääntyneiden osuus Kankaanpään väestöstä (30,1 %) on huomattavasti suurempi kuin valtakunnallinen keskiarvo (23,3 %) ja myös Satakunnan alueellinen taso (28,5 %). Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan, mikä lisää palvelutarvetta erityisesti 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta. Noin puolet yli 65 v asuu yhden hengen asutokunnissa. Tämä korostaa ennaltaehkäisevien, toimintakykyä tukevien ja yhteisöllisyyttä edistävien palveluiden merkitystä.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2022	2023
65 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokunnat, % vastaavan ikäisten asutokunnista info ind. 391	Kankaanpää	yhteensä	49,9	50,6
75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokunnat, % vastaavan ikäisten asutokunnista info ind. 2451			53,9	55,0

Valtuustokaudella on saavutettu edistysaskeleita ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisessä, erityisesti liikunta- ja yhteisöllisyystoiminnan ja hankkeiden osalta. Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen on tärkeä osa kaupungin strategiaa ja vaikuttaa merkittävästi Kankaanpään vetovoimaisuuteen ikäystävällisenä kuntana.

Osallistuva budjetointi osallisuutta edistämässä

Osallistuva budjetointi (OSBU) on toimintatapa, jossa kaupungin asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Kankaanpäässä osallistuvan budjetoinnin kokeilu alkoi vuonna 2024. Määrärahan (50.000 euroa) käyttökohde tai käyttökohteet olivat asukkaiden suunniteltavissa ja päätettävissä. Ensín ehdotettiin ja sitten äänestettiin.

Äänestysvaiheeseen osallistui 472 henkilöä. Äänioikeus oli yli 12 -vuotiailla kuntalaisilla. Aktiivisimmin osallistumisoikeuttaan käyttivät 26-55 -vuotiaat (63,8 % äänestäneistä). Yli 55 -vuotiaiden osuus oli 23,6 % ja 12-25 -vuotiaiden osuus 12,6 %.

4) Työ- ja toimintakyvyn tukeminen

Työ- ja toimintakyvyn katsotaan muodostuvan yksilön terveydestä, osaamisesta, motivaatiosta sekä työolosuhteista. Nuoret tarvitsevat usein työ- ja toimintakyvyn tukemista opiskelusta työelämään siirtymiseen tai elämänhallintaan liittyvillä osa-alueilla. Työikäisillä tuen tarpeissa korostuvat työssä jaksaminen, terveys, osaamisen päivittäminen ja työn ja muun elämän yhteensovittaminen.

Tavoite yhdenvertaisen työelämään osallistumisen tukemisesta on toteutettu seuraavasti:

Nuorten työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja Kankaanpäässä:

- 1) Työllistymisen tuki, kuten työharjoittelut, oppisopimukset ja uraohjaus, joita järjestetään yhteistyössä työllisyyspalvelujen, etsivän nuorisotyön, Valtti työpajan sekä yritysten kanssa.
- 2) Elämänhallintataitoja tuetaan esimerkiksi etsivän nuorisotyön ja Valtin työpajan yhteistyönä. Tuetaan muun muassa nuoren talousosaamista, arjen rutiineja ja opiskelumotivaatiota.
- 3) Liikuntaa ja hyvinvointia tuetaan monipuolisella liikuntapalvelujen tarjonnalla sekä liikuntaneuvonnalla
- 4) Mielenterveyden vahvistamiseksi tarvittaisiin lisää nuorten helposti tavoitettavissa olevia matalan kynnyksen palveluja.

Työikäisten työ- ja toimintakyvyn edistämisessä korostuu työnantajien vastuu työhyvinvoinnista, koulutuksesta, työjärjestelyjen joustavuudesta ja esimerkiksi työterveyshuollosta. Kaupungin toimesta tuetaan muun muassa työpaikkaliikuntaa ja pyritään edistämään liikkuvaa työelämää, ylläpidetään ja kehitetään urheilualueita sekä kevyenliikenteen väyliä ja annetaan liikuntaneuvontapalveluja.

5) Päihteiden käytön ennaltaehkäisy sekä riippuvuuksien aiheuttamien haittojen vähentäminen

Tavoitteena ehkäisevälle päihdetyölle on päihdehaittojen tietoisuuden lisääminen erilaisten kampanjoiden ja tietoiskujen avulla. Sosiaalisessa mediassa on paljon materiaalia aiheisiin liittyen ja erilaisia teemoja, joiden toteutus on Satakunnan kunnissa yhtenäinen. Työtä tehdään oman työn ohella ja yhteisesti moniammatillisten työryhmien kanssa. Päihdetilannekysely tehdään yhteisesti Satakunnan kuntien kanssa yhteistyössä ja se on valtakunnallisesti yhteinen mittari ehkäisevässä päihdetyössä.

Ehkäisevä päihdetyö pitää nykyään sisällään myös ongelmapelaamisen ilmiön. Näihin ilmiöihin tai teemoihin liittyvät ongelmat ovat usein kasautuvia ja ylisukupolvisia ja niihin liittyy usein myös häpeän kokemuksia sekä stigmaa. Koko ehkäisevän työn tavoitteena on madaltaa puhumisen kynnystä ja ehkäistä ongelmia vähentämällä riskitekijöitä ja tukemalla vahvistavia ja suojaavia tekijöitä oikein kohdennetuin ja ajoitetuin toimin, esimerkiksi vahvistamalla arjen taitoja, terveellistä arkirytmää ja positiivista mielenterveyttä.

Kankaanpäässä on otettu käyttöön ehkäisevän päihdetyön vaikuttavaksi todettuja toimintamalleja, kuten Pakka -toimintamalli sekä nuoriin kohdistuvat varhaisen puuttumisen toimintamallit, kuten Valomerkki -keskustelu ja Omin jaloin -menetelmä. Lisäksi on pyritty vahvistamaan elintapoihin liittyvää puheeksi-ottoa, varhaista tunnistamista sekä mini-interventiota (lyhytneuvontaa).

Lisäksi ehkäisevän päihdetyö teemaviikkoja erilaisin teemoin sosiaalisessa mediassa, sekä keväällä ja syksyllä, materiaalit ovat yhteiset ja ennalta suunnitellut Satakunnan ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön työryhmän kanssa. Kouluilla on pidetty ja pidetään 7-luokille päihdevalistusteemaisia päiviä. Keväällä 2025 on pidetty 2x päihdeaiheiset tunnit 8 -luokkalaisille yhdessä koulunuorisotyöntekijän kanssa.

6) Kulttuurihyvinvoinnin ja hyvän mielenterveyden edistäminen

Kulttuuripalvelut 2021–2025

Kulttuuripalveluiden järjestäminen on kunnalle lakisääteinen tehtävä (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019), ja sen tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja yhdenvertaisuutta taiteen ja kulttuurin keinoin.

Yhteistyö ja verkostot: Kulttuuripalvelut koordinoivat ja tuottavat vuosittain useita tapahtumia yhteistyössä muiden hallintokuntien, alueen kulttuuritoimijoiden, yhdistysten ja oppilaitosten kanssa. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat mm. Kankaanpään taidekoulu, SAMK Taidekoulu, Petäjä-opisto, Kankaanpään Opisto sekä useat alueelliset verkostot kuten:

- Ramppikuume – valtakunnalliset nuorisoteatteripäivät
- Satasairaala / Satakkulttuuria-hanke
- Satakuntaliiton kuntien kulttuurivastaavien ryhmä
- Taikusydän Satakunta
- Kuntaliiton kulttuuriverkosto

Kulttuurikasvatus: Kulttuurikasvatussuunnitelman valmistelu aloitettiin keväällä 2022, ja sen toteutus on edennyt vuosina 2023–2024 eri kasvatus- ja opetussektorien yhteistyönä. Toteutuksesta ovat vastanneet varhaiskasvatus, koulut, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut, museo, kirjasto ja musiikkiopisto.

Tapahtumat ja tuotannot: Kulttuuripalvelut järjestivät vuosittain 10–12 erilaista tapahtumaa, mm. taidenäyttelyitä, esityksiä, juhlia ja paikalliskulttuuria tukevia tempauksia. Taideviikko-esityksiä toteutettiin yhdessä SAMK Taidekoulun opiskelijoiden kanssa. Vuonna 2024 Ramppikuume järjestettiin Kankaanpäässä viimeistä kertaa kaupungin säästötoimien vuoksi. Samana vuonna osallistuttiin myös mm. Hörhiäisviikon suunnitteluun ja toteutukseen sekä Satakuntaliiton Ilon ja valon Satakunta -hankkeeseen, jossa Kankaanpään edustusteoksen toteutti Petäjä-opiston lasten kuvataideryhmä.

Kulttuurin ja hyvinvoinnin edistäminen: Pyrimme toiminnassamme siihen, että Kankaanpäässä viihtyy hyvin. Tuotamme erilaisia kulttuuritapahtumia, järjestämme kulttuuri- ja taidekasvatusta sekä edistämme kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä. Kaiken kaikkiaan tavoitteemme on, että seutukunnalla on hyvin markkinoidut, monipuoliset ja korkeatasoiset kulttuuripalvelut, joita tuotetaan suunnitelmallisesti eri toimijoiden Kankaanpään lukuisat eri kulttuuritoimijat takaavat kaupunkiin monipuolisen kulttuuritapahtumatarjonnan esimerkiksi musiikkiopiston konsertit, yhdistysten järjestämät konsertit, teatterinäytökset.

Kulttuuripalvelut tukivat aktiivisesti taiteen ja kulttuurin hyödyntämistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Vuonna 2023 tiedot Kankaanpään kulttuuritoiminnasta toimitettiin valtakunnalliseen selvitykseen osana TEA-viitekehystä. TEA-viisari järjestelmällä arvioidaan kulttuuritoiminnan vaikuttavuutta kunnissa. Samana vuonna otettiin käyttöön Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa (HYTE-kerronin), jossa kulttuuritoiminta toimii yhtenä arviointikriteerinä.

Vuoden 2024 kulttuuriteoksi valittiin Elina Kankaan avaama elokuvateatteri Ihmekompleksi Oy.

Kirjastopalvelut 2021-2025

Yleisten kirjastojen laki (1492/2016) turvaa perustuslain mukaista yksilön oikeutta sivistykseen. Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston toiminnasta vastaa kunta edistämällä yhdenvertaisia sivistys- ja kulttuurimahdollisuuksia, tiedon saatavuutta, lukutaitoa, elinikäistä oppimista sekä demokratiaa. Kirjaston tulee olla kaikkien saavutettavissa ja palvella kaikkia asiakasryhmiä. Kirjastot tukevat hyvinvointia, ehkäisevät syrjäytymistä ja luovat virikkeellisen elinympäristön. Kansainvälisten tutkimusten perusteella kirjastot vaikuttavat myönteisesti käyttäjiensä lukutaitoon, oppimiseen, hyvinvointiin ja kansalaisidentiteettiin.

Kankaanpään kirjasto toimii sekä itsenäisesti että osana Satakirjastot-kimppaa, jolla on yhteinen järjestelmä, kuljetukset ja toimintalinjat. Yhteistyötä tehdään myös Turun kaupunginkirjaston alueellisen kehittämisestä (AKE) myötä myös Lounais-Suomen kirjastojen kanssa.

Kuluneella valtuustokaudella Kankaanpään kaupunginkirjasto on navigoinut koronapandemian vaikutusten kautta uuteen kasvuun ja palveluiden kehittämiseen. Korona-ajan aiheuttama aallonpohjan jälkeen lainausluvut ovat nousseet yli koronaa edeltävän vuoden ja kävijämäärät lähelle sitä tasoa.

Kauden aikana Lounais-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt Kankaanpään kaupunginkirjastolle neljä kehittämistoiminnan hankerahoitusta, yhteensä 36 000 €. Lisäksi on oltu mukana Satakirjastot kimpan ja Turun kaupunginkirjaston hankkeissa.

Kauden aikana käynnistyi molempien kirjastoyskiköiden omatoimikäyttö, joka mahdollistaa asiainn kirjastossa palveluaikojen ulkopuolellakin. Tällä on saatu lisättyä kirjastojen saavutettavuutta sekä kirjaston tilojen ja palveluiden käyttöä. Kaupungin investointina hankittu siirrettävä, hiljainen työtila on ollut vilkkaassa käytössä. Kirjaston aulaan ja viereiseen lasikkoon perustetussa Galleria Hetkessä on ollut vaihtuvia näyttelyitä joka kuukausi. Pääkirjastoon tehty jäädyttävän ilmastoinnin parannus sekä ikkunoihin asennetut aukinkosuojaikaihtimet ovat lisänneet asiakastilojen viihtyisyyttä.

Kankaanpään kirjastossa on toteutettu kirjailijavierailuita, digi-aiheisia tai musiikillisia tapahtumia, satutunteja, kirjavinkkauksia aikuisille ja lapsille, nukketeatteria. Yhteistyötä on tiivistetty paikallisten koulujen, kulttuuritoimijoiden ja yhdistysten kanssa, mikä on laajentanut tapahtumatarjonnan mahdollisuuksia. Kirjaston näkyvyyttä on lisätty mm. aktiivisella viestinnällä eri medioissa sekä jalkautumalla yleisön joukkoon pop up -kirjastona.

Kansallista lukutaitostrategiaa 2030 tukeva ja kunnan lukutaitotyötä vahvistava koulun ja kirjaston välinen yhteistyösopimus ja -suunnitelma hyväksyttiin lautakunnissa kauden aikana. Sopimuksen mukainen toiminta on myös osa kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja toimintaa on kirjastoissa viety läpi suunnitelman mukaisesti.

Tutkimusten mukaan suomalaisten lukutaito on heikentynyt. Lukutaitotyö on koko yhteiskunnan asia. Kirjastot omalta osaltaan tukevat lukutaitoa koko ihmisen elinkaaren ajan ja se on yksi merkittävä kirjaston tarjoama kulttuurihyvinvointipalvelu. THL:n joka toinen vuosi toteutettavassa kouluterveyskyselyssä on kysytty myös lukemisesta. Alla olevassa taulukossa vertailutietoa kehityksestä Kankaanpään osalta.

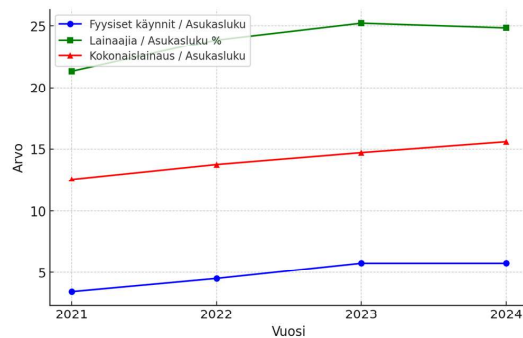

Lähde: thl.fi

Digitalisaatiossa tuen tarjoaminen sähköisten palveluiden ja laitteiden käyttämiseen on vaikuttava keino lisätä kuntalaisten osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia. Kirjastoissa opastetaan digiasioissa päivittäisessä asiakaspalvelussa. Lisäksi kauden aikana liitettiin kansalliseen digitukiverkostoon ja luotiin varattavan digituen palvelukonsepti.

Kauden aikana osallistuttiin Kansalliskirjaston ja yleisten kirjastojen yhdessä tuottaman valtakunnallisen e-kirjaston valmisteluun. Se otettiin käyttöön ja myös Kankaanpään kaupunki liittyi siihen. E-kirjastoon sisältyy e-kirjoja ja -äänikirjoja sekä digilehtiä.

Kirjastopalveluiden vaikuttavuudesta välillisesti kertovien keskeisimpien mittareiden kehitys arviointikaudella Kankaanpään kirjastoissa:

Lähde: tilastot.kirjastot.fi

Kankaanpään kirjastopalveluiden kehityksessä arviointikaudella on nähtävissä sekä haasteita että selkeitä onnistumisia. Useilla mittareilla – kuten fyysiset käynnit, aktiivilainajien osuus asukasluvusta tai tapahtumiin osallistuneiden määrä – jäädään vertailussa vielä alle taajaan asuttujen kuntien ja koko maan keskiarvojen. Tämä kertoo siitä, että kirjastopalveluiden saavutettavuudessa ja vetovoimassa on edelleen kehitettävää.

Toisaalta kokonaislainaus asukasta kohden on noussut vuodesta 2023 alkaen yli koko maan tason, mikä osoittaa, että kirjaston aineistot ovat aktiivisessa käytössä ja palvelevat kuntalaisia hyvin.

Kehittämistoimia on jo tehty ja niitä jatketaan määrätietoisesti. Tavoitteena on lisätä kirjaston käyttöä entisestään, vahvistaa sen roolia yhteisöllisenä tilana sekä varmistaa palveluiden monipuolisuus ja saavutettavuus kaikenikäisille kuntalaisille.

Haastetta kauden aikana palveluiden järjestämiseen on tuonut kaupungin säästösyistä johtuva 1,5 henkilötyövuoden vähennys kirjastossa. Myös kirjastoaineiston määrärahaa on jouduttu supistamaan. Vaikka tilannetta on sopeutettu mm. palveluaikamuutoksilla ja työprosesseja uudistamalla, on vähennyksillä epäilemättä vaikutusta palveluiden laatuun.

Museopalvelut 2021-2025

Kankaanpään kaupunginmuseo on valtuustokauden aikana edistänyt kuntalaisten mahdollisuutta hyvinvointiin kehittämällä tasa-arvoisia ja saavutettavia museopalveluita eri kohderyhmille. Museoiden merkitys hyvinvoinnin lisääjänä on tunnistettu ja kaupunki on edistänyt palvelujen matalan kynnyksen saatavuutta alemmilla pääsymaksuluokilla, lasten- ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisella ja kulttuurireseptin käyttöönottamisella.

Kankaanpään kaupunginmuseo tuottaa kaupunkilaisille, seudun asukkaille ja matkailijoille museopalveluita. Pohjois-Satakunnan ainoaan museoammatillisesti hoidettuun museoon kuuluu vuoden 2021 kuntaliitoksen myötä myös Honkajoen kotiseutumuseo. Museo on toiminut tarkastelukaudella suunnitellusti ja taloudelliset resurssit huomioiden.

Kankaanpään kaupunginmuseo kerää, säilyttää, tutkii ja pitää esillä kankaanpääläistä ja siihen oleellisesti liittyvää kulttuuri- ja taideperintöä. Museon toimintaa ohjaavat kansalliset ja kansainväliset lait ja säännöt, kuten museolaki ja museotyön eettiset säännöt. Museokokoelmat ovat osa yhteistä kulttuuriperintöä, jonka yhdenvertainen saavutettavuus vahvistaa alueen väestön ymmärrystä juuriinsa, edistää sekä yhteisöllisyyttä että yksilön hyvinvointia.

Valtuustokaudella museo on saanut valtuustokaudella kahden henkilötyövuoden verran. Museon pientä henkilöstöä on hyödynnetty museopalveluiden toteuttamiseksi joustavasti ja tehokkaasti. Myös alan harjoittelijoita, kuntouttavan työtoiminnan ja velvoitetöylyllistämisen henkilöitä on työllistetty museolla. Museonäyttelyt ovat avoinna yleisölle talvisaikaan viikonvaihteisin ja kesäaikaan päivittäin, yhteensä n. 265 päivänä vuodessa. Museon tietopalvelu on käytettävissä arkinen ympäri vuoden.

Museo edistää kulttuurihyvinvointia tarjoamalla matalan kynnyksen kulttuuripalveluita ja järjestämällä osallistavia tapahtumia, jotka tukevat alueen asukkaiden hyvinvointia. Vaikka museon rakennus ei ole esteetön ja museolle ei ole julkista liikennettä, museo on panostanut saavutettavuuden parantamiseen muun muassa ilmaispäivillä ja edullisilla lippuhinnoilla erityisryhmille. Alle 18-vuotiaat voivat tutustua näyttelyihin ilmaiseksi, ja eläkeläisille, opiskelijoille sekä varusmies- ja siviilipalvelusta suorittaville on tarjottu edullisempia pääsylippuja. Museon sijainti syrjässä vaikuttaa kuitenkin kävijämääriin alentavasti.

Valtuustokauden loppupuolella, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan päätöksellä museo tarjoaa pääsyn museoon myös kulttuurireseptillä. Kulttuuriresepti on Satakunnan hyvinvointialueen käyttöön ottama vapaalippu, joka on suunnattu haastavassa elämäntilanteessa oleville satakuntalaisille. Kulttuurireseptin tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja voimavaroja kulttuurin ja taiteen avulla.

Museon toiminta ulottuukin hyvinvointia tuottavien organisaatioiden toimintaan. Pandemian jälkeen vähitellen elpyen museon näyttelyisältöjä on hyödynnetty kuntoutuksessa, ja museo on järjestänyt kulttuuriin liittyviä tilaisuuksia muistihaviloille sekä vanhusten päivätoimintaan. Ajanjaksolla museo on tarjonnut asiakkailleen keskimäärin kolme pääsymaksutonta päivää, ja Honkajoen kotiseutumuseo on ollut avoinna maksutta heinäkuun lauantaisin.

Museon yleisötapahtumat, kuten Wanhat Valokuvat -kuvantunnistustilaisuudet ja Laavuilta-tapahtumat ovat tarjonneet monille mahdollisuuden kulttuurihyvinvointiin. Lisäksi museo on ollut aktiivinen kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelman suunnittelussa ja sittemmin toteutuksessa sen voimaan tultua vuodesta 2024 alkaen. Kulttuurikasvatussuunnitelma tukee taiteen ja kulttuurin tasa-arvoista saavutettavuutta. Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia museokäyntejä on toteutettu perusopetuksessa oleville lapsille ja suunnitelma edistää alueellista tasa-arvoa sekä lasten ja nuorten hyvinvointia.

Museo on osallistunut myös kaupungin julkisen taiteen kehittämiseen. Kaupungin taidekokoelmia on esillä kaupungin tiloissa sekä Taidekehä-nimisessä julkisen taiteen kokonaisuudessa, joka on osa kaupunkiympäristöä. Julkinen taide edistää taiteen saavutettavuutta ja ympäristön viihtyisyyttä, tukien asukkaidensa elämänlaatua ja kulttuurista hyvinvointia. Valtuustokauden aikana kaksi Taidekehän teosta ja kaupungintalon julkisivu saivat valaistuksen, joka uudella tavalla luo virikkeellisuutta pimeään vuodenaikaan.

Kankaanpään kaupunginmuseo toimii jatkuvasti kulttuurihyvinvointia edistävänä toimijana, parantaen kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja tukien alueen asukkaiden hyvinvointia kulttuurin ja taiteen avulla.

7) Talous ja työllisyys

Työllisyys

Työllisyysluvut olivat tarkastelujakson alussa melko stabiilit, mutta hienoisessa kasvussa jakson loppupuolella. Työttömien työnhakijoiden määrä on noussut +2,3 % vuodesta 2021 vuoden 2025 toukokuuhun, jolloin työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,0 %.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta (vuodessa keskimäärin):

2021 joulukuu	9,7 %
2022 joulukuu	8,6 %
2023 joulukuu	9,4 %
2024 joulukuu	10,8 %
2025 toukokuu	12,0 %

Kaupunki on valtuustokaudella panostanut työikäisten työllisyyden edistämiseen monialaisessa yhteistyössä elinkeinotoimen, TE-palvelujen (vuoden 2025 alusta alkaen Satakunnan työllisyysalueen), yritysten ja esim. Kankaanpään aikuiskoulutussäätiön kanssa. Kankaanpään aikuiskoulutussäätiö sr. ylläpitää aikuisille ja nuorille suunnattua työpajatoimintaa. Valtissa tarjotaan työttömille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville asiakkaille arjen tukea, yksilöllistä palveluohjausta, neuvontaa työllistymistä edistävään suunnitteluun sekä työtoimintaa. Uutena yhteistyötahona on Satakunnan hyvinvointialue, jonne kuntoutuksen työtoiminnan järjestämisvastuu on siirtynyt vuoden 2023 alussa. International House Kankaanpää on aloittanut toiminnan hankerahoituksella 1.8.2024. IH Kankaanpää yhteistyötahoineen on tuloksellisesti edistänyt maahanmuuttajien työllistymistä ja asettautumista Kankaanpäähän. Kaupungin työllistymisen edistämisen toimenpiteet on pyritty kohdentamaan ryhmille, joilla on syystä tai toisesta vaikeampi löytää polku vapaille työmarkkinoille. Tavoite yhdenvertaisen työelämään osallistumisen tukemisesta on toteutunut.

Kunnan osuus työttömyyden hoidon kustannuksista vuosina 2021–2024:

2021	733 847 euroa
2022	654 066 euroa
2023	660 102 euroa
2024	643 952 euroa

Työmarkkinatuen kuntaosuuksien kasvu taittui keväällä 2022 ja kustannukset jatkuivat maltillisina vuoden 2024 loppuun. TE-uudistuksen myötä (1.1.2025) kuntien maksuvastuu työttömyysturvan kustannuksista laajenee työmarkkinatuen lisäksi ansiopäivärahan ja peruspäivärahan perusosiin. Uuden kannustemallin myötä kuntien maksuvastuu kasvaa asteittain työttömyyden pitkittyessä. Vuoden 2025 talousarviossa työttömyyden hoidon kustannusten arvioitiin kasvaa 102,4 prosenttia 1,4 miljoonaan euroon.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

1) Esteetön, turvallinen ja hyvinvointia edistävä asuin- ja elinympäristö

Valtuustokaudella tavoitteena on ollut lisätä liikkumisen turvallisuutta ja kestävyyttä, vahvistaa esteettömyyttä ja saavutettavuutta, sekä kehittää viihtyisiä, yhteisöllisyyttä ja liikkumista tukevia lähiympäristöjä. Tavoitteet on kirjattu vuosiraporteissa mm. liikenneturvallisuustyön koordinoituna, kevyen liikenteen väylien ja esteettömyyden parantamisena sekä ympärivuotisen käytön mahdollistavina ympäristöinä.

Kestävä ja turvallinen liikkuminen

Liikenneturvallisuustyötä koordinoitiin, ja rakenteellisia parannuksia (uusia väyliä, korotetut suojatiet, hidasteet, saarekkeet) sisällytettiin suunnitteluun ja toteutukseen. Investointihankkeisiin on haettu valtionavustuksia mm. kävelyn ja pyöräilyn hankkeisiin.

Liikenneturvallisuustyöryhmä kokoontui vuosittain kahdesti; henkilövahinko-onnettomuudet laskivat väkilukuun suhteutettuna alle maan keskiarvon.

Esteettömyys ja lähiliikuntaympäristöt

Vuosina 2021–2025 on johdonmukaisesti painotettu kulkuväylien turvallisuuden, esteettömyyden ja hyvän hoidon merkitystä sekä sitä, että liikkumisympäristöt ovat lähellä ja käytettävissä ympäri vuoden.

Viihtyisä ja kulttuurisesti virikkeellinen ympäristö

Kaupunkivalaistusta ja Taidekehän teoksia kehitettiin (mm. kaupungintalon julkisivu, Memoria ja Oopperan käärme).

Ympäristöterveys ja ilmastoteot

Talousvesi on täyttänyt vaatimukset ja jätevedenpuhdistamolla tehtiin energiatehokkuusinvestointeja.

Johtopäätökset valtuustokaudelta

Valtuustokaudella on onnistuttu vahvistamaan liikkumisen turvallisuutta ja parantamaan lähivirkistys- ja kevyen liikenteen olosuhteita. Ympäristöä on kehitetty myös kulttuurisin keinoin ja energiatehokkuusinvestoinnein.

Toimenpiteet jatkossa:

Kaupungin ilmasto-ohjelma on päättymässä 2025 ja sen päivittäminen sekä energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttaminen on tärkeä osa kunnan teknisten palveluiden vastuualuetta ja kokonaisvaltaista hyvinvointityötä. Päivitetyn ohjelman avulla voidaan vahvistaa kestävää kehitystä,

vähentää päästöjä ja varautua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, kuten sään ääri-ilmiöihin. Energiatohokkuustoimet rakennuskannassa, katuvalaistuksessa ja vesihuollossa tukevat paitsi ympäristön hyvinvointia myös kuntalaisten terveyttä ja taloudellista turvallisuutta.

Samalla on tärkeää huolehtia, että teknisten palveluiden investoinnit kohdentuvat ratkaisuihin, jotka parantavat arjen sujuvuutta: esteettömiä ja turvallisia kulkuväyliä, viihtyisiä viheralueita sekä toimivaa yhdyskuntatekniikkaa. Näin ilmasto- ja energiatohokkuustyö yhdistyy suoraan asukkaiden hyvinvointiin, tukien Kankaanpään houkuttelevuutta asuin- ja elinympäristönä tulevina vuosina.

Liikenneturvallisuustyön jatkuvuus on välttämätöntä: se ehkäisee tapaturmia, kannustaa kävelyyn ja pyöräilyyn, tukee lasten ja nuorten koulumatkojen turvallisuutta sekä edistää ikääntyneiden mahdollisuuksia liikkua itsenäisesti. Jatkossa on tärkeää, että liikenneturvallisuustyö nivoutuu entistä tiiviimmin kaavoitukseen ja kaupunkisuunnitteluun, jotta turvallisuuskäytäntö toteutuu kaikissa uusissa hankkeissa. Näin varmistetaan, että Kankaanpää pysyy turvallisena ja esteettömänä liikkumisympäristönä kaikille asukkaille.

2) Terveelliset elintavat kansansairauksien ehkäisemiseksi

Terveelliset elintavat koostuvat monesta osa-alueesta, kuten riittävästä fyysisestä aktiivisuudesta, hyvästä ravitsemuksesta sekä riittävästä ja laadukkaasta unesta. Arkisilla valinnoilla ja tavoilla voidaan edistää hyvinvointia ja terveyttä ottaen huomioon, että omaa hyvinvointiaan ei voi ulkoistaa kenenkään toisen vastuulle. Aikaisempien hyvinvointikertomuksien tuloksien perusteella on laadittu tavoitteet ja toimenpiteet eri ikäryhmien terveellisten elintapojen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lapset ja nuoret

Johtopäätös sekä toimenpiteet lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn parantamiseksi

MOVE!-mittaustulokset osoittavat, että Kankaanpäässä lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn haasteet ovat merkittävä ongelma. Lähes puolet 5. luokan (45 %) ja 8. luokan (38 %) oppilaista kamppailee heikon fyysisen toimintakyvyn kanssa. Liikunnan määrä on kasvanut vanhemmissa ikäryhmissä, mutta ala-asteelta lähtien tapahtuva liikunnan väheneminen on edelleen suuri haaste. Tämän lisäksi 25–40 % oppilaista jättää aamupalan ja koululounaan syömättä, mikä vaikuttaa suoraan energiatasoihin ja oppimiseen. Ylipainon kasvu erityisesti 8. ja 9. luokilla alleviivaa tarvetta tehokkaille toimenpiteille.

Ehdotetut toimenpiteet:

- Fyysisen aktiivisuuden tukeminen koulupäivän aikana:
 - Lisätä koulupäivän aikaisia liikuntavälkkäjä ja mahdollistaa matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia oppilaille.
 - Kehittää koululiikunnan monipuolisuutta ja tarjota oppilaille mahdollisuus valita eri liikuntamuotoja.
- Koulumatkaliikunnan edistäminen:
 - Kannustaa koulumatkojen kulkemista kävellen tai pyöräillen turvallisuuden ja reittien kehittämisen kautta.
 - Koulumatkaliikuntaan liittyvät kampanjat ja haasteet, joilla aktivoidaan oppilaita ja perheitä.
- Aamupalan ja kouluruokailun osallistumisen edistäminen:
 - Aamupalakokeilut koulussa niille, joilla ei ole mahdollisuutta syödä aamulla kotona.
 - Koululounaan houkuttelevuuden ja terveellisyyskehittämisen yhteistyössä oppilaiden kanssa (esim. hyödyntämällä nykytila.fi -työkalua).
 - Ruokakasvatuksen ja terveellisiin valintoihin kannustamisen lisääminen.
- Perheiden ja yhteisön osallistaminen:
 - Järjestää liikunnallisia tapahtumia, joissa myös vanhemmat voivat osallistua.
 - Perheille suunnatut tietoisuuskampanjat fyysisen aktiivisuuden ja ravitsemuksen merkityksestä.
- Seurantajärjestelmät ja vaikuttavuuden arviointi:
 - MOVE!-mittausten lisäksi toteutetaan koulukohtaisia liikuntatottumuskyselyjä.
 - Seurataan tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta ja kehitetään niitä tarpeen mukaan.

Näiden toimenpiteiden tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä sekä edistää kokonaisvaltaista hyvinvointia ja koulumenestystä Kankaanpäässä.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Johtopäätös ja toimenpiteet nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin kehittämiseksi

Kankaanpään nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnissa on tunnistettu keskeisiä haasteita erityisesti ruokailutottumuksissa, liikunnassa ja ylipainon kehityksessä. Lukio-opiskelijoista 30 % jättää aamupalan syömättä, mutta tilanne on vielä huolestuttavampi ammatillisissa oppilaitoksissa, joissa peräti 50 % ei syö aamupalaa. Koululounaan väliin jättävien osuus on lukiolaisilla 15,4 %, mutta ammatillisissa oppilaitoksissa 30,5 %. Huolestuttavaa on, että ammatillisissa oppilaitoksissa koululounaan väliin jättäneiden määrä on kasvanut tarkastelujakson aikana 12 %.

Ylipainon määrä on kasvanut lukio-opiskelijoilla 6 %, mutta vastaavasti vähentynyt ammatillisissa oppilaitoksissa 4,5 %. Liikuntaa vähintään tunnin päivässä harrastavien osuus on pysynyt lukio-opiskelijoilla ennallaan, mutta ammatillisissa oppilaitoksissa liikunta-aktiivisuus on kasvanut 2,8 %. Silti liikunnan kokonaisaktiivisuus on alaisempi kuin valtakunnallisesti sekä HVA:n tuloksiin verrattuna.

Ehdotetut toimenpiteet:

1. Ruokailutottumusten parantaminen:

- Aamupalakokeilut oppilaitoksissa tarjoten maksuton aamupala niille, jotka eivät syö aamulla.
- Koululounaan houkuttelevuuden lisääminen yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.
- Ravintovalistuksen ja terveellisten ruokailutottumusten edistäminen erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa.

2. Liikunnan lisääminen osaksi arkea:

- Koulupäivän aikaiset liikuntavälkkä ja taukoliikunta.
- Yhteistyö paikallisten urheiluseurojen ja liikuntapalveluiden kanssa.
- Opiskelijoille tarjottavat liikuntapassit tai alennukset liikuntapalveluihin.

3. Yhteisöllisyys ja tukiverkosto:

- Ryhmissä toteutettavat liikunta- ja hyvinvointiohjelmat.
- Opiskeluhuollon ja kuraattorien aktiivinen rooli hyvinvoinnin tukemisessa.
- Perheiden ja oppilaitosten yhteistyö hyvinvointia tukevien toimintamallien edistämiseksi.

4. Seuranta ja vaikuttavuuden arviointi:

- Säännölliset hyvinvointikyselyt ruokailu- ja liikuntatottumusten kehityksen seuraamiseksi.
- Toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi ja jatkokehitystoimenpiteet tarpeen mukaan.

Nämä toimenpiteet tukevat nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointia sekä edistävät terveellisiä elämäntapoja Kankaanpäässä.

Työikäiset

Johtopäätös ja toimenpiteet työikäisten hyvinvoinnin kehittämiseksi Kankaanpäässä

Taustaa: Liian vähäinen liikkuminen aiheuttaa kunnille kymmenien, jopa satojen miljoonien eurojen kustannukset vuosittain. Kankaanpäässä liikkumattomuuden kustannukset ovat noin 335 euroa per asukas. Vuonna 2023 kaupunki haki hankerahoitusta ja käynnisti liikuntaneuvontapalvelun, jonka tavoitteena on kannustaa kuntalaisia liikunnalliseen elämäntapaan. Palvelu on saanut positiivisen vastaanoton, ja sen piirissä on tällä hetkellä noin 100 työikäistä asiakasta.

Ehdotetut toimenpiteet:

1. Liikuntaneuvonnan laajentaminen ja vakiinnuttaminen

- Laajennetaan liikuntaneuvontapalvelua ja vakiinnutetaan se osaksi kunnan perustoimintaa.
- Lisätään yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja integroidaan palvelu tiiviimmin terveydenhuoltoon.
- Kohdennetaan palvelua erityisesti riskiryhmille, kuten vähän liikkuville ja ylipainoisille työikäisille.

2. BMI 40 -kortin kokeilu ja toteutus

- Kehitetään BMI 40 -korttia, joka mahdollistaisi sairaalloisen lihaville kuntalaisille rajattoman pääsyn kunnan liikuntapalveluihin kertamaksulla.
- Arvioidaan kortin vaikutuksia osallistumiseen ja terveyshyötyihin seurantajaksojen avulla.

3. Työpaikkaliikunnan tukeminen ja liikkuvan työelämän edistäminen

- Tarjotaan alueen yrityksille ja organisaatioille liikuntaneuvontaa ja ohjattuja liikuntamahdollisuuksia työpäivän yhteyteen.
- Luodaan kannustimia työnantajille, jotka tukevat henkilöstönä liikunnallista elämäntapaa.
- Toteutetaan kampanjoita, jotka rohkaisevat työpaikoilla yhteisiin liikuntahetkiin.

4. Kuntalaisten osallistaminen ja yhteisöllisyys

- Järjestetään matalan kynnyksen liikuntatapahtumia eri-ikäisille ja -kuntoisille kuntalaisille.
- Edistetään liikuntapaikkojen saavutettavuutta ja turvallisuutta.
- Toteutetaan säännöllisiä kyselyitä ja palautekierroksia, jotta palvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin.

Vaikutukset:

- Liikunnan lisääntyminen parantaa fyysistä ja henkistä hyvinvointia.
- Pitkällä aikavälillä sairauspoissaolot voivat vähentyä.
- Työteho ja elämänlaatu paranevat, sekä henkilökohtaisesti että yhteiskunnallisesti.

Haasteet ja jatkokehitys:

- Toiminnan jatkuvuus riippuu rahoituksesta ja hankkeiden jatkosta.

- Hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö vaatii lisäpanostuksia ja koordinoitua.
- Vaikuttavuuden seuranta on keskeistä, jotta resursseja voidaan kohdentaa tehokkaasti.

Tämän toimenpide-ehdotuksen tavoitteena on lisätä liikunnan saavutettavuutta ja parantaa työikäisten hyvinvointia sekä terveyttä Kankaanpäässä.

Ikäihmiset

Johtopäätös ja toimenpiteet ikäihmisten hyvinvoinnin kehittämiseksi

Taustaa: Kankaanpäässä ikääntyneiden osuus väestöstä (30,1 %) on huomattavasti suurempi kuin valtakunnallinen keskiarvo (23,3 %) ja myös Satakunnan alueellinen taso (28,5 %). Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan, mikä lisää palvelutarvetta erityisesti 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta. Tämä korostaa ennaltaehkäisevien, toimintakykyä tukevien ja yhteisöllisyyttä edistävien palveluiden merkitystä.

Toimenpiteet:

1. Toimintakyvyn tukeminen
 - Tarjotaan ikäihmisille monipuolisia liikunta- ja virkistystoimintoja.
 - Kehitetään erityisesti ikäihmisille suunnattuja liikuntaryhmiä, kuten tuolijumppaa, vesiliikuntaa ja ulkoiluryhmiä.
2. Yhteisöllisyyden vahvistaminen
 - Lisätään ikäihmisten osallistumismahdollisuuksia erilaisten tapahtumien ja kerhotoiminnan kautta.
 - Kehitetään välittävä yhteisö -mallia, jossa vapaaehtoiset ja yhdistykset tarjoavat tukea yksinäisille ikäihmisille.
 - Vahvistetaan sukupolvien välistä vuorovaikutusta esimerkiksi yhteistyöllä koulujen ja päiväkotien kanssa.
3. Ikäystävällisen ympäristön kehittäminen
 - Kuullaan ikäihmisiä ja huomioidaan heidän tarpeensa palveluissa ja infrastruktuurissa.
 - Parannetaan kevyenliikenteen väylien turvallisuutta ja esteettömyyttä.
 - Kehitetään julkisia tiloja ja palveluita niin, että ne tukevat ikäihmisten omatoimisuutta ja hyvinvointia.

Vaikutukset:

- Ikäihmisten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi paranee.
- Yksinäisyyden ja syrjäytymisen riski vähenee.
- Ennaltaehkäisevät toimenpiteet voivat vähentää raskaampien hoivapalveluiden tarvetta pitkällä aikavälillä.

Haasteet ja jatkokehitys:

- Palveluiden resursointi ja rahoitus vaativat jatkuvaa kehittämistä.
- Yhteistyö eri toimijoiden, kuten hyvinvointialueen, järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa on keskeistä.
- Seurannan ja palautteen avulla voidaan kehittää palveluita vastaamaan paremmin ikäihmisten tarpeisiin.

Tämän toimenpide-ehdotuksen tavoitteena on tukea ikääntyneiden hyvinvointia, toimintakykyä ja yhteisöllisyyttä Kankaanpäässä.

3) Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Osallisuus on tunne kuulumisesta johonkin yhteisöön, ja se ilmenee luottamuksena, yhdenvertaisuutena, arvostuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään. Osallisuus lisää hyvinvointia, kun taas syrjäytyminen merkitsee osallisuuden ulkopuolelle jäämistä.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

*Koulu-uupumus on lisääntynyt 8. ja 9. luokilla (+4,2 %), mikä viittaa kasvavaan henkiseen kuormitukseen. Vanhempien ja lasten välisen keskustelukulttuurin heikentyminen vaikuttaa negatiivisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. Syrjinnän kokemukset ovat kasvaneet merkittävästi (26,2 % → 38,1 %) 8. ja 9. luokilla. Seksuaalinen häirintä on lisääntynyt yläkoululaisilla (+4,8 %), ja koulukiusaaminen on yleistynyt kaikissa ikäryhmissä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Vanhemmuuden tukeminen: Järjestetään vanhempainiltoja vahvistamaan vanhempien kasvatustaitoja ja tukemaan perheiden sisäistä vuorovaikutusta.
- Koulukiusaamisen vastaiset ohjelmat: tuetaan koulujen kiusaamisen vastaista työtä ja vahvistetaan oppilaiden myönteistä yhteisöllisyyttä ja kouluun kiinnittymistä.
- Turvallinen kouluyhteisö: Lisätään kouluhenkilöstön resursseja valvomaan ja ehkäisemään seksuaalista häirintää ja syrjintää. Koulutetaan henkilökuntaa tunnistamaan ja puuttamaan häirintään tehokkaasti.
- Matalan kynnyksen palvelut: Perustetaan nuorille suunnattuja keskustelualustoja ja tukipalveluita, jotka ovat helposti saavutettavissa ja joissa voidaan käsitellä syrjäytymisen riskiä lisääviä tekijöitä.

Nuoret ja nuoret aikuiset

* Yhä useammalla lukio-opiskelijalla on vähintään yksi läheinen ystävä, kun taas ammatillisissa oppilaitoksissa kehitys on ollut toisen suuntaista. Koulukiusaaminen on lievässä nousussa, mutta ei hälyttävää. Fyysisen uhkan kokemus on säilynyt jokseenkin samalla tasolla (10–14 %). Seksuaalinen häirintä on lisääntynyt lievästi lukio-opiskelijoilla, mutta selkeästi maan keskiarvon alapuolella. Ammatillisissa oppilaitoksissa häirintä on laskenut ollen nyt 2,2 %. Syrjäytymisriskissä olevat henkilöt ovat vähentyneet huomattavasti vuodesta 2016 (22,1 %) vuoteen 2022 (13,8 %), mikä osoittaa, että pääosalla nuorista on selkeä suunta ja tavoitteet tulevaisuudelle.

Toimenpide-ehdotukset:

- Ystävyyssuhteiden tukeminen: Edistetään edelleen ryhmytymistä ja yhteisöllisyyttä kouluissa sekä vapaa-ajan toiminnassa. Tarjotaan tilaisuuksia, joissa nuoret voivat luoda ja vahvistaa ystävyyssuhteitaan.
- Kiusaamisen ehkäisy: Jatketaan kiusaamisen vastaisten ohjelmien kehittämistä ja toteutusta sekä seurataan niiden vaikuttavuutta.
- Seksuaalisen häirinnän torjunta: Järjestetään tietoisuuskampanjoita ja koulutuksia seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi sekä luodaan selkeät toimintamallit häirintätapauksiin puuttumiseksi.
- Syrjäytymisen ehkäisy: Jatketaan toimia, jotka ovat vähentäneet syrjäytymisriskiä, kuten koulutuksen ja työllistymisen tukemista sekä nuorten osallisuuden edistämistä yhteiskunnassa.

Työikäiset

* Työttömien määrä on laskenut merkittävästi; vuonna 2022 työttömyysaste oli 8,8 % (2020: 12,8 %). Myös pitkäaikaistyöttömien ja vaikeasti työllistettävien määrä on vähentynyt. Kuitenkin mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saavien työikäisten määrä on kasvanut 4,3 % vuosien 2021–2023 aikana, mikä osoittaa mielenterveyden haasteiden lisääntymistä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Mielenterveyspalveluiden vahvistaminen: Lisätään resursseja mielenterveyspalveluihin ja kehitetään matalan kynnyksen tukipalveluita työikäisille. Edistetään työpaikoilla mielenterveyttä tukevia käytäntöjä ja varhaisen tuen malleja.
- Työllistymisen tukeminen: Tarjotaan räätälöityjä työllistymispalveluita pitkäaikaistyöttömille ja vaikeasti työllistettäville. Edistetään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa työllistymismahdollisuuksien luomiseksi.

Ikäihmiset

* Ikääntyneiden osuus Kankaanpään väestöstä (30,1 %) on huomattavasti suurempi kuin valtakunnallinen keskiarvo (23,3 %) ja myös Satakunnan alueellinen taso (28,5 %). Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan, mikä lisää palvelutarvetta erityisesti 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta. Noin puolet yli 65 v asuu yhden hengen asutuskunnissa. Tämä korostaa ennaltaehkäisevien, toimintakykyä tukevien ja yhteisöllisyyttä edistävien palveluiden merkitystä.

4) Työ- ja toimintakyvyn tukeminen

Kankaanpäässä nuorten työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja on tarjolla monessa eri muodossa, esimerkiksi työllistymisen tuki (työharjoittelut, oppisopimukset ja uraohjaus) ja elämänhallintataitojen tuki, jossa nuoria tuetaan muun muassa talousosaamisessa, arjen rutiineissa ja opiskelumotivaation ylläpitämisessä. Kaikkien työikäisten liikuntaa ja hyvinvointia tuetaan monipuolisella liikuntapalvelujen tarjonnalla sekä liikuntaneuvonnalla. Mielenterveyden vahvistamiseksi tarvittaisiin kuitenkin lisää helposti tavoitettavissa olevia matalan kynnyksen palveluja.

Kaupunki on valtuustokaudella panostanut työikäisten työllisyyden edistämiseen monialaisessa yhteistyössä elinkeinotoimen, TE-palvelujen (vuoden 2025 alusta alkaen Satakunnan työllisyysalueen), yritysten ja esim. Kankaanpään aikuiskoulutussäätiön kanssa. Uutena yhteistyötahona on Satakunnan hyvinvointialue, jonne kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu on siirtynyt vuoden 2023 alussa sekä International House Kankaanpää, joka on aloittanut toiminnan hankerahoituksella 1.8.2024. IH Kankaanpää yhteistyötahoineen on tuloksellisesti edistänyt maahanmuuttajien työllistymistä ja asettautumista Kankaanpäähän.

Kaupungin työllistymisen edistämisen toimenpiteet on pyritty kohdentamaan ryhmille, joilla on syystä tai toisesta vaikeampi löytää polku vapaille työmarkkinoille. Tavoite yhdenvertaisen työelämään osallistumisen tukemisesta on toteutunut.

Toimenpide-ehdotukset: Tuetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa vaikeammassa työllistymisasemassa olevien työnhakijaryhmien työllistymistä sekä työ- ja toimintakykyä. Erityisiä kohderyhmiä ovat nuoret, pitkäaikaistyöttömät sekä maahanmuuttajat.

5) Päihdeiden käytön ennaltaehkäisy sekä riippuvuuksien aiheuttamien haittojen vähentäminen

Johtopäätökset ehkäisevään päihdetyöhön

- Ehkäisevä päihdetyö on monialaisesti verkostoitunutta Satakunnassa. Työtä tehdään muun työn ohessa ja pitkälti kampanjaluonteisesti. Sosiaalisessa mediassa toteutettavat yhteiset kampanjat ja materiaalit tuovat näkyvyyttä.
- Ongelmapelaamisen ja muiden uusien ilmiöiden huomioiminen on ajantasaista ja tärkeää. Teemojen nostaminen ehkäisevään päihdetyön piiriin osoittaa valmiutta vastata muuttuvaan toimintaympäristöön.
- Käytössä olevat menetelmät (Pakka, Valomerkki, Omin jaloin) ovat vaikuttavaksi todettuja, sekä Oppilaitosyhteistyö on hyvin käynnissä. Näiden hyödyntäminen ja jalkauttaminen nuorten pariin on hyvää ennaltaehkäisevää työtä. Samoin 7.–8.-luokkien päihdetunnit ovat hyvin pyöriineet ja olleet hyödyllisiä.

Toimenpide-ehdotukset ehkäisevään päihdetyöhön

- Vakiinnutetaan ehkäisevä päihdetyö osaksi kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita. Nimetään selkeä vastuutaho tai työryhmä hoitamaan työtä ja varmistamaan sen jatkuvuus.
- Lisää puheeksioton ja varhaisen puuttumisen koulutusta henkilöstölle (esim. opettajille, sote-ammattilaisille). Vahvistaa osaamista ja madalla kynnyksellä tarttua huoliin ajoissa.
- Kehitetään kouluissa käytössä olevaa päihdekasvatusta hyödyntämällä päihdetilannekyselyn tuloksia. Esimerkiksi nuorisopalveluissa ja muissa organisaatioissa on päihdeaiheeseen koulutettuja työntekijöitä, mutta heidän hyödyntäminen on melko vähäistä.

6) Kulttuurihyvinvoinnin ja hyvän mielenterveyden edistäminen

Kulttuuripalvelut

Johtopäätökset:

- Kankaanpään kulttuuripalvelut ovat keskeinen osa kaupungin hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävää toimintaa. Tarjotaan monipuolisia kulttuuripalveluja ja tapahtumia, jotka rikastuttavat kuntalaisten elämää. Kulttuuripalvelut toimivat aktiivisesti yhteistyössä eri hallintokuntien, kulttuuritoimijoiden ja oppilaitosten kanssa, mikä mahdollistaa laaja-alaisen ja monipuolisen kulttuuritarjonnan.
- Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen eri sektoreiden yhteistyönä on tärkeä askel lasten ja nuorten kulttuurikasvatuksessa ja -osallistumisessa. Kankaanpään kulttuuripalvelut järjestävät vuosittain useita tapahtumia, jotka tukevat paikallista kulttuuria ja taidetta. Tapahtumien monipuolisuus on tärkeää kulttuurielämän elinvoimaisuuden kannalta. Kulttuuritoiminta on tunnustettu tärkeäksi osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, mikä näkyy myös valtakunnallisissa arviointikriteereissä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Jatketaan ja syvennetään yhteistyötä eri kulttuuritoimijoiden ja oppilaitosten kanssa, jotta kulttuuripalveluiden tarjontaa voidaan monipuolistaa entisestään. Kehitetään markkinointia, jotta kulttuuritapahtumat saavuttavat laajemman yleisön ja houkuttelevat enemmän osallistujia.
- Edistetään kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamista ja varmistetaan, että se tavoittaa mahdollisimman monia nuoria ja lapsia. Jatketaan kulttuuritoiminnan integroimista hyvinvointihankkeisiin ja hyödynnetään valtakunnallisia arviointikriteereitä toiminnan kehittämisessä.
- Tuetaan paikallisten kulttuuriteosten ja -hankkeiden toteuttamista, kuten elokuvateatterin kaltaisten innovatiivisten ideoiden edistämistä, jotka rikastuttavat kulttuurielämää Kankaanpäässä.

Kirjastopalvelut

Johtopäätökset:

- Kankaanpään kirjasto edistää merkittävästi sivistystä, kulttuuria, lukutaitoa ja hyvinvointia, mikä on linjassa kirjastolain tavoitteiden kanssa.
- Kirjasto on toipunut koronapandemian vaikutuksista ja saavuttanut jopa parempia lainauslukuja kuin ennen pandemiaa.
- Aluehallintoviraston myöntämät hankerahoitukset on hyödynnetty monipuolisesti, erityisesti omatoimipalveluiden, tapahtumien ja saavutettavuuden kehittämiseen.
- Omatoimikäytön käynnistyminen on lisännyt kirjaston saavutettavuutta ja käyttöä.
- Kirjaston tapahtumat ja yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa ovat rikastuttaneet kulttuuritarjontaa ja edistäneet lukutaitoa.
- Kirjaston panostus digitukeen ja kansalliseen e-kirjastoon vahvistaa kuntalaisten digiosallisuutta.
- Kirjasto on yhtenä vahvana toimijana mukana edistämässä lukutaitoa. THL:n Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella lukevien nuorten määrä kunnassa on hienoisesti kasvanut.
- Kaupungin säästötoimenpiteistä johtuva henkilötyövuosien vähennys kirjastossa on vaikuttanut palveluiden järjestämiseen. Tilannetta on sopeutettu palveluaikamuutoksilla ja työprosesseja on uudistettu.

Toimenpide-ehdotukset:

- Jatketaan ja kehitetään kirjaston osalta koko kunnan lukutaitoa edistävää lukutaitotyötä kansallisen lukutaitostrategian suuntaviivojen mukaisesti: 1) Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita 2) Vahvistetaan monilukutaito-osaamista ja 3) Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa.
- Pyritään jatkossakin määrätietoisesti lisäämään kirjaston käyttöä entisestään, vahvistamaan sen roolia yhteisöllisenä tilana sekä varmistamaan palveluiden monipuolisuus ja saavutettavuus kaikenikäisille kuntalaisille.
- Pyritään säilyttämään vähintään nykyinen resurssitaso sekä hyödyntämään hanke- ja tukirahoituksia.
- Jatketaan yhteistyötä koulujen, kulttuuritoimijoiden ja yhdistysten kanssa tapahtumatuotannossa.
- Nostetaan entisestään esiin kirjaston tarjoamia digituki- ja neuvontapalveluita, erityisesti ikääntyville ja vähän digiosaaville kuntalaisille.
- Lisätään tietoisuutta ja koulutusta e-kirjaston mahdollisuuksista eri asiakasryhmille.
- Hyödynnetään asiakaspalautetta palveluiden kehittämisessä ja mahdollisuuksien mukaan laajennetaan hiljaisen työtilan tarjontaa.
- Kerätään asiakaspalautetta ja analysoidaan kirjastopalveluiden vaikuttavuutta säännöllisesti, jotta toimintaa voidaan kehittää entistä paremmaksi.

Museo

Johtopäätökset

- Kankaanpään kaupunginmuseumuseo on edistänyt kuntalaisten hyvinvointia tarjoamalla tasa-arvoisia ja saavutettavia palveluja. Kuitenkin museon sijainti ja rakennuksen esteettömyysongelmat rajoittavat osan väestöstä pääsyä palveluihin.
- Museo on onnistunut luomaan matalan kynnyksen kulttuuripalveluja, kuten alempien hintaryhmien pääsylippuja, ilmaispäiviä ja kulttuurireseptin käyttöönottamisen. Tämä tukee erityisesti haavoittuvia ryhmiä, kuten nuoria ja eläkeläisiä.
- Museo on ollut aktiivinen kulttuurihyvinvoinnin edistämässä tarjoamalla näyttelyitä ja osallistavia tapahtumia myös museorakennuksen ulkopuolella. Toiminta tukee asukkaiden hyvinvointia.
- Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen on vahvistanut kulttuurin tasa-arvoista saavutettavuutta lasten ja nuorten keskuudessa.
- Museo on osallistunut kaupungin taidekokoelmien ja julkisen taiteen kehittämiseen, mikä on edistänyt taiteen saavutettavuutta ja elinympäristön viihtyisyyttä.

Toimenpide-ehdotukset

- Kehitetään museon tiloja lisäämällä esteettömyysratkaisuja, kuten hissit ja Inva-wc. Näin museo on paremmin saavutettavissa kaikille, myös liikuntarajoitteisille ja ikääntyville henkilöille. Museon saavutettavuutta parantaa myös julkisten liikenneyhteyksien kehittäminen.
- Siirretään museopalvelut kaupunkikeskukseen jolloin kulttuuripalvelut ovat entistä saavutettavampia ja lisäävät kulttuurihyvinvointia alueella.
- Tavoitellaan kulttuurikasvatussuunnitelman laajempaa toteutusta ja syvennetään yhteistyötä paikallisten hyvinvointitoimijoiden ja yhdistysten kanssa.

- Kehitetään Museon digitaalisia palveluja, kuten kokoelmien jakamista verkossa, joka lisää museoaineistojen tasapuolista saavutettavuutta.

7) Talous ja työllisyys

Työllisyys

Työllisyysluvut olivat tarkastelujakson alussa melko stabiilit, mutta hienoisessa kasvussa jakson loppupuolella. Työttömien työnhakijoiden määrä on noussut +2,3 % vuodesta 2021 vuoden 2025 toukokuuhun, jolloin työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,0 %.

Kunnan osuus työttömyyden hoidon kustannuksista vuosina 2021–2024:

2021	733 847 euroa
2022	654 066 euroa
2023	660 102 euroa
2024	643 952 euroa

Työmarkkinatuen kuntaosuuksien kasvu taittui keväällä 2022 ja kustannukset jatkuivat maltillisina vuoden 2024 loppuun. TE-uudistuksen myötä (1.1.2025) kuntien maksuvastuu työttömyysturvan kustannuksista laajenee työmarkkinatuen lisäksi ansiopäivärahan ja peruspäivärahan perusosiin. Uuden kannustemallin myötä kuntien maksuvastuu kasvaa asteittain työttömyyden pitkittyessä. Vuoden 2025 talousarviossa työttömyyden hoidon kustannusten arvioitiin kasvaa 102,4 prosenttia 1,4 miljoonaan euroon.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

Tämän hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä kokonaisvaltaisesti valtuustokauden 2025–2029 aikana. Suunnitelma pohjautuu Terveydenhuoltolain (1326/2010, § 12) velvoitteisiin ja kuntastrategian linjauksiin.

Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2025–2029 luo pohjan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin pitkäjänteiselle edistämiseksi. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet ja vastuutahot, resurssit ja arviointimittarit on kuvattu tarkemmin kohdassa 6 (1–7) jossa eri hallinnonalat ovat määritelleet oman toimialansa tavoitteet toiminnan kehittämiseksi siten että tukevat samalla kaupungin strategisia tavoitteita ja vastaavat kuntalaisten tarpeisiin.

Hyvinvointisuunnitelman toteutus edellyttää riittäviä taloudellisia ja henkilöstöresursseja sekä toimivaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Suunnitelman toteutuksesta vastaavat kaupungin hyvinvointiryhmä yhteistyössä eri toimialojen kanssa. Toteuttamalla suunnitelmaa johdonmukaisesti voimme edistää terveyttä, lisätä osallisuutta ja rakentaa turvallista ja elinvoimaista yhteisöä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

Ympäristö ja liikenne

Varautuminen, yhdyskuntasuunnittelu, turvalliset kadut ja pyöräreitit, lähiluonto ja rakennusvalvonta, melun ja häiriöiden torjunta ja valvonta, vähittäismyyntin ja ravintoloiden vastuullisuuden tuki, puhdas vesi ja toimiva jätehuolto sekä ilmastonmuutokseen varautuminen ja sopeutuminen.

Sivistys, varhaiskasvatus ja koulut

Kirjastojen monipuoliset palvelut, liikunnan lisääminen, terveellinen joukkorokailu, kiusaamisen ehkäisy, tukea tarvitsevien tunnistaminen ja ohjaaminen palveluihin.

Hyvinvointialue, järjestöt ja muut toimijat

Yhdyspintatyö, neuvottelut, toimintaedellytysten turvaaminen ja järjestämisestä sopiminen ja tilojen moninaiskäyttö.

12/2024

Yhteistyössä

Hyvinvointi- ja terveysvaikutusten tunnistaminen

Hyvinvointi ja terveys osaksi strategioita

Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi

Hyvinvointikertomustyö

Vastuuhenkilö(t) ja ryhmät

Yhdyspintatyö alueellisten toimijoiden kanssa

Elinvoima

Yritys-, työllisyys- ja elinkeinopalvelujen mahdollistaminen, työhyvinvoinnin ja työkyvyn edistäminen sekä kotouttaminen.

Liikunta, kulttuuri ja harrastaminen

Harrastusmahdollisuudet ja lähiliikuntapaikat kaikille, kohdennetut palvelut, museot, kansalaisopistot, koulujen ja päiväkotien saavutettavat ja turvalliset pihat.

Osallisuus

Asukkaiden osallistumisen mahdollisuudet, järjestötoiminnan tuki, tilojen moninaiskäyttö, vanhusvammais- ym. neuvostot ja asukasraadit.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Infograafi: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa (THL 2025)

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kankaanpään kaupunginvaltuusto on 11.6.2022 § 43 pitämässä kokouksessaan hyväksynyt Kankaanpään kaupungin kaupunkistrategian vuoteen 2030. Kaupunkistrategiassa on kuntalain 37 §:n mukaisesti päätetty kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategiset, ohjaavat roolivalinnat vuoteen 2030 ovat seuraavat:

Kaupunkistrategiassa on määritelty kolme strategista päämäärää sekä niille johdetuja tavoitteita.

Visio	Strategiset päämäärät	Tavoitteet
Äly, taide ja hyvinvointi asuvat meillä	Älykäs ja monipuolinen elinvoima	Tulevaisuuden työpaikkojen, koulutusalojen ja ammattien tunnistaminen
		Työvoiman saatavuus ja sitouttaminen
		Monipuolinen elinkeinorakenne ja elinvoimainen yritys-kanta
		Matkailun kehittäminen
	Mukava arki	Toimiva ja hyvinvointia edistävä elinympäristö
		Elinvoimainen ihmisten kaupunki ja myönteinen yhteisöllisyys
		Sujuvat ja laadukkaat perheiden palvelut
		Hyvinvointierojen ja syrjäytymisen ehkäisy
		Kokoaan monipuolisemmat harrastusmahdollisuudet
	Kestävä ja ketterä kaupunki	Yhdistysten toimintamahdollisuuksien edistäminen
		Resurssivias, asiakaslähtöinen ja ratkaisukeskeinen toimintatapa
		Rohkea kokeilukulttuuri
		Tasapainoinen talous
		Terveet ja hyvinvoivat työyhteisöt
	Toimiva omistajaohjaus	
		17.5.2022

Strateginen päämäärä	Tavoitteet	Toimeenpano
1. Älykäs ja monipuolinen elinvoima	- Tulevaisuuden työpaikkojen, koulutusalojen ja ammattien tunnistaminen - Työvoiman saatavuus ja sitouttaminen - Monipuolinen elinkeinorakenne ja elinvoimainen yritys-kanta - Matkailun kehittäminen	- Tiivistämme ja koordinoimme työnantajien, oppilaitosten ja opiskelijoiden yhteistyötä - Toteutamme kampanjoita, tietoiskuja ja viestintää - Verkostoidumme aktiivisesti ja autamme muita verkostoitumaan - Lisäämme kaupungin tunnettua taidekaupunkina ja luontomatkailukohteena (Geopark, Taidekeha, taidekoulu, yhdistykset)
2. Mukava arki	- Toimiva ja hyvinvointia edistävä elinympäristö - Elinvoimainen ihmisten kaupunki ja myönteinen yhteisöllisyys - Sujuvat ja laadukkaat perheiden palvelut - Hyvinvointierojen ja syrjäytymisen ehkäisy - Kokoaan monipuolisemmat harrastusmahdollisuudet - Yhdistysten toimintamahdollisuuksien edistäminen	- Kehitämme ja ylläpidämme rakennettua ympäristöä - Osallistamme kuntalaisia ja saatamme toimijoita yhteen - Ymmärrämme hyvinvointiin vaikuttavan kokonaisuuden - Edistämme kuntalaisten kykyä vastuunottoon omista elintavoistaan - Hyödynnämme hyvinvointisuunnitelma- ja kertomustyötä - Hyödynnämme yhdistysfoorumia ja päivitämme yhdistysohjelman
3. Kestävä ja ketterä kaupunki	- Resurssivias, asiakaslähtöinen ja ratkaisukeskeinen toimintatapa - Rohkea kokeilukulttuuri - Tasapainoinen talous - Terveet ja hyvinvoivat työyhteisöt - Toimiva omistajaohjaus	- Tunnistamme ja ennakkoimme yhdyskunta- ja palvelurakenteen muutosten vaikutukset - Tuemme kokeiluja - Ennakkoimme investointitarpeet - Kehitämme kokonaisvaltaisesti työhyvinvointia

Strategian mukaan Kankaanpään kaupungin arvot ovat: Vastuullisuus, Yhdenvertaisuus, Yhteisöllisyys, Rohkeus ja Mukavuus.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Kankaanpää on mukana seuraavissa hankkeissa erillisohjelmissa tai suunnitelmissa.

Liikuntapalvelut

- OKM, Harrastamisen Suomen malli 2021->
- Ikäinstituutti, Voimaa vanhuuteen ohjelma 2022->
- LIIKU, Rajattomasti liikuntaa kumppanuusverkosto 2022->
- OKM, Liikkuva aikuinen hanke 2024->

Sivistyspalvelut ja Pohjanlinnan koulu

- OKM, MOVE, liikkuva koulu kehittämishanke
- Yhdessä turvallisempi Pohjois-Satakunta -hanke kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyyn perusopetuksessa

Kirjastopalvelut

- Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösopimus ja -suunnitelma 2024 ->

Kulttuuri- ja sivistyspalvelut

- Kulttuurikasvatussuunnitelma 2024 ->

Nuorisopalvelut ja Pohjanlinnan koulu

- Koulunuorisotyöhanke 2023-syky 2025

Kotoutusmipalvelut

- Kotoutumishanke 2025

6 Hyvinvointisuunnitelma

Liikuntapalveluiden tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveellisiä elintapoja laaja-alaisesti eri ikäryhmissä. Toiminta pohjautuu kunnan hyvinvointisuunnitelmaan, ja sen painopisteinä ovat liikunnan lisääminen arjessa sekä ravitsemustietoisuuden vahvistaminen.

Liikunnallisuuden lisääminen eri elämänvaiheissa:

Lapsille ja nuorille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia harrastamiseen Harrastamisen Suomen mallin, harrastemessujen ja lasten liikuntamaan kautta. Tavoitteena on, että jokainen lapsi löytää itselleen mielenkiintoisen harrastuksen ja että liikunta integroidaan osaksi koulupäivää. "Suomi liikkeelle" -ohjelman mukaisesti peruskoulun laajojen terveystarkastusten yhteydessä toteutetaan henkilökohtaista liikuntaneuvontaa Move!-mittausten perusteella.

Kutsuntaikäisille nuorille tarjotaan maksuton pääsy kuntosalille ja uimahalliin varusmiespalvelukseen asti, mikä tukee fyysisen toimintakyvyn kehittämistä, edistää terveellisiä elämäntapoja ja ehkäisee palveluksen keskeyttämisiä.

Työikäisille tarjotaan monipuolisia liikuntamahdollisuuksia jaksamisen tukemiseksi ja työkyvyn ylläpitämiseksi. Lisäksi tarjolla on maksutonta, matalan kynnyksen liikuntaneuvontaa. Ikäihmisten liikuntapalveluiden tavoitteena on toimintakyvyn säilyttäminen ja sosiaalisen osallisuuden lisääminen liikunnan avulla. Ravitsemustietoisuuden vahvistaminen

Ravitsemustietoisuutta lisätään korostamalla aamupalan ja kouluruokailun merkitystä sekä kannustamalla niiden säännölliseen käyttöön. Epäterveellisten välipalojen käyttöä pyritään vähentämään tarjoamalla terveellisiä vaihtoehtoja. Ravinnon merkitystä tuodaan esille oppilaille, huoltajille ja koulun henkilöstölle suunnatun viestinnän ja koulutuksen avulla.

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on tarjota ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa korkeatasoisia ja monipuolisia palveluita. Palveluiden tuottajat ovat kirjasto, museo sekä kulttuuripalvelut. Kansalaisopiston palvelut ostetaan Petäjä-opistolta Sastamalan koulutuskuntayhtymästä ja musiikkiopiston palvelut Kankaanpään Opistolta. Kaupunki kehittää kulttuuripalveluiden kokonaisuutta osana hyvinvoinnin palveluketjua, jossa palvelut ovat saavutettavia, monimuotoisia ja yhdenvertaisesti tarjolla kaikille kuntalaisille.

Kuntalaisten käytössä on laadukkaat kirjastopalvelut, jotka omalta osaltaan luovat hyvinvointia. Kirjastot tarjoavat tasa-arvoisen saavutettavuuden tietoon ja kulttuurin palveluihin ja ne ovat kuntien käytetyimpiä kulttuuri- ja hyvinvointipalveluja. Kirjasto on joustava ja arvostettu asiantuntijalaitos, joka tarjoaa oikeaa ja luotettavaa tietoa ja on vahva monilukutaidon edistäjä kunnassa. Lisäksi kirjastot toimivat digipastuksen tarjoajana ja tapahtumien alustana sekä tarjoavat tiloja asiakkaiden käyttöön. E-aineistot ja etäpalvelut parantavat kirjastojen palvelutarjontaa. Kirjastoilla on toimiva ja kattava maakunnallinen verkosto, ja ne toimivat kumppaneina monille eri tahoille. Toiminnallaan kirjasto auttaa ennaltaehkäisemään hyvinvointieroja ja syrjäytymistä ja ylläpitämään virikkeellistä elinympäristöä.

Kaupungin museotoiminta tukee kuntalaisten hyvinvointia monipuolisesti. Kuntalaisille museo tarjoaa kokemuksia, jotka vahvistavat mielen hyvinvointia, tukevat elinikäistä oppimista ja lisäävät arjen merkityksellisuuden tunnetta. Kulttuuriperintöön tutustuminen vahvistaa yksilön identiteettiä sekä yhteisöllisyyden kokemusta. Museon omat ja yhteistyössä järjestetyt yleisötapahtumat edistävät sosiaalista hyvinvointia, osallisuutta ja saavutettavuutta. Museosisällöt tukevat sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja ehkäisevät syrjäytymistä. Myös kevyen liikkumisen mahdollisuus museokäynnillä tukee fyysistä hyvinvointia.

Tekniset palvelut vastaavat pitkälti siitä fyysisestä ympäristöstä, jossa kuntalaiset elävät arkeaan. Tekniset palvelut ovat keskeisessä roolissa

liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden edistämiseksi: katu- ja yleisten alueiden suunnittelu sekä kevyen liikenteen väylien rakentaminen ja kunnossapito. Näillä toimilla luodaan turvallisia ja esteettäviä liikkumisympäristöjä eri ikäryhmille, mikä suoraan vaikuttaa kuntalaisten hyvinvointiin.

Rakennusvalvonta ja ennakoiva kiinteistöhoito ovat teknisten palveluiden vastuulla. Näissä huomioidaan sisäilma, rakenteiden turvallisuus, paloturvallisuus ja tilojen terveellisyys, jotka vaikuttavat niin koulujen, päiväkotien kuin muiden julkisten rakennusten käyttäjien arkeen. Sisäilmatyöryhmän säännöllinen toiminta on osa tätä yhteistyötä.

Tekniset palvelut osallistuvat myös vesien ja pohjavesien suojeluun, ilmasto-ohjelman toteuttamiseen ja energiatehokkuustoimiin. Nämä vaikuttavat pitkällä aikavälillä sekä kuntalaisten terveyteen että turvallisuuteen. Toimenpiteet tukevat kestävästä kehityksestä ja ehkäisevät ympäristöhaittojen vaikutuksia arkeen.

Tekniset palvelut vaikuttavat hyvinvointiin välillisesti mutta ratkaisevasti. Ne luovat turvallisen, terveellisen ja esteettömän ympäristön, mahdollistavat liikkumisen ja ulkoilun, turvaavat luonnonvaroja ja tukevat kulttuurisesti rikasta elinympäristöä. Näiden toimien vaikutus näkyy konkreettisesti esimerkiksi liikenneturvallisuuden paranemisena, lähiliikuntamahdollisuuksien lisääntymisenä sekä ympäristöterveyden turvaamisena.

1) Esteetön, turvallinen ja hyvinvointia edistävä asuin- ja elinympäristö

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Liikenneturvallisuuden parantaminen	Kaupungin liikenneturvallisuustyön koordinointi ja liikenneturvallisuusseuranta	Pohjois-Satakunnan liikenneturvallisuusryhmä Kankaanpään liikenneturvallisuusryhmä	Liikenneturvallisuustyöryhmän kokoukset.
	Liikennemäärien ja nopeuksien seurantamittaukset (nopeusnäytöt) ja liikennekäytännön seuranta	Rakennettu ympäristö / kadut ja yleiset alueet	Nopeus- ja liikennemäärätilastot
	Liikenneturvallisuustoimet: Liikenneturvallisuutta parantavat rakenteelliset toimenpiteet ja liikennejärjestelyt kuten korotetut suojatiet, hidasteet, saarekkeet sekä liittymä- ja ajokaistajärjestelyt. Lisäksi koulujen saattoliikennejärjestelyjen kehittäminen ja liikennekasvatuksen lisääminen.	Tekniset palvelut - toimiala Liikenneturvallisuusryhmä Sivistyspalvelut / koulut Sidosryhmät (Poliisi, Ely, Liikenneturva)	Henkilövahinko- onnettomuuksien määrä väkilukuun suhteutettuna pysyy alle koko maan luvun. Toteutetut hankkeet. Viiden tähden liikenneturvallinen kunta -kyselyssä vähintään 4 tähteä.
Esteettömyyden edistäminen	Esteettömyys, turvallisuus ja viihtyisyys otetaan systemaattisesti huomioon liike- ja toimitilojen sekä asuinrakennusten ja muun kaupunkiympäristön suunnittelussa ja toteutuksessa. Suunnitteluprosessiin sisällytetään vuorovaikutteisuus ja asukkaiden osallistumismahdollisuudet.	Tekniset palvelut - toimiala Julkiset ja yksityiset rakennuttajat	Toteutuneet hankkeet.
	Katujen, kevyen liikenteen väylien ja yleisten alueiden kunto pyritään pitämään riittävän hyvällä tasolla.	Rakennettu ympäristö- tulosyksikkö / Kadut ja yleiset alueet, Varsinais-Suomen ELY-keskus (valtion tiet)	Päällystetty pinta-ala Kunnostetut soraväylät
Rakennusten terveellisyys ja turvallisuus	Terveellisyys ja turvallisuus otetaan huomioon tilojen suunnittelussa, korjausten aikataulutuksessa ja kiinteistöjen ylläpidossa. Ennakoiva kiinteistöhoito.	Rakennettu ympäristö - tulosyksikkö / Hallinto ja rakennuttaminen Rakennettu ympäristö - tulosyksikkö / Tilapalvelut	Toteutuneet hankkeet.
	Sisäilmastotyöryhmän säännöllinen toiminta, jatkuva yhteistyö ympäristöpalveluihin.	Sisäilmastotyöryhmä Ympäristöpalvelut Tekniset palvelut - toimiala	Kokoukset vähintään neljä kertaa vuodessa.
	Rakennuksen on täytettävä kantavien rakenteiden lujuuden ja vakauden sekä paloturvallisuuden perusvaatimukset.	Rakennusvalvonta	Rakennuslupa

Hyvinvointia edistävä elinympäristö	Lähiluonto ja viheralueet: Virkistysalueiden verkoston eheyttäminen sekä huomioidaan leikki- ja lähiliikuntapaikkojen toteuttaminen asuinalueilla. Valmisteluvaiheen vuorovaikutus: ympäristöpalvelujen osallistaminen	Tekniset palvelut - toimiala	Viihtyisä viheralue tai puisto saavutettavissa mahdollisimman monelle. Kaupungin leikkipaikat ja ulkokuntoiluvälineet kartoitetaan ja laaditaan PTS kehitettävien alueiden osalta.
	Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen	Tekniset palvelut - toimiala ja Liikuntapalvelut	Toteutuneet hankkeet.
	Turvataan vesivarojen ja pohjavesien hyvä laatu sekä varmistetaan talousveden riittävyys. Edistetään pinta- ja pohjavesien suojelua sekä vahvistetaan tietoisuutta ja vastuullista toimintaa pohjavesialueilla.	Ympäristöpalvelut Tekniset palvelut - toimiala Sidosryhmät (mm. Puolustusvoimat, Metsähallitus)	Pohjavesien suojelusuunnitelman mukaiset toimenpiteet.
	Energiatohokkuussopimus ja ilmasto-ohjelma.	Tekniset palvelut ja muut palvelukeskukset, kaupungin ilmastotyöryhmä ja sidosryhmät	Liittyminen uuteen energiatohokkuussopimukseen. Ilmasto-ohjelman päivittäminen ja ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutuminen.
	Taidekehän kehittäminen ja virikkeellisen kaupunkiympäristön laadun edistäminen	Kulttuuripalvelut Tekniset palvelut - toimiala	Toteutetut toimenpiteet
	Kaavoituksen yhteydessä arvioidaan asianmukaisessa laajuudessa ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset. Rakentamisen ohjauksella pyritään turvaamaan terveellinen, turvallinen, viihtyisä, sosiaalisesti kestävä ja esteettisesti tasapainoinen elinympäristö, joka vastaa käyttäjien tarpeisiin.	Tekniset palvelut - toimiala Ympäristöpalvelut	Yleis- ja asemakaavat

2) Terveellisten elintapojen edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Hyvinvointia edistävien ruokailutottumusten tukeminen. - Lisätä aamupalan ja koululounaan syömistä koululaisten keskuudessa - Vähentää epäterveellisten välipalojen käyttöä ja lisätä terveellisiä vaihtoehtoja - Vahvistaa lasten ja nuorten tietoisuutta ravitsemuksen merkityksestä hyvinvointiin ja jaksamiseen	- Ravitsemuskasvatuksen lisääminen osana terveystiedon ja kotitalouden opetusta sekä varhaiskasvatuksessa/esiopetuksessa ravitsemuskasvatuksen pitäminen esillä arjessa - Vanhempien ja koulun yhteistyön lisääminen aamupalan merkityksen korostamiseksi - Koululounaan houkuttelevuuden ja viihtyisyyden kehittäminen - Terveellisten välipalojen saatavuuden lisääminen kouluympäristössä (esim. hedelmät, täysjyvävaihtoehdot)	Kaupungin ruokahuollosta vastaavat; varhaiskasvatus, koulut	- Kouluterveyskysely - aamupalan ja koululounaan seuranta (%) - Ylipainoisuuden kehitys lasten ja nuorten keskuudessa - Koulumenestyksen ja viireystilan yhteys ruokailutottumuksiin (opettajilta ja oppilailta saatava palaute)

Liikunnallisuuden vahvistaminen - Lisätä liikunnan määrää ja terveellisiä elintapoja kaikissa ikäryhmissä - Edistää työikäisten hyvinvointia tarjoamalla matalan kynnyksen liikuntaneuvontaa (liikkuva aikuinen hanke). - Parantaa ikäihmisten toimintakykyä ja vähentää kaatumisia liikunnan avulla	- Opetustoimen osallistuminen Suomi liikkeelle -ohjelman hankkeeseen / Move-mittaukset: Peruskoulun laajojen terveystarkastusten yhteydessä annetaan henkilökohtaista liikuntaneuvontaa ja -ohjausta oppilaan Move-tulosten perusteella. - Liikunnanohjauksen ja liikuntaneuvonnan kehittäminen yhteistyössä koulujen ja terveydenhuollon kanssa (MOVE hanke: liikunnanopettajat, kouluterveydenhoitaja, MOVE hankkeen hanketyöntekijä -> liikuntaneuvoja. - Koulupäivän aikaisen liikunnan lisääminen (esim. aktiivitaumat, liikuntavälitunnit). - Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa liikunnan edistäminen niin tilajärjestelyin, vapaan toiminnan osalta kuin ohjatussa liikunnassa.	- Suomi liikkeelle -ohjelmasta rahoitetaan kuntien Move!-prosessin liikuntaneuvonnan sekä Liikkuva koulu -toiminnan kehittämistä/kaupungin/opetustoimen osallistuminen hankkeeseen. - TA määrärahat hankkeelle (oma rahoitus) -> hankerahoitus (esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö). - Liikuntapalvelut, koulut, seurat, yhdistykset - Yhteistyö: Perusopetus, sosiaali- ja terveyspalvelut, yritykset, järjestöt	- Lapset ja nuoret: MOVE!-mittausten tulokset, kouluterveyskyselyn liikuntatottumukset - Työikäiset: Osallistujamäärät kunnallisiin liikuntapalveluihin (liikuntaryhmät) asiakaspalautteet - Ikäihmiset: Liikuntaryhmiin osallistuminen, kaatumistilastot, asiakaskyselyt - Järjestetyt tapahtumat/tapahtumiin osallistuneiden määrä.
	Työikäisten liikkuva aikuinen hankkeen jatkaminen, yhteistyön vahvistaminen HVA:n ja SOTE keskuksen kanssa. Hyvinvointilaueen toiminnan jalkauttaminen kuntaan: HVA senioripysäkkitoiminta, HYTE ryhmät.	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Hanketyöntekijä, liikuntapalvelut. Hyvinvointialueen toiminta/henkilöstöresurssit.	Seurataan toiminnan vaikuttavuutta, tapahtumien määrä/osallistujamäärät
	Harrastamisen Suomen mallin jatkaminen	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Hanketyöntekijä, liikuntapalvelut	Seurataan järjestettyjen kerhojen vaikuttavuutta, osallistujamäärät.
	Liikunnallisten kampanjoiden (Liikkuen läpi vuoden: liiku talvella, haastepöytäily, liiku syksyllä) järjestäminen kuntalaisille.	Yhteistyössä L-S LIIKU, liikuntapalvelut	Seurataan tapahtumien vaikuttavuutta, osallistujamäärät.
	Voimaa vanhuuteen hankkeen jatkaminen	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Liikuntapalvelut, 3.sektori, yhdistykset, Ikäinstituutti.	Tapahtumat, osallistujamäärät
	Hyvinvointituotteiden kehittäminen (esim. BMI kortin käyttöönotto)/liikuntapalvelut	Liikuntapalvelut.	Seurataan kehitettyjen tuotteiden käyttöä.
	Harrastemessujen ja lasten liikuntamaatoiminnan kehittäminen.	Talousarvion määräraha toiminnan toteuttamiseen yt. LIIKU, urheiluseurat, 3.sektori.	Seurataan tapahtumien osallistujamääriä.
Liikunta- ja hyvinvointitiedon jakaminen	Puheeksiotto/SOTE Kampanjat/liikuntapalvelut, yhdistykset, 3.sektori Oma vastuu hyvinvoinnista/kuntalaiset	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Kuntalaiset	Tapahtumat, asiakasmäärä

Kaupungin rooli liikunnan lisäämiseksi osana kutsuntoja. Suomi liikkeelle -ohjelma.	Suomi liikkeelle ohjelman jalkauttaminen kutsuntaikäisille. Toimenpiteessä luodaan edellytykset varusmiespalveluksen aloittavien (miespuoliset 18 v kutsuntavuonna täyttävät) nuorten fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi. Tavoitteena terveellisten elämäntapojen edistäminen ja poistuman pienentäminen varusmiespalveluksessa. Kankaanpään kaupunki myöntää kutsunkäisille ilmaisen kuntosalin ja uinimahdollisuuden palvelukseen astumiseen saakka.	Aluetoimistot (kutsuntojen toteutus). Avaintoimijat: Kunnan liikuntatoimi, Kunnan Etsivä nuorisotyöntekijä, LIIKU, MPK	Jaettujen oikeuksien määrä suhteessa kutsuntaikäisten määrään. Palaute pv/aluetoimisto.
--	--	---	---

3) Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Vanhemmuuden tukeminen	Järjestetään vanhempainiltoja vahvistamaan vanhempien kasvatustaitoja ja tukemaan perheiden sisäistä vuorovaikutusta.	varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus	Kouluterveyskysely sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kyselyt vanhemmille
Kouluturvallisuuden kehittäminen (ohjelmat)	tehostetaan koulukiusaamisen vastaisia toimia	Mahdolliset hankeresurssit. Perusopetus	Seurataan ohjelmien vaikuttavuutta (kouluterveyskysely).
	Lisätään kouluhenkilöstön resursseja valvomaan ja ehkäisemään seksuaalista häirintää ja syrjintää. Koulutetaan henkilökuntaa tunnistamaan ja puuttamaan häirintään tehokkaasti.	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Perusopetus	Kouluterveyskysely
	Jatketaan Some-turva ohjelman käyttöä.	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Perusopetus	Käyttöaste

4) Työ- ja toimintakyvyn sekä työllistymisen tukeminen

Tuetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa vaikeammassa työllistymisasemassa olevien työnhakijaryhmien työllistymistä sekä työ- ja toimintakykyä. Erityisiä kohderyhmiä ovat nuoret, pitkäaikaistyöttömät sekä maahanmuuttajat.

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Työ- ja toimintakyvyn tukeminen	Nuorten elämänhallintataitojen tukeminen (talousosaaminen, arjen rutiinit, opiskelumotivaatio, hyvinvointi) Vastuutahona työllisyyspalvelut	Talousarviossa myönnetty määrärahat JA toimiva yhteistyö etsivän nuorisotyön, kaupungin työllisyyspalvelujen, International House Kankaanpään, Satakunnan työllisyysalueen, Kankaanpään Aikuiskoulutuskeskuksen ja yritysten kanssa.	Nuorten työpajapäivien ja tulosten määrä
Työllistymisen tukeminen	Nuorten työllistymisen tuki	Talousarviossa myönnetty määrärahat	Tukea saaneiden määrä
	Kankaanpään kuntalaisä yrityksille nuoren, pitkäaikaistyöttömän tai maahanmuuttajan työllistämiseen	Talousarviossa myönnetty määrärahat	Tukea saaneiden määrä

5) Nuorison hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit

Nuorisotilojen aukiolojen pitäminen ennallaan	Resurssien säilyvyys mahdollistaa aukioloaikojen pysyvyyden. Vastuutahona Kankaanpään sivistystoimi.	Nuorisotyöntekijöiden ja -ohjaajan riittävät resurssit.	Kävijämäärät ja nuorille suunnatut kyselyt.
Lisätä koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä	Koulujen hyvinvointiryhmiin osallistuminen, yhteisten palaverien pitäminen. Vastuutahona nuorisopalvelut.	Nuorisotyöntekijöiden, -ohjaajan ja koulunuorisotyöntekijän riittävät resurssit.	Nuorille suunnatut kyselyt.
Päihteiden käytön ennaltaehkäisy sekä riippuvuuskäsitteiden aiheuttamien haittojen vähentäminen	Aktiivisempi osallistuminen sosiaalisen median kampanjoihin. Kouluissa tehtävä valistustyö. Yksilötyönä tehtävä päihdetyö. Päihdehaitoista tiedottaminen. Vastuutahona nuorisopalvelut ja koulut.	Ehkäisevä päihdetyö kuuluu nuorisopalveluiden työntekijöiden perustööhön.	Päihdetilannekyselyt, nuorilta saadut palautteet.
Nuorten ensikokeilun iän myöhentäminen	Tarkoituksena myöhentää nuorten päihteidenkäytön aloittamista valistustyöllä. Vastuutahona nuorisopalvelut.	Ehkäisevää päihdetyötä ja valistustyötä tehdään oman perustöy ohella tämän hetkisten resurssien sallimalla tavalla.	Päihdetilannekyselyt, nuorilta saadut palautteet.
Rahapelaamisen haittojen esiintuominen	Valistustyö sosiaalisen median, yksilötyön ja erilaisten kampanjoiden kautta. Vastuutahona nuorisopalvelut.	Valistustyötä tehdään perustöy ohella resurssien sallimalla tavalla.	Päihdetilannekyselyt, nuorilta saadut palautteet.
Etsivän nuorisotyön asiakkaille hävikkiruokajoon toteuttaminen	Noin kaksi kertaa kuukaudessa toteutettava hävikkiruokajako etsivän nuorisotyön omille asiakkaille. Vastuutahona etsivä nuorisotyö, yhteistyössä paikalliset ruokakaupat.	Ruokakauppojen hävikkiruokan saatavuus ja määrä sekä etsivien nuorisotyöntekijöiden omien autojen käyttömahdollisuus.	Etsivän nuorisotyön asiakkailta saadut palautteet ja taloudellisen tuen tarve.
Etsivän nuorisotyön pysäkkitoiminta toisen asteen oppilaitoksissa yhteistyössä TE-palveluiden ja aikuissosiaalityön kanssa	Tarkoituksena pitää keväisin ja syksyisin toisen asteen oppilaitoksissa valmistuvilla info tilaisuuksia ja näin ollen parantaa nuorten tietoisuutta työttömyyden varalta. Vastuutahona etsivä nuorisotyö, TE-palvelut ja aikuissosiaalityö.	Etsivän nuorisotyön, TE-palveluiden ja aikuissosiaalityön työntekijöiden resurssit sekä koulujen resurssit tilan suhteen.	Nuorilta ja oppilaitoksilta saadut palautteet.
Aikalisätoiminnan jatkuva kehittäminen yhdessä Puolustusvoimien kanssa	Ennen palvelusta, palveluksen aikana ja palveluksen jälkeen tapahtuva aikalisätoiminta. Vastuutahona etsivä nuorisotyö ja Puolustusvoimien sosiaalikirjuri.	Etsivän nuorisotyön ja Puolustusvoimien sosiaalikirjuriin omat resurssit sekä Kankaanpään kaupungin tarjoamat tilat kutsuntilaisuuksia varten.	Puolustusvoimille toimitettava kutsuntilastointi, etsivän nuorisotyön asiakasjärjestelmätilastointi.

6) Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Mukava arki, jolla edistetään kuntalaisten hyvinvointia	Tarjotaan eri ikäryhmille suunnatut nykyaikaiset, mielekkäät ja saavutettavat palvelut, tilat, laitteet, tapahtumat. Kirjasto Kulttuuri Museo	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Mahdolliset hankeresurssit.	Toteutunut toiminta. Perusmittariluvut. Toimintakertomukset.
Aktiivinen lukutaitotyö	Kansallisen lukutaitostrategian 2030 mukaisesti - luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita - vahvistetaan monilukutaito-osaamista - innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa Laajennetaan lukutaitotyötä varhaiskasvatukseen ja perheisiin. Kirjasto Koulut Varhaiskasvatus Muita kunnan toimijoita	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Mahdolliset hankeresurssit.	Toteutunut toiminta. Perusmittariluvut. Toimintakertomukset.
Kulttuuripalveluiden monipuolinen verkkosaatavuus; sisältö-, tiedonhaku- ja varauspalvelut. Digitaalisten palveluiden käytön tuki.	Kansallisen E-kirjaston markkinointi ja käytön opastus. Verkkokirjaston ja e-aineistojen käytön opastuksia kirjaston käyttöopastuksen osana. Digituki yleisesti. Kirjasto	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Mahdolliset hankeresurssit.	Toteutunut toiminta. Toimintakertomukset.
	Museon sisältöjen verkkosaatavuuden kehittäminen. Museo	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Mahdolliset hankeresurssit.	Toteutunut toiminta. Toimintakertomukset.

Yhteisen lasten ja nuorten kulttuurikasvatus-suunnitelman toteuttaminen	Suunnitelman mukaisen toiminnan toteuttaminen.		
	Suunnitelman tarkastelu ja päivittäminen. Koulut Varhaiskasvatus Kirjasto Kulttuuri Museo	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit.	Toteutunut toiminta. Toimintakertomukset.
Yhteistyön ylläpitäminen, kehittäminen ja lisääminen eri verkostojen ja toimijoiden kanssa	Aktiivinen osallistuminen paikallisiin, alueellisiin ja valtakunnallisiin yhteistyöverkostoihin.		
	Lähestytään aktiivisesti eri yhdistyksiä ja toimijoita, kerrotaan palveluista ja haetaan yhteistyömahdollisuuksia. Kirjasto Kulttuuri Museo	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Mahdolliset hankeresurssit.	Toteutunut toiminta. Toimintakertomukset.
Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa	Matalan kynnyksen digitukea kohdennetusti ikäihmisille.		
	Kirjaston neuvolayhteistyön kehittäminen. Kirjaston kotipalvelun kehittäminen. Kirjasto	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Mahdolliset hankeresurssit.	Toteutunut toiminta. Toimintakertomukset.
	Kulttuuriresepti Museo	Vuotuisen talousarvion määrittämät resurssit. Mahdolliset hankeresurssit.	Toteutunut toiminta. Toimintakertomukset.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Kankaanpään kaupungin valtuusto xx.x.2025

7 Suunnitelman laatijat

Laaja hyvinvointikertomus ja suunnitelma vuosille 2025–2029 on laadittu yhteistyössä kaupungin hyvinvointiryhmän kanssa. Kertomuksen ja suunnitelman laadintaan ovat osallistuneet hallinto- ja henkilöstöjohtaja Anna Vanhahonko, tekninen johtaja Pentti Saloniemi, rakennustarkastaja Ilkka Vainionpää, rehtori Kari Kähkönen, kirjastotoimenjohtaja Marjut Tiisala, varhaiskasvatuspäällikkö Tiina Pennanen sekä terveystalvovnonnan johtaja Laura Juhantalo. Työryhmän puheenjohtajana toiminut sivistysjohtaja Heikki Kiviniemi ja sihteerinä hyvinvointi- ja liikuntakoordinattori Ilari Köykkä.

8 Suunnitelman hyväksyminen

KULTVAP xx.xx.2025 § xx

KHALL xx.xx.2025 § xx

KVALT xx.xx.2025 § xx